

Tilburg Sport

Mike van den Langenberg

-7 augustus 2006-

Doctoraalscriptie Vrijtijdwetenschappen
Faculteit der sociale wetenschappen
Universiteit van Tilburg

Begeleider: Dr. Agnes Elling
Tweede beoordelaar: Dr.ir. Bertine Bargeman
Begeleider gemeente Tilburg: Jack de Wilde

Voorwoord

Aan alle mooie dingen komt een eind, zo ook aan mijn studietijd. Een studietijd waarin ik veel kennis heb vergaard door het volgen van mijn college's, het een en ander opgestoken heb in verscheidene commissies en last but not least een periode waarin ik veel nieuwe vrienden heb mogen maken (bonding).

In aanvang van mijn afstudeerfase kreeg ik een opdracht aangeboden bij een sportschool, maar al kort daarna bemerkte ik dat dit niet de opdracht was waar ik op had gehoopt. Op het moment dat ik mezelf afvroeg hiermee door te gaan, kreeg ik een telefoontje van de gemeente Tilburg. Als reactie op mijn brief die ik enige tijd daarvoor naar hen had verstuurd, boden ze mij deze opdracht aan. Tijdens dit gesprek hoorde ik dat het onderzoek moest gaan over de sportdeelname van de Tilburgse midlife-groep. Aangezien ik een geboren en getogen Tilburger ben en sportliefhebber, vond ik het natuurlijk een hele eer en uitdaging om deze opdracht aan te nemen. Dat ik niet tot de midlife-groep behoorde, was voor mij geen enkel probleem. Al met al was de keuze snel gemaakt en stapte ik over van de sportschool naar de gemeente Tilburg.

Tijdens dit onderzoek was er sprake van een zeer prettige samenwerking met Jack de Wilde, mijn begeleider bij de gemeente Tilburg. Enorm heb ik gewaardeerd dat hij mij in alle rust en zelfstandigheid liet werken, maar er altijd wel voor mij was op belangrijke momenten. Voor deze prettige samenwerking wil ik hem van harte bedanken.

In de fase van mijn afstuderen is Dr. Agnes Elling vanaf het begin mijn begeleider geweest op de UvT. Door het toevoegen van haar uitgebreide kennis op het gebied van dit onderzoek en haar tussentijdse controles verliep het geheel zoals ik me had voorgesteld. Zij deed dit op sympathieke wijze en op een manier die het best bij mijn persoonlijkheid past. Agnes, hiervoor mijn hartelijke dank.

Op de laatste, maar niet de minst belangrijke plaats, noem ik al de respondenten die meewerkten aan dit onderzoek. Ik wil hen bedanken voor hun openhartige medewerking en het beschikbaar stellen van hun kostbare vrije tijd.

Veel leesplezier!

Mike van den Langenberg
Augustus 2006

Samenvatting

Het centrale thema van dit onderzoek is de sportdeelnamekeuze van de Tilburgers in de leeftijdscategorie 25 tot 45 jaar. Zij worden getypeerd als de midlife-groep en bevinden zich in de settlementfase. De verschillende invloeden gedurende deze levensfase bepalen ook hun sportdeelnamekeuze. Enerzijds brengt een verandering van levensfase automatisch veranderingen teweeg in het gedrag van een persoon. Anderzijds blijken verscheidene aspecten door te werken naar een volgende levensfase. Bovendien kan de toekomst, in de vorm van verwachtingen, ook van invloed zijn op het huidige gedrag. Dit is de reden waarom factoren uit het verleden en de toekomst behandeld worden in deze scriptie. Zij kunnen namelijk invloed uitoefenen op de huidige sportdeelnamekeuze van de Tilburgse midlife-groep.

Volgens AVO-cijfers in Rapportage Sport (2003) is er nauwelijks meer sprake van een groeiende sportdeelname onder de midlife-groep in Nederland. Onder de 35-49 jarigen was er zelfs een lichte terugval te ontdekken. Deze terugval wordt mogelijk veroorzaakt door de toenemende tijdsdruk tijdens de settlementfase. Om toch op gelijke hoogte te blijven met het landelijke percentage wil de gemeente Tilburg de sportdeelname onder de Tilburgse midlife-groep stimuleren. Over het sportgedrag van de midlife-groep is tot op heden weinig informatie beschikbaar en inzicht hieromtrent is gewenst/noodzakelijk. Om dit te realiseren moet het onderzoek specifiek gericht zijn op deze midlife-groep. In samenwerking met de gemeente Tilburg is vervolgens de volgende probleemstelling gecreëerd:

Op welke wijze beïnvloeden de levensloopkenmerken de sportdeelnamekeuze van de Tilburgse bevolking in de leeftijdscategorie 25-45 jaar en welke belemmeringen en stimulansen ervaren zij daarbij?

De doelstelling hierbij luidt als volgt:

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te verkrijgen in de sportdeelnamekeuzes van de Tilburgse bevolking in de leeftijdscategorie 25-45 jaar. Het resultaat hiervan wil de gemeente Tilburg gebruiken om de sportdeelname van Tilburgers in deze leeftijdscategorie te bevorderen.

De gemeente Tilburg is geïnteresseerd in de wijze waarop de sportdeelnamekeuzes van personen uit de midlife-groep ontstaan. Wanneer hierover meer informatie beschikbaar is, kan de gemeente het sportbeleid aanpassen aan het gedrag van deze Tilburgers. Op deze manier kan hun doelstelling mogelijk bereikt worden.

Er is een literatuurstudie gedaan en daarnaast een kwalitatief onderzoek onder zeventien Tilburgers. Al deze respondenten behoren tot de Tilburgse midlife-groep. Er is gekozen voor kwalitatief onderzoek dat bestaat uit de afname van semi-structureerde interviews onder deze mensen. Bij het kwalitatieve onderzoek zijn de respondenten geselecteerd op grond van sekse, leeftijd en opleidingsniveau. Ook zijn er sporters en niet-sporters meegenomen in dit onderzoek.

Alle respondenten hebben vroeger een sport beoefend. Zij hebben, naast een duo-en/of individuele sport, ook in team- of groepsverband gesport. Ook zijn zij allen bij

een vereniging aangesloten geweest en vrijwel iedereen heeft wel eens in competitieverband gesport. Dit schetst een beeld van gebonden-, competitieve sport en sporten in team- of groepsverband. Naarmate de respondenten echter ouder worden, gaat dit beeld geleidelijk over in een beeld van duo- en individuele sporten, ongebonden sporten en recreatief sporten. Al de respondenten zijn vroeger door één of meerdere socialisatiefactor(en) gestimuleerd tot sport. Vooral de primaire socialisatie, socialisatie in een informele omgeving, speelde hierbij een grote rol. In het verleden zijn het intrinsiek motief “sport zelf” (het plezier in de sport) en het extrinsiek motief “sociale contacten” (gezelligheid, met vrienden sporten) de redenen, waarom de respondenten wilden sporten. Vrijwel iedereen van de ondervraagden vindt de sporten die ze in het verleden beoefenden leuk om te doen. Daarbij vonden ze het gezellig om samen met hun vriend/vrienden te sporten of om mensen te ontmoeten rondom de sport. Naarmate de respondenten ouder worden en geleidelijk tot de midlife-groep gaan behoren, stoppen ze steeds vaker met een sport wegens persoonsgebonden motieven. Veel respondenten vinden de sport dan niet leuk meer of ze raken er op uitgekeken. Ook tijdgebrek is voor de respondenten een belangrijk persoonsgebonden motief om te stoppen met een sport. De sportdeelnamekeuze en de socialisatieprocessen uit het verleden bepalen mede de attitude van de respondenten die zij momenteel hebben ten aanzien van sport. Deze positieve of negatieve attitude brengt motieven met zich mee die er vervolgens voor zorgen dat mensen wel of niet willen sporten. Op deze wijze heeft het sportverleden dus een indirecte invloed op de huidige sportdeelnamekeuze. De attitude heeft ook invloed op de toekomstverwachting ten aanzien van sport. Alle respondenten hebben een positieve attitude ten aanzien van sport en hebben de intentie om in de toekomst sporten. Zo heeft het sportverleden ook een indirecte invloed op de toekomstverwachting ten aanzien van sport.

Het merendeel van de respondenten sport op dit moment. Dit doen ze gemiddeld twee maal per week en ongeveer een uur per keer. De sportende respondenten beoefenen twee of meerdere sporten. De meeste respondenten zeggen dat hun voorkeur op dit moment uitgaat naar een sport die ze in het verleden hebben beoefend. Daar hebben zij zich het meest thuis gevoeld. Opvallend is dat ze momenteel toch niet deze sport beoefenen. De respondenten voelen zich pas echt thuis, wanneer ze de sport ook leuk vinden om te doen. Ook de sfeer onderling en/of de sfeer in een sportvoorziening moet gemoedelijk en goed zijn. Verscheidene respondenten voelen zich vaak minder thuis wanneer er sprake is van verplichtingen. Zij delen de sport(tijd) liever zelf in. Sport is voor de geïnterviewden momenteel steeds meer een middel om een doel te bereiken en gezondheid is hier een goed voorbeeld van. Zij worden zich steeds meer bewust van het feit dat sporten goed is voor de gezondheid. De extrinsieke motieven nemen op dit moment dus een belangrijker plaats in dan de intrinsieke motieven. Deze motieven zijn de redenen, waarom de respondenten willen sporten. Motivatie heeft dus een directe invloed op de sportdeelnamekeuze. In de midlife-groep leidt sport niet tot bridging en uitbreiding van het sociaal kapitaal. Wel willen de ondervraagden sporten om de sociale contacten te versterken en te onderhouden (vorm van bonding). Deze wil om te sporten is een voorbeeld van een extrinsiek motief. Sociaal kapitaal is dus indirect van invloed op de sportdeelnamekeuze via motieven. De respondenten zijn in de huidige levensfase een stuk zelfstandiger dan in het verleden en nemen steeds meer hun eigen beslissingen. Zo ook op het gebied van sport. Het grootste deel van de respondenten besluit nu zelf of ze gaat sporten en welke sport ze gaat beoefenen. Deze “eigen beslissingen” zijn echter wel gevormd

door eerdere (sport)ervaringen en socialisatiefactoren. Toch zijn de andere socialisatiefactoren niet geheel onbelangrijk, ze zijn vaak een steuntje in de rug om daadwerkelijk weer steeds te gaan sporten. Voor personen die een sport beoefenen, zijn hun motieven vaak de belangrijkste stimulans. De respondenten zijn heel moeilijk van buitenaf te stimuleren tot sport. De stimulansen, zoals veiligheid, vervoer, huidige socialisatie, financiële middelen etc., spelen dus geen doorslaggevende rol bij de sportdeelnamekeuze van de respondenten. Alle respondenten willen momenteel wel sporten, maar kunnen dit niet wegens belemmeringen of het ontbreken van discipline. Tijdgebrek en alles wat daarmee samenhangt, is vaak de grootste belemmering. De huidige levensfasefactoren hebben niet allemaal invloed op de toekomstverwachting ten aanzien van sport. De stimulansen en belemmeringen kunnen invloed hebben op de attitude ten aanzien van sport, zodat deze kan veranderen. De attitude heeft, zoals eerder gezegd, directe invloed op de toekomstverwachting ten aanzien van sport.

De wil om (meer) te gaan sporten in de toekomst is bij de respondenten duidelijk aanwezig. Naarmate de respondenten ouder worden, worden de extrinsieke motieven steeds belangrijker en de specifieke eigenheid van de sport (intrinsieke motieven) neemt in belang af. Vooral de gezondheid speelt een steeds grotere rol bij de sportdeelnamekeuze. De toekomstverwachting ten aanzien van sport heeft geen directe invloed op de huidige sportdeelnamekeuze. Andere zaken in de toekomst oefenen hierop wel invloed uit. Dit gebeurt indirect, via de motieven. De respondenten hebben bijvoorbeeld vaak “gezond blijven in de toekomst” als motief om nu te sporten.

De wijze waarop de sportdeelnamekeuzes van de respondenten tot stand komen, is nu duidelijk. Met deze informatie kan de gemeente Tilburg nu proberen de sportdeelname van deze midlife-groep te bevorderen. Om dit te doen slagen, is het wel aan te raden de midlife-groep meer te informeren over sport en de kennismaking met sport te verbeteren. Bovendien moet de toegankelijkheid van sport bevorderd worden. Sport moet mogelijk en bereikbaar zijn voor een groot deel van de midlife-groep en bevolking. Verder moet het sportaanbod aangepast worden aan de vraag van de midlife-groep. Hier zal met name aandacht moeten worden besteed aan de ongebonden sport. Tevens zal de bedrijfssport een injectie dienen te krijgen, omdat hier nog veel te winnen valt. Tenslotte is het van belang dat de jeugd al vroeg wordt gestimuleerd tot sport. Hier wordt immers de basis gelegd voor latere verdere sportdeelname.

Inhoudsopgave

Voorwoord	I
Samenvatting	II
Hoofdstuk 1: Inleiding	1
§1.1 Aanleiding van het onderzoek	1
§1.2 Probleemstelling	1
§1.3 Doelstelling	2
§1.4 Opdrachtgever	2
§1.5 Indeling onderzoek	2
Hoofdstuk 2: Theoretisch kader	3
§2.1 Het levensloopperspectief	3
§2.2 Het ASE-model	3
§2.3 Conceptueel model	5
§2.4 Sportverleden	7
§2.5 Levensfasefactoren	8
§2.5.1 Demografische gegevens	8
§2.5.2 Motieven	8
§2.5.3 Sociaal kapitaal	9
§2.5.4. Stimulansen en belemmeringen	11
§2.6 Toekomstverwachtingen ten aanzien van sport	12
§2.7 Sportdeelnamekeuze	12
§2.8 Onderzoeksvragen	12
§2.9 Slot	13
Hoofdstuk 3: Methodologie	14
§3.1 Veldonderzoek	14

§3.2 Selectie van respondenten	14
§3.3 Vragenlijst	15
§3.4 Interviews	15
§3.5 Data-analyse	16
§3.6 Slot	16
Hoofdstuk 4: Sportgedrag verleden	17
§4.1 Sportdeelnamekeuze verleden	17
§4.2 Socialisatie in het verleden	18
§4.3 Motieven verleden	21
§4.4 Opzegmotieven	23
§4.5 Invloed sportverleden op huidige sportdeelname	25
§4.6 Slot	27
Hoofdstuk 5: Huidig sportgedrag	28
§5.1 Huidige sportdeelnamekeuze	28
§5.1.1 Voorkeur sport	28
§5.1.2 Thuis voelen sport	30
§5.2 Huidige motieven	31
§5.3 Sociaal kapitaal	32
§5.3.1 Sociale bonding en bridging in sport	33
§5.3.2 Samenstelling sociaal netwerk	35
§5.3.3. Huidige socialisatie	38
§5.4 Stimulansen en belemmeringen	39
§5.4.1 Socialisatie	40
§5.4.2 Discriminatie, regelgeving en omgangsnormen en –vormen	40
§5.4.3 Talenten en vaardigheden	42
§5.4.4 Sportaanbod, informatievoorziening en begeleiding	42

§5.4.5 Vrije tijd	44
§5.4.6 Financiële middelen	45
§5.4.7 Vervoer	46
§5.4.8 Veiligheid	46
§5.4.9 Extra stimulansen en belemmeringen	47
§5.4.10 Belangrijkste stimulans en belemmering	48
§5.5 Ideeën van respondenten	49
§5.6 Invloed sportverleden en invloed huidig sportgedrag op Toekomstverwachting ten aanzien van sport	50
§5.7 Slot	51
Hoofdstuk 6: Sportgedrag toekomst	52
§6.1 Sportdeelnamekeuze toekomst	52
§6.2 Motieven toekomst	52
§6.3 Invloed toekomstverwachting ten aanzien van sport op de huidige Sportdeelnamekeuze	53
§6.4 Slot	54
Hoofdstuk 7: Conclusies & Aanbevelingen	55
§7.1 Algemene conclusie en nieuw conceptueel model	55
§7.2 Sportverleden en sportdeelnamekeuze	56
§7.3 Sportverleden en Toekomstverwachting tav sport	56
§7.4 Demografische gegevens en levensfasefactoren	57
§7.5 Motieven en Sportdeelnamekeuze	58
§7.6 Sociaal kapitaal en Sportdeelnamekeuze	59
§7.7 Motieven en Sociaal kapitaal	60
§7.8 Stimulansen en belemmeringen en Sportdeelnamekeuze	60
§7.9 Levensfasefactoren en Toekomstverwachting tav sport	61
§7.10 Toekomstverwachting tav sport en Sportdeelnamekeuze	61

§7.11 Probleemstelling en doelstelling	61
§7.12 Aanbevelingen	62
§7.13 Onderzoeksaanbevelingen	64
§7.14 Reflectie	65
Literatuurlijst	66
Bijlagen	68
Respondentenlijst	69
Vragenlijst	71
Sportloopbaan	73
Personen in sociaal netwerk	74
Codering matrices	75
Matrices	76

§1.1 Aanleiding van het onderzoek

In dit onderzoek staat de sportdeelnamekeuze van de Tilburgse midlife-groep centraal. Het is interessant om de wijze waarop de sportdeelnamekeuze van een persoon ontstaat te onderzoeken. Al de aspecten van zijn levensloop zijn hierbij van invloed. De verschillende fases die een persoon in zijn leven doorloopt zijn van invloed op elkaar. Bovendien brengt elke volgende fase veranderingen teweeg in de keuzes die een persoon maakt. Zo ook wat betreft de sportdeelnamekeuzes

Een standaard levensloop, met gelijke fasen voor iedereen, in een complexe samenleving als deze bestaat volgens Knulst (2003) niet meer. Het merendeel van de bevolking volgt tegenwoordig niet meer het traditionele traject van trouwen, kinderen krijgen, kinderen de deur uit enz. Dit traject is voor hen niet mogelijk of zij kiezen er gewoonweg niet voor. Wanneer bij anderen deze standaard levensloop wel herkenbaar is, vallen de leeftijdsgrenzen van de fasen meestal anders uit. Knulst (2003) stelt dat het van vroeger uit bestaande verschil tussen een gezinsgebonden levensloop voor vrouwen ten opzichte van een beroepsgebonden levensloop voor mannen ook niet meer van toepassing is op de huidige samenleving. Tegenwoordig geldt voor beide seksen dat de jeugdfase voornamelijk in het teken staat van onderwijs en studie. In de daarop volgende fase krijgt een beroepsloopbaan in het leven van beide seksen een sterk accent (Knulst, 2003). De levensloop van een persoon beïnvloedt ook zijn vrijetijdsactiviteiten, waaronder ook sport. Alle aspecten van de levensloop (met bijbehorende kenmerken); verleden, heden en toekomst hebben invloed op de sportdeelnamekeuze die een persoon maakt in de levensfase waarin hij zich op dat moment bevindt. In dit onderzoek staat de Tilburgse midlife-groep centraal. Deze levensfase typeert Knulst (2003) als de "settlementfase" en betreft personen in de leeftijdscategorie 25-45 jaar. Aan de hand van het levensloopperspectief zal getracht worden de sportdeelnamekeuzes van deze groep te verklaren.

Volgens AVO-cijfers in Rapportage Sport (2003) is er nauwelijks meer sprake van een groeiende sportdeelname onder deze groep in Nederland. Onder de 35-49-jarigen was er zelfs een lichte terugval. Deze terugval wordt mogelijk veroorzaakt door de toenemende tijdsdruk tijdens deze levensfase (Rapportage Sport, 2003). De gemeente Tilburg wil de sportdeelname onder haar bevolking stimuleren om zo op gelijke hoogte te blijven met het landelijke percentage. Nu is de gemeente Tilburg geïnteresseerd in de wijze waarop de sportdeelnamekeuzes van de Tilburgers in de leeftijdscategorie 25-45 jaar tot stand komen. Hierover is namelijk nog maar weinig informatie. Voor de gemeente is het belangrijk dat er gekeken wordt naar de belemmeringen en stimulansen die een rol spelen bij die keuzes. Door de belemmeringen zoveel mogelijk weg te nemen en in te spelen op de stimulansen tracht de gemeente Tilburg de sportdeelname onder deze midlife-groep te bevorderen.

§1.2 Probleemstelling

Op welke wijze beïnvloeden de levensloopkenmerken de sportdeelnamekeuze van de Tilburgse bevolking in de leeftijdscategorie 25-45 jaar en welke belemmeringen en stimulansen ervaart zij daarbij?

§1.3 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te verkrijgen in de sportdeelnamekeuzes van de Tilburgse bevolking in de leeftijdscategorie 25-45 jaar. Het resultaat hiervan wil de gemeente Tilburg gebruiken om de sportdeelname van Tilburgers in deze leeftijdscategorie te bevorderen.

§1.4 Opdrachtgever

Dit onderzoek wordt verricht in opdracht van gemeente Tilburg. Het is een ondersteunend onderzoek voor het nieuwe sportbeleid van 2007 dat het Sportbedrijf Tilburg gaat ontwikkelen. Sportbedrijf Tilburg is een onderdeel van Dienst Bedrijven, wat op haar beurt weer één van de diensten is van gemeente Tilburg.

Momenteel bestaat er wel sportbeleid gericht op Tilburgse jongeren en ouderen, maar van de tussengroep (25-45 jaar) is zeer weinig bekend. Waarom sport deze groep? Of wellicht nog belangrijker: waarom sporten ze nu juist niet, wat zijn de belemmeringen die het sporten in de weg staan? In het kader van 'lifetime' sport wil Gemeente Tilburg, voor de komende Beleidsnota Sport (2007), gegevens verkrijgen over de sportdeelnamekeuzes van deze leeftijdsgroep. Deze gegevens worden verkregen door het afnemen van interviews onder de Tilburgse midlife-groep. Met behulp van deze informatie wil gemeente Tilburg de sportdeelname van de leeftijdsgroep 25-45 jaar bevorderen. Sportdeelname heeft in dit onderzoek betrekking op de breedtesport. Met breedtesport wordt de sport bedoeld die niet op topniveau wordt beoefend.

§1.5 Indeling onderzoek

Hoofdstuk twee betreft het theoretisch kader. Hierin wordt beschreven hoe het conceptueel model is ontwikkeld aan de hand van het literatuuronderzoek. De verschillende factoren die invloed hebben op de sportdeelnamekeuze worden nader belicht. In hoofdstuk drie komt de methodologie van het veldonderzoek aan de orde. Er wordt besproken hoe de keuze voor een onderzoeksmethode tot stand is gekomen. Daarna wordt de uitvoering van het veldonderzoek behandeld. In hoofdstuk vier, vijf en zes worden de resultaten van het veldwerk uiteen gezet en geanalyseerd. Hoofdstuk zeven bestaat uit de conclusies van deze scriptie, gevolgd door aanbevelingen voor de gemeente Tilburg en vervolgonderzoek. Het wordt beëindigd met een persoonlijke reflectie op het volledige onderzoek.

Dit onderzoek maakt gebruik van het levensloopperspectief in combinatie met het ASE-model. Het levensloopperspectief is een combinatie van de levensfasebenadering en de socialisatiebenadering (Knulst, 2003). Het ASE-model van De Vries (in De Kort, 2001) is een verklaringsmodel voor gedrag dat gebaseerd is op de theorie van beredeneerd gedrag en op de sociale leertheorie voor gedragsverandering (De Kort, 2001). Het onderzoek behandelt het gedrag van de personen in de midlifegroep, die zich momenteel in de "settlementfase" bevinden. Bovendien bespreekt het onderzoek of de eerdere en toekomstige fases van invloed zijn op het gedrag in de huidige levensfase.

§2.1 Het levensloopperspectief

Het levensloopperspectief betreft de combinatie van de levensfase- en socialisatiebenadering. De interesses en het gedrag van geboortecohorten worden bij iedere verdere fase gedurende de levensloop gevolgd (Knulst, 2003). Zo zou men tot een leeftijd van ongeveer 25 jaar gevormd worden door onderwijs, ouders en vrienden. Deze factoren zijn allen van invloed op de totstandkoming van interesses wat betreft vrijetijdsbestedingen. Wanneer een persoon een volgende levensfase bereikt, verandert daarbij tevens de persoonlijke situatie. Het gedrag wordt aangepast aan de gewijzigde persoonlijke omstandigheden (Bargeman, 2005). Bij een dergelijke verandering van het gedrag van een individu of huishouden blijven volgens van Keulen (in Bargeman, 2005) de door het socialisatieproces meegekregen 'gewoonten' echter van invloed op de uiteindelijke keuzes. Volgens Knulst (2003) is het belangrijk dat er zowel naar de levensfase als naar de invloed van het socialisatieproces wordt gekeken, voordat er uitspraken mogen worden gedaan over de continuïteit en verschuivingen in het gedrag tijdens de levensloop.

Dit onderzoek betreft het sportgedrag van de midlife-groep. De sportloopbaan speelt hierbij een grote rol. Volgens Giljam (1986) is dit het sportgedrag van individuen gedurende hun leven. Sport is een vrijetijdsbesteding en het sportgedrag van een persoon verandert gedurende zijn leven en wordt aangepast aan de levensfase waarin hij verkeert. Door te kijken naar de sportloopbaan tot op heden en deze te plaatsen in het perspectief van de levensloop, wordt getracht de verschillen in sportdeelnamekeuzes te verklaren. Giljam (1986) beweert dat er 3 soorten invloeden zijn die de sportdeelnamekeuze bepalen:

- 1) Invloeden uit het verleden. Dit is het sportverleden van een persoon met de daarbij behorende socialisatiefactoren. Onder socialisatie verstaan Kamphorst en Spruijt (in Giljam, 1986) processen van overdracht van kennis-inhouden, normen en waarden en gedragsregels. De opmerkingen 'jong geleerd is oud gedaan' en 'jong gestimuleerd is oud gedaan' sluiten hierbij aan.
- 2) Huidige invloeden. Levensfasefactoren nemen hier een belangrijke plaats in.
- 3) Invloeden vanuit de toekomst (verwachtingen die het huidige gedrag beïnvloeden).

Het onderzoek neemt dus de sportdeelnamekeuze in beschouwing gedurende de totale levensloop. Het ASE-model biedt de mogelijkheid om de kenmerken van de huidige levensfase, de levensfasefactoren, zichtbaar te maken.

§2.2 Het ASE-model

Uit het onderzoek van Manders en Kropman (1979) komt naar voren dat de volgende factoren van invloed kunnen zijn op iemands sportdeelname:

- Demografische factoren: deze gegevens zijn beschrijvend van aard. Zij hebben geen directe invloed op de sportdeelname, maar geven wel aan dat er verschillen zijn in de sportdeelname tussen bijvoorbeeld verschillende leeftijdsgroepen of verschillende

- opleidingsniveaus.
- Interne factoren: deze factoren behandelen de opvattingen, perceptie en beleving van de persoon zelf. De motieven van het wel of niet deelnemen aan sport behoren tot deze groep factoren.
- Externe factoren: deze groep factoren beschrijven de invloed van buitenaf op een persoon. Tot deze groep behoren omgevingskenmerken (verschillende aspecten van voorzieningen), voorlichting en informatie.
- Socialisatiefactoren: hierbij wordt het proces beschreven, waarbij individuen in wisselwerking met hun sociale omgeving zich een patroon van relevante sportgedragingen en sporthoudingen eigen maken en ontwikkelen. Bovendien wordt hier het sportverleden beschreven en de invloed hiervan op het huidige sportgedrag.

Deze vier groepen factoren kunnen geïncorporeerd worden in de componenten van het ASE-model: de demografische gegevens zijn hetzelfde als de *externe variabelen* uit het ASE-model. De socialisatiefactoren komen vervolgens overeen met de *sociale invloed* uit het ASE-model. Het sportverleden, wat een onderdeel is van de socialisatiefactoren, heeft invloed op de twee andere factoren uit het ASE-model, de *attitude* en de *eigen effectiviteit*. Zo kan uit eerder gedrag namelijk een attitude worden afgeleid die volgend gedrag kan voorspellen en een persoon leert of hij of zij wel of niet in staat is bepaald gedrag uit te voeren. De externe factoren worden als *externe variabelen* behandeld, wanneer het de feitelijke hoeveelheid of verscheidenheid aan voorzieningen betreft. Wanneer het echter de mening van mensen betreft over de hoeveelheid of verscheidenheid aan voorzieningen, spreken we van attitude. De interne factoren kan men bij drie componenten indelen. Zij kunnen namelijk betrekking hebben op de *attitude*, *sociale invloeden* en de *eigen effectiviteit*. Deze incorporatie leidt tot de volgende tabel:

Externe Variabelen	<u>A</u> ttitude	<u>S</u> ociale invloed	<u>E</u> igen effectiviteit
-demografische gegevens -feitelijke aspecten van voorzieningen	-externe factoren -interne factoren	-socialisatiefactoren -interne factoren -sportverleden	-interne factoren

(Bron: De Kort, 2001, blz. 48)

Volgens De Kort (2001) gaat het ASE-model (Attitude, Sociale invloed, eigen Effectiviteit) ervan uit dat mensen kunnen aangeven waarom zij zich op een bepaalde manier gedragen. Het is beredeneerbaar. De variabelen kunnen als volgt worden omschreven:

- *Intentie* (5): de intentie is het voornemen om een bepaald *gedrag* (7) te vertonen. Een bepaalde gedragsintentie gaat echter niet altijd vergezeld met overeenkomstig gedrag. Dit kan veroorzaakt worden door barrières en vaardigheden (6a, 6b). Er bestaan drie factoren die de intentie tot het gedrag direct kunnen beïnvloeden. Dit zijn de Attitude van een persoon (2), de Sociale invloed (3) en tenslotte de Eigen effectiviteit (4).
- De Attitude (2): een attitude is een consistente en voorspelbare manier waarop een persoon:
  - denkt over een object van een attitude
  - voelt met betrekking tot een attitude
  - geneigd is zich te gedragen ten opzichte van een attitudeobject

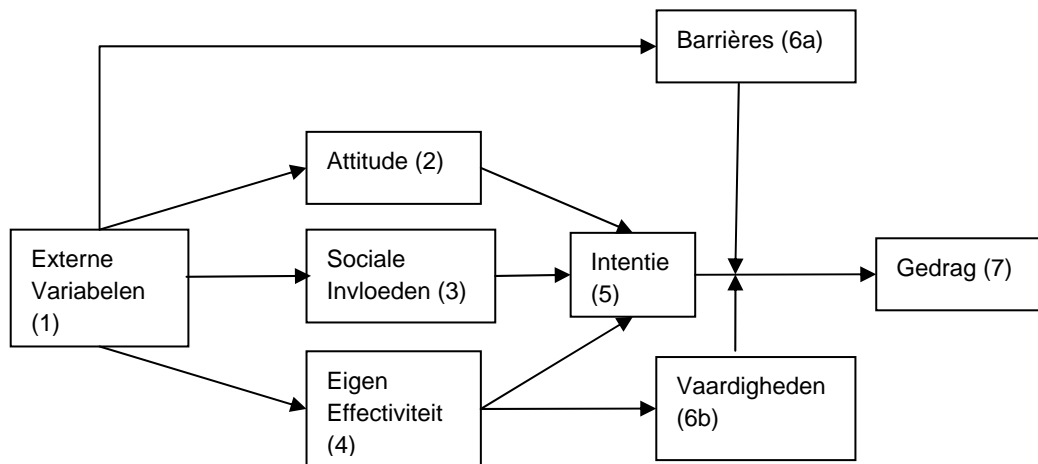
Een attitude is een aangeleerde, globale evaluatie van een individu die betrekking kan hebben op een object (persoon, plaats of issue) en invloed heeft op gedachten, acties en gedrag. Een attitude geeft aan hoe positief of negatief iemand tegenover een bepaalde zaak staat (Keers & Wilke, 1981). Een positieve of negatieve attitude is volgens Fischbein & Azjen (in De Kort, 2001) de uitkomst van een afweging van voor- en nadelen.

- De Sociale invloed (3): dit is de ondersteuning of tegenwerking die een persoon krijgt van anderen. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen de sociale norm en modeling. Modeling betekent dat een persoon het waargenomen gedrag van anderen

overneemt. Volgens Dickinson (in Giljam, 1986) volgen personen, vooral tijdens de jeugd, het gedrag van verschillende socialisatiefactoren, waardoor zij zich dat gedrag eigen maken. Wat anderen zeggen van je gedrag en in hoeverre je je daar iets van aantrekt, heeft betrekking op de sociale norm.

- De **Eigen effectiviteit** (4): dit is het beeld wat iemand van zijn of haar eigen **vaardigheden** (6b) heeft. Dit beeld bepaalt het inzicht van een persoon of hij in staat is het gewenste gedrag uit te voeren. Eerdere ervaring met het gedrag kan hierbij ook een rol bij spelen.
- De **externe variabelen** (1): dit zijn de demografische gegevens die indirect invloed kunnen hebben op iemands gedragintentie. Deze invloed komt tot stand via attitude (2), sociale omgeving (3) en eigen effectiviteit (4). De externe variabelen (1) kunnen tevens optreden als **barrières** (6a).
- **Barrières en vaardigheden** (6a+b): barrières en vaardigheden kunnen als gevolg hebben dat een bepaalde gedragsintentie niet altijd een overeenkomstig gedrag veroorzaakt.

Het ASE-model

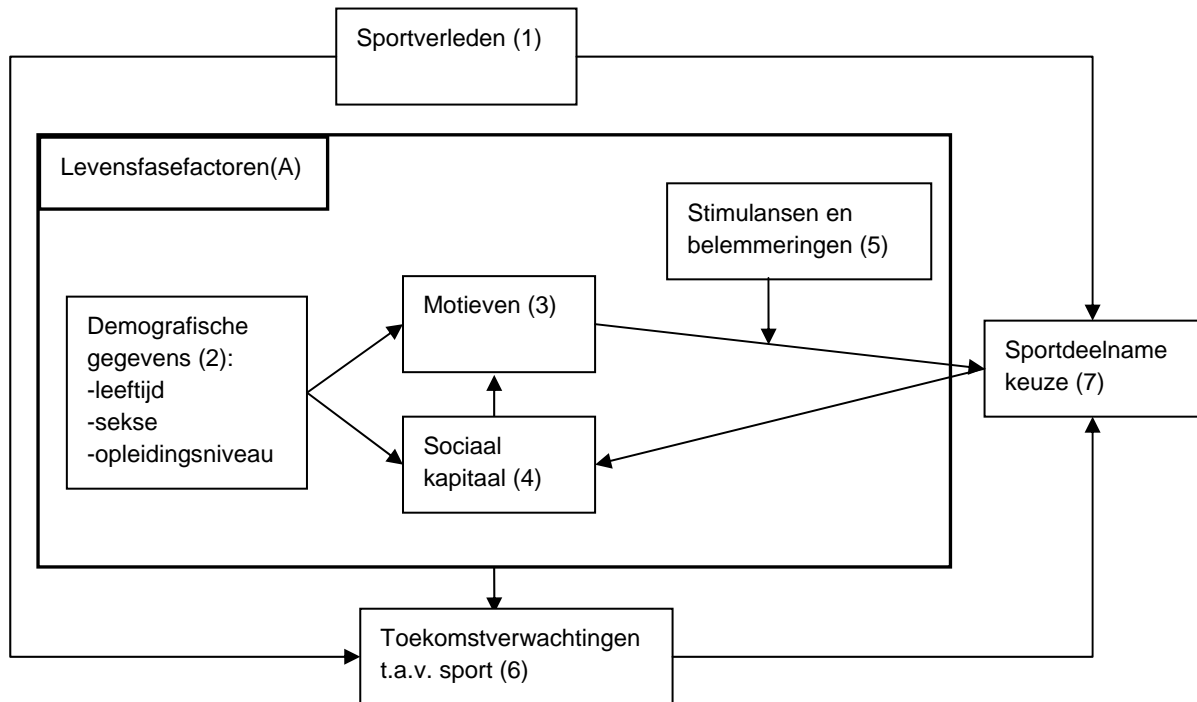

(Bron: De Vries, in De Kort, 2001, blz. 45)

Het model is geschikt voor de analyse van lichaamsbeweging. Het verklaart op een duidelijke en heldere wijze het huidige sportgedrag, waardoor eventuele problemen met betrekking tot sportdeelname, aan het licht kunnen komen. (De Kort, 2001).

§2.3 Conceptueel model

Om voor Sportbedrijf Tilburg een conceptueel model samen te stellen is het noodzakelijk het ASE-model te combineren met de levensloopbenadering. Volgens Giljam (1986) stelt de levensloopbenadering dat er bij het zoeken naar oorzaken van sportdeelname in iemands sportloopbaan 3 invloeden naar voren komen: invloeden uit het verleden, huidige invloeden en invloeden vanuit de toekomst. Dit is tevens de manier waarop het conceptueel model wordt geconstrueerd:

Invloeden uit het verleden hebben betrekking op het *sportverleden* (1). Het ASE-model kan worden toegepast om inzicht te krijgen in de huidige invloeden. Deze huidige invloeden staan in het conceptueel model vermeld bij de *huidige levensfasefactoren* (A). Het oorspronkelijke ASE-model is aangepast, zodat het beter past in de opzet van dit onderzoek: de *externe variabelen* uit het ASE-model zijn in het conceptueel model vervangen door *demografische gegevens* (2). De component *attitude* is veranderd in *motieven* (3). Giljam (1986) maakt weinig onderscheid tussen attitude en motieven. In zijn onderzoek worden de termen in één adem genoemd. Hierboven is bovendien al duidelijk geworden dat *attitude* uit interne- en externe factoren bestaat. Het behandelt dus de motieven van de mensen (interne factoren) en de omgevingskenmerken (externe factoren). In dit onderzoek worden de externe factoren ondergebracht in de factor *stimulansen en belemmeringen* (5), waardoor alleen de interne factoren overblijven. In het conceptueel model is op deze wijze *attitude* dus vervangen door *motieven* (3). Ook *intentie* is in dit onderzoek overgegaan in *motieven* (3). Intentie wordt door De Kort (2001) omschreven als het voornemen om een bepaald gedrag te vertonen. Dit voornemen wordt in deze scriptie opgevat als de wil (motieven) om wel of niet te willen sporten. *Sociaal kapitaal* (4) heeft de plaats ingenomen van *sociale invloeden*. Net zoals *sociale invloeden* doet, behandelt *sociaal kapitaal* (4) de socialisatiefactoren, het sociale netwerk van een persoon en de invloeden die deze onderdelen hebben op de sportdeelnamekeuze. Bovendien wordt er in dit onderzoek bij *sociaal kapitaal* (4) ook aandacht besteed aan bonding en bridging. *Eigen effectiviteit* uit het ASE-model is in het conceptueel model, samen met *barrières* en *vaardigheden*, ondergebracht in de factor *stimulansen en belemmeringen* (5). Een persoon kan redenen hebben om wel of niet te sporten, maar de stimulansen en belemmeringen bepalen of deze motieven daadwerkelijk omgezet worden in feitelijk gedrag. Invloeden uit de toekomst worden weergegeven in de vorm van *toekomstverwachtingen ten aanzien van sport* (6) die het huidige sportgedrag beïnvloeden. Tenslotte is *gedrag* vervangen door *sportdeelnamekeuze* (7), omdat dit het gedrag is wat in deze scriptie onderzocht wordt. In de volgende paragrafen worden de verschillende factoren uit het conceptueel model uitgebreid behandeld en wordt duidelijkheid verschaft over de relaties tussen factoren.

§2.4 Sportverleden (1)

De huidige *sportdeelnamekeuze* (7) en de *toekomstverwachting ten aanzien van sport* (6) kunnen beïnvloed zijn door het *sportverleden* (1). Eerdere ervaringen met sport kunnen in de rest van iemands sportieve loopbaan doorwerken in zijn/haar sportdeelnamekeuze.

Het sportverleden houdt, in dit onderzoek, verband met de socialisatieprocessen van een persoon in het verleden. Socialisatie is vaak beschreven als het proces waar individuen zich leren te gedragen volgens sociale normen en zich te gedragen zoals hun cultuur dat geschikt vindt (Horne, Tomlinson en Whannel, 1999). Wanneer we volgens Manders en Kropman (1979) praten over sportsocialisatie, bedoelen we het proces waarbij individuen in wisselwerking met hun sociale omgeving zich een patroon van relevante sportgedragingen en sporthoudingen eigen maken en ontwikkelen. Er bestaat een indeling van verschillende vormen van socialisatie (www.acco.be). Zo is er sprake van primaire-, secundaire- en tertiaire socialisatie. Primaire socialisatie speelt zich af in primaire groepen. Deze is vooral informeel van aard. Denk hierbij aan het gezinsleven, familie en de vriendenkring. Door secundaire socialisatie leren mensen hoe ze zich moeten gedragen in formele omstandigheden en omgevingen. Voorbeelden van secundaire socialisatiefactoren zijn de school en collega's. Tertiaire socialisatie vindt plaats via de massamedia, zoals de krant, tv, radio en internet.

Uit het onderzoek van Manders en Kropman (in Giljam, 1986) blijkt dat als een persoon vroeger (veel) gesport heeft, de kans groot is dat deze persoon vandaag de dag nog steeds aan sport doet en dit zeker ook in de toekomst wil blijven doen. Wanneer een persoon in het verleden gestimuleerd werd tot sport, dan heeft dit een positief effect op de huidige en toekomstige sportdeelname.

Dickinson (in Giljam, 1986) zegt dat het sporten van de ouders een positieve invloed heeft op de sportdeelname van kinderen. Socialisatie van kinderen bestaat voor een groot deel uit overname (imitatie) van bepaalde handelingen van ouders, school en vrienden. De relatie modeling-aanmoediging is zeer hecht: de socialisatiefactor kan iets demonstreren en daarna aanmoedigen tot imitatie.

Bij het behandelen van het sportverleden is het ook van belang te kijken naar de opzegmotieven van de respondenten. Dit zijn min of meer de "stimulansen en belemmeringen" die zij in het verleden bij hun sportdeelnamekeuze hebben ervaren. Opzegmotieven zijn de redenen waarom personen stoppen met een sport. De opzegmotieven kunnen volgens Rijpma & Leijs (1998) verdeeld worden in drie categoriën:

- 1) Persoonsgebonden motieven. Dit zijn "harde" persoonlijke motieven om te stoppen met een sport, zoals verhuizing, blessures, tijdgebrek etc.
- 2) Clubgebonden motieven. Clubgerelateerde zaken zijn in dit onderdeel de reden waarom mensen stoppen met een sport. Enkele voorbeelden van clubgebonden motieven zijn; verplichtingen, slechte training/trainer, ruzie etc.
- 3) Sportgebonden motieven. Dit zijn opzegmotieven die te maken hebben met de sport zelf. Zo kunnen mensen stoppen met een sport, omdat ze erop uitgekeken zijn of zij geven de voorkeur aan andere activiteiten.

Wanneer een persoon wil stoppen met een sport zien we vaak dat er meerdere motieven meespelen. Tevens stellen Rijpma en Leijs (1998) dat de bonden en verenigingen zelf niets aan de persoonsgebonden motieven kunnen doen, maar wel aan de club-en sportgebonden motieven.

Voor dit onderzoek is het dus van belang dat er bij het sportverleden wordt gekeken naar de feitelijke sportdeelname (in het verleden), met behulp van een schematische weergave van de sportloopbaan van een persoon. Bovendien is het belangrijk dat de socialisatieprocessen en de opzegmotieven in het verleden besproken worden. Niet alleen de opzegmotieven worden besproken, maar ook de motieven waarom de respondenten wilden sporten in het verleden komen aan bod. Tenslotte wordt gekeken of het sportverleden de huidige en toekomstige sportdeelnamekeuze beïnvloedt.

§2.5 Levensfasefactoren (A)

De *levensfasefactoren* (A) beïnvloeden de *toekomstverwachting ten aanzien van sport* (6). De levensfase waarin de onderzoeksgroep, de midlife-groep, zich bevindt typeert Knulst (2003) als de 'settlementfase' (25 tot ca 45 jaar). Deze fase wordt tegenwoordig niet meer door één rol gedomineerd. Vrouwen houden zich tegenwoordig niet meer fulltime bezig met het huishouden, mannen zijn niet meer automatisch de kostwinner. Tegenwoordig combineren veel personen uit deze levensfase een rol van werkende met die van verzorgende ouder. Vrouwen in deze fase zijn vaak een kleine deeltijder bij de betaalde arbeid geworden en een grote deeltijder bij de zorgtaken. Mannen zijn de fulltimer bij de betaalde arbeid gebleven maar zijn daarnaast kleine deeltijder bij de zorgtaken geworden.

De variatie in huishoudenvormen als alleen, samenwonend, zonder en met kinderen is groter geworden. Wanneer er überhaupt een kindwens is, begint het ouderschap dikwijls op latere leeftijd (30+). Voor beide seksen geldt dat men rond het veertigste levensjaar vaak kiest voor het verbeteren van de maatschappelijke positie en het creëren van een geschikte woning. In die fase van 'settlement' bereikt het aantal verplichtingen aan betaald werk en zorgtaken qua tijdsbeslag een hoogtepunt: het '*spitsuur in het leven*' (Knulst, 2003).

Op sportgebied moet er tegenwoordig meer water bij de wijn gedaan worden: in het leven kan sport vaak niet langer op de eerste plaats staan. Daarbij zijn fysieke mogelijkheden voor topsport voorbij (Breeuwsma en Loth, 1994). Tegenwoordig worden hoge eisen aan de vrijetijdsbesteding van kinderen gesteld. Dit vergt veel tijd van de ouders (Knulst, 2003). Het ASE-model biedt de mogelijkheid de kenmerken van deze "settlementfase" zichtbaar te maken.

§2.5.1 Demografische gegevens (2)

De *demografische gegevens* (2) hebben geen directe invloed op de sportdeelnamekeuze, maar beïnvloeden deze indirect via de variabelen *Motieven* (3) en *Sociaal kapitaal* (4). Bovendien bepalen de demografische factoren met welke socialisatiefactoren een persoon in contact komt.

Tot de demografische gegevens behoren: sekse, etniciteit, leeftijd, inkomensniveau, opleidingsniveau, gezinspositie en de maatschappelijke positie. Deze gegevens bepalen de sociale statuspositie. Vanuit deze positie maakt een persoon vervolgens keuzes, zo ook zijn sportdeelnamekeuze. Tevens laten zij zien dat sportdeelname ten aanzien van een aantal kenmerken niet hetzelfde is (De Kort, 2001). In overleg met de gemeente Tilburg wordt in dit onderzoek een belangrijke rol toegeschreven aan de demografische gegevens sekse, leeftijd en opleidingsniveau. Verwacht wordt dat juist deze drie demografische gegevens het mogelijk maken een zo groot mogelijke diversiteit in de midlife-groep te bereiken. In §5.3.2 zal tevens nog enige aandacht geschonken worden aan etniciteit in relatie tot bridging.

§2.5.2 Motieven (3)

Zoals eerder vernoemd hebben de *demografische gegevens* (2) invloed op de *motieven* (3). Door de demografische gegevens bekleedt een persoon een bepaalde positie in het leven en van daaruit ontwikkelt hij motieven. In dit onderzoek betreft het motieven om te sporten. Bovendien bestaat er een relatie tussen *sociaal kapitaal* (4) en *motieven* (3). Sporten met vrienden, voor de gezelligheid of voor sociale contacten, is namelijk een motief om te sporten. *Motieven* (3) beïnvloeden uiteindelijk de *sportdeelnamekeuze* (7). Iedereen heeft zo zijn eigen redenen om wel of niet te willen sporten. Ondanks deze redenen kunnen de *stimulansen en belemmeringen* (5) ervoor zorgen dat de *sportdeelnamekeuze* (7) anders uitvalt.

De variabele *motieven* (3) uit het conceptueel model wordt in het ASE-model *attitude* genoemd en bestaat hier uit de externe- en interne factoren. In dit onderzoek behandelen we

de persoonlijke motieven. Deze persoonlijke motieven kan men splitsen in intrinsieke motieven en extrinsieke motieven. Deze tweedeling wordt duidelijk wanneer er gekeken wordt naar het dubbelkarakter van sport. De eigenheid van sport en de inbedding van sport in de maatschappij wordt in de literatuur aangeduid als het dubbelkarakter van de sport. (Van den Heuvel, van der Poel en Beckers, 1999)

De eigenheid van sport staat voor het spelkarakter van sport. Sport heeft haar doel primair in zichzelf en hieruit volgen de intrinsieke motieven. Bij de intrinsieke waarde of betekenis van sport staat de individuele beleving van sportactiviteiten centraal. Hierbij gaat het om motieven om te sporten die intrinsiek verbonden zijn aan de specifieke eigenheid van de betreffende sport. Het gaat om het plezier dat het spel zelf geeft: een perfecte backhand slaan, een droompass geven of gewoon het lekker hollen over het veld (Van den Heuvel, van der Poel en Beckers, 1999). Andere intrinsieke kenmerken van wedstrijdsport zijn: het verbeteren van je eigen prestatie, triomferen over anderen (Rapportage Sport, 2003), prestatie en wedijver, strijd en competitie (De Kort, 2001). Wanneer deze motieven echter de bovenhand gaan voeren en het plezier in het spel zelf op de achtergrond raakt, is er sprake van extrinsieke motieven. De grens tussen intrinsieke- en extrinsieke motivatie is niet altijd helder.

De maatschappelijke inbedding van de sport staat voor sport als instrument (Van den Heuvel, van der Poel en Beckers, 1999). Sport draagt haar primaire doel niet in zichzelf, maar is een middel, instrument, ter realisering van daarbuiten gelegen doeleinden. Sport is niet meer alleen traditionele wedstrijdsport, maar er heeft zich een verschuiving voorgedaan van waardenoriëntaties (Elling, Steenbergen en Lucassen, 1996). Op individueel niveau uit dit zich in de verschillende motieven van mensen om sport te beoefenen. Zij hebben niet direct met de sport te maken. Deze motieven kunnen sociaal van aard zijn (voor de gezelligheid of om vrienden te ontmoeten) of verwijzen naar gezondheidsaspecten (zich fit voelen, verbeteren van het uithoudingsvermogen) (Van den Heuvel, van der Poel en Beckers, 1999). Wanneer een persoon echter bij fitness deze gezondheidsaspecten noemt, is er dus sprake van een intrinsiek kenmerk van de sport. Andere extrinsieke kenmerken van sport: gezelligheid, sociaal contact (De Kort, 2001 en Van Leest, 2004), afslanken/lijnen, sportende sociale omgeving (De Kort, 2001), compensatie van studie- of werkbelasting (Giljam, 1986).

Wanneer er gekeken wordt naar de variabele 'Motieven' dan kunnen er volgens Giljam (1986) 4 categorieën sporters omschreven worden:

- 1) Zij die sporten als gevolg van intrinsieke motivatie.
- 2) Zij die sporten als gevolg van extrinsieke motivatie.
- 3) Zij die sporten om beide motivaties.
- 4) Zij die niet sporten als gevolg van zowel het ontbreken van intrinsieke als extrinsieke motieven. Deze mensen hebben geen interesse in actieve deelname aan sport.

Veranderingen in extrinsieke- en intrinsieke motivatie en omstandigheden blijken uit het onderzoek van Giljam (1986) voor een groot deel het verloop van de sportloopbaan te bepalen. De balans tussen extrinsieke- en intrinsieke motieven zou dus in belangrijke mate het verloop van de sportloopbaan bepalen. Wordt de intrinsieke motivatie hoger, dan zal men minder afhankelijk zijn van extrinsieke motieven om aan sport deel te nemen. Bij een hogere extrinsieke motivatie is men minder afhankelijk van de intrinsieke motivatie om aan sport deel te nemen (Giljam, 1986).

§2.5.3 Sociaal kapitaal (4)

De *demografische gegevens* (2) beïnvloeden naast *motieven* (3) ook de variabele *sociaal kapitaal* (4). De sociale positie, die door de demografische gegevens verkregen wordt, bepaalt namelijk mede het sociaal kapitaal van een persoon. *Sociaal kapitaal* (4) beïnvloedt op haar beurt indirect, via *motieven* (3), de variabele *sportdeelnamekeuze* (7). Maar anderzijds beïnvloedt 'sportdeelnamekeuze' ook 'sociaal kapitaal'. Dankzij sport kan een persoon namelijk nieuwe contacten opdoen of bestaande contacten onderhouden of

versterken.

Het totaal van contacten en netwerken via informeel en formeel gestructureerde groepen noemt Elling (2005) het sociaal kapitaal van een persoon. Door Lin (2001) wordt sociaal kapitaal gezien als een sociaal pakket van sociale relaties en de toegang tot middelen/bronnen van het netwerk of groep waarvan ze lid zijn. Iemand's netwerk bevat alle mensen die sociaal iets voor die persoon betekenen. Om een sociaal netwerk zo duidelijk mogelijk weer te laten geven, wordt gebruik gemaakt van het "ui"-model. De personen in iemand's netwerk worden ingedeeld in de schillen van deze ui. Hoe dichter een persoon bij de kern van de "ui" geplaatst wordt, hoe hechter de relatie. Volgens Davis & LaGaipa (in Buunk, 1983) kan de ui uit vier schillen bestaan. Tot de binnenste schil behoren de "beste vrienden". De volgende schil bevat de "goede vrienden". De "kennissen" worden in de derde schil geplaatst en de laatste schil bevat de "bekenden". Familieleden kunnen tot elke schil van de ui behoren. De respondenten zijn in dit onderzoek echter niet gebonden aan deze indeling van de "schillen". Putnam (2000) omschrijft sociaal kapitaal als het geheel aan banden die mensen met elkaar onderhouden en opvattingen over wederkerigheid en onderling vertrouwen. Sociaal kapitaal vormt daarmee de "smeerolie" van de samenleving. Elling (2005) stelt dat de keuzes die mensen maken en de ervaringen die ze opdoen ten aanzien van sportdeelname, binding en sociaal kapitaal niet statisch zijn, maar veranderen gedurende de levensloop en sportloopbaan.

Volgens Elling (2005) zal in een snel veranderende samenleving, waar sociale cohesie onder druk staat, sport in belangrijke mate bijdragen aan sociale binding (bonding) en onderling vertrouwen. Elling & De Knop (2002) stellen dat de overheid sport als een instrument ziet dat de maatschappelijke problematiek rond individualisering en sociale integratie op kan lossen. Volgens Elling & de Knop (1998b) betekent integratie in het algemeen: het samengaan van verschillende entiteiten tot een geheel. Op maatschappelijk niveau staat interactie hierbij centraal. Integratie is geen toestand, maar een proces van geven en nemen, wederzijdse acceptatie en respect. Naast andere gebieden van integratie, zoals arbeid en onderwijs, is sport een ideale graadmeter voor sociale integratie. Sport zou een middel zijn om de sociale cohesie in onze maatschappij te bevorderen. Bovendien zouden daarbij bruggen kunnen worden geslagen tussen verschillende maatschappelijke groepen (bridging, o.a. naar sociale klasse en etniciteit), waardoor men in contact kan treden met mensen buiten het eigen netwerk. Bourdieu (in Scheerder, 2003) stelt dat bonding-netwerken vooral actoren verbinden met hetzelfde beroep, levensbeschouwingen of politieke overtuigingen. Hierdoor levert dit netwerk slechts een beperkte bijdrage aan de vorming van sociaal kapitaal. Het zijn vooral de bridging-netwerken, netwerken waarin individuen met verschillende definiërende kenmerken participeren, die ervoor zorgen dat leden van verschillende gemeenschappen met elkaar in contact kunnen komen. Voor de vorming van sociaal kapitaal is vooral van belang dat de netwerken niet beperkt blijven tot een groep gelijkgestemden, maar dat er bruggen worden geslagen naar mensen uit andere maatschappelijke kringen. Bridging is vooral belangrijk voor mensen uit lagere klassen die in hogere klassen terecht willen komen. Voor mensen in hogere klassen speelt bridging geen belangrijke rol, omdat zij al content zijn met hun sociaal kapitaal. Dit betreft sociaal-economische bridging, maar bridging kan ook voorkomen in relatie tot andere statusposities. Er is echter nauwelijks onderzoek verricht op het gebied van sociale integratie en binding in de sport. Volgens het Min. VWS (1996) spendeert de overheid veel geld aan sportstimulering om met name bridging tussen verschillende bevolkingsgroepen in Nederland te bevorderen en zo de sociale cohesie in de maatschappij te vergroten. Duyvendak & Veldboer (2001) stellen dat de overheid meer open staat voor het "gemengd" sporten, omdat door sporten in "eigen" kring (bonding) mensen te veel zouden samenklonteren en daardoor niet in contact zouden komen met andere groeperingen in de samenleving.

Elling & De Knop (1998b) beweren dat sport een activiteit is die vooral gezamenlijk met vrienden wordt ondernomen en niet met personen buiten het sociaal netwerk. (On)bewust gaan personen in hun vrije tijd sporten met mensen uit hun vriendenkring (sociaal netwerk).

Sport zou hier dus een middel kunnen zijn dat mensen hanteren om hun sociaal netwerk te onderhouden (bonding) of verder uit te diepen. Er is echter geen sprake van bridging.

Het opdoen van nieuwe en/of de omgang met bestaande sociale contacten is één van de belangrijkste extrinsieke motieven voor sportdeelname (Van Leest, 2004). Uit het onderzoek van Manders en Kropman (in Giljam, 1986) blijkt dat sportgedrag van anderen uit de directe omgeving, positief van invloed is op het sportgedrag van een persoon zelf. Familie, vrienden, collega's spelen hierin een erg belangrijke rol, dus socialisatieprocessen zijn ook hier van belang. Hetgeen andere mensen in een netwerk van het gedrag van een persoon vinden en in hoeverre deze persoon geneigd is zich hier iets van aan te trekken, is ook van invloed.

§2.5.4 Stimulansen en belemmeringen (5)

De relatie tussen *motieven* (3) en *sportdeelnamekeuze* (7) wordt beïnvloed door *stimulansen en belemmeringen* (5). Mensen hebben redenen om wel of niet te willen sporten, maar tijdens het leven ervaren zij verschillende stimulansen en belemmeringen die de uiteindelijke sportdeelnamekeuze bepalen.

Stimulansen en belemmeringen (5) staan voor de *Vaardigheden* en *Barrières* uit het ASE-model. Stimulansen en belemmeringen zijn de achterliggende mechanismen waarom mensen besluiten wel of niet deel te nemen aan een sport (Elling & Claringbould, 2004). Elling & Claringbould (2004) stellen dat de diverse aspecten van stimulansen en belemmeringen niet voor iedereen en niet voor alle vormen van sportbeoefening in dezelfde mate en verhoudingen noodzakelijk zijn. Het kan tevens voorkomen dat de verschillende aspecten met elkaar samenhangen. De aspecten van stimulansen en belemmeringen kunnen onderverdeeld worden in: socialisatie, discriminatie, regelgeving en omgangsvormen en -normen, talenten en vaardigheden, sportaanbod, informatievoorziening en begeleiding, vrije tijd, financiële middelen, vervoer en veiligheid. Een gebrek aan meerdere aspecten lijkt een sterke voorspeller van non-participatie (Elling & Claringbould, 2004). De aspecten van stimulansen en belemmeringen zijn:

- Socialisatie in de sport: volgens Coakley en Donnelly (in Kunnen, 2004) is socialisatie een levenslang proces, waardoor de houding van de respondenten, dus ook de motieven ten aanzien van sport, kan veranderen. Dus niet alleen de socialisatie in het verleden, maar ook de huidige socialisatiefactoren kunnen een belangrijke rol spelen bij de huidige sportdeelnamekeuze. Ouders, school, media en vrienden zijn enkele voorbeelden van socialisatiefactoren.
- Discriminatie, regelgeving en omgangsnormen en -vormen: de dominante organisatiestructuren zijn van invloed op de mate waarin verschillende groepen ergens wel of niet bij willen, kunnen of mogen horen (Elling & Claringbould, 2004). Personen kunnen problemen hebben met deze dominante organisatiestructuren, hetgeen hun sportdeelnamekeuze kan beïnvloeden.
- Talenten en vaardigheden: talenten en vaardigheden kunnen stimulerend of juist belemmerend werken bij de sportdeelnamekeuze van een persoon. Hier wordt de variabele *Eigen effectiviteit* uit het ASE-model behandeld. Net zoals eigen effectiviteit hebben talenten en vaardigheden namelijk betrekking op de inschatting van iemands vaardigheden en talenten om het gewenste gedrag te kunnen uitvoeren.
- Sportaanbod, informatievoorziening en begeleiding: Elling & Claringbould (2004) stellen dat sportaanbod invloed heeft op de sportdeelnamekeuze van een persoon. Goede en juiste informatie over sport en het sportaanbod is hierbij ook van groot belang. Informatievoorziening werkt door in de sport zelf. De begeleiding bij een sport is namelijk een vorm van informatievoorziening en kan dus ook een rol spelen bij de sportdeelnamekeuze.
- Vrije tijd: de sportdeelnamekeuze van een persoon kan beïnvloed worden door vrije tijd. Niet alleen tijdgebrek, maar ook de verplichtingen met betrekking tot een sport die

sommigen ervaren, het sporten op gezette tijden, afspraken maken met anderen en de indeling van de vrije tijd kunnen belemmerend werken. Daar staat tegenover dat het beschikken over voldoende vrije tijd een positieve werking kan hebben op de sportdeelnamekeuze van een persoon. Opmerkelijk is dat volgens De Haan en Breedveld (in Kunnen, 2004) juist de relatief drukbezette mensen vaker sportief actief zijn.

- Financiële middelen: op dit moment bestaan er zoveel gratis en goedkope sporten dat alleen de financiën geen belemmering meer kunnen zijn. Meestal zijn het de kosten die de sport met zich meebrengt, die voor problemen zorgen (Kunnen, 2004).
- Vervoer: vervoer kan van invloed zijn op de sportdeelnamekeuze. Hierbij denken we eventueel aan reisafstand, reiskosten en reistijd.
- Veiligheid: veiligheid in en rondom sportvoorzieningen kan de sportdeelnamekeuze van personen ook beïnvloeden (Kunnen, 2004).

§2.6 Toekomstverwachtingen t.a.v. sport (6)

Aan de ene kant kan de huidige *sportdeelnamekeuze* (7) beïnvloed zijn door niet alleen het *sportverleden* (1), maar ook door de *toekomstverwachting ten aanzien van sport* (6). Mensen zouden bijvoorbeeld momenteel willen sporten, omdat ze dit in de toekomst ook willen blijven doen. Aan de andere kant kunnen de huidige *levensfasefactoren* (A) invloed uitoefenen op de *toekomstverwachting ten aanzien van sport* (6). De huidige sportervaringen kunnen doorwerken in hun toekomstbeeld.

Bij het bespreken van het sportgedrag in de toekomst komt de sportdeelnamekeuze in de toekomst aan de orde. Hoe zien mensen hun verdere sportcarrière? Zullen zij stoppen met sporten, blijven ze sporten of willen ze juist dan weer beginnen met een sport? Verder worden de motieven die personen in de toekomst zouden kunnen hebben om wel of niet te willen (blijven) sporten, behandeld. Ook de mogelijke invloed die de toekomstverwachting ten aanzien van sport heeft op de sportdeelnamekeuze wordt hierbij onder de loep genomen.

§2.7 Sportdeelnamekeuze (7)

Een belangrijk gegeven in dit onderzoek is dat de definitie van sport is overgelaten aan de geïnterviewden zelf. Zij bepalen wat er als sport getypeerd wordt. Tegenwoordig is er sprake van een grote sportverscheidenheid. Nieuwe sporten zijn ontstaan en soms zijn er sporten gecombineerd. Het is een feit dat er zeer veel sporten zijn, waaruit een persoon kan kiezen. Waarom kiest een persoon nu juist voor die ene sport en hoe komt het dat iemand helemaal geen sport beoefent? Verleden, heden en toekomst hebben allemaal, direct of indirect, invloed op de sportdeelnamekeuze. Hierbij spelen ook de verschillende belemmeringen en stimulansen, die zich in de omgeving van een persoon voordoen, een grote rol. Dit onderzoek probeert te verklaren hoe en waarom een persoon tot de keuze komt wel of niet te gaan sporten.

§2.8 Onderzoeksvragen

Uit het conceptueel model en de theorie zijn de volgende onderzoeksvragen af te leiden:

- 1 Wat is het verband tussen *sportverleden* (1) en *sportdeelnamekeuze* (7)?
- 2 Wat is de relatie tussen *sportverleden* (1) en *toekomstverwachting ten aanzien van sport* (6)?
- 3 Op welke wijze worden *motieven* (3) en *sociaal kapitaal* (4) beïnvloed door *demografische gegevens* (2)?
- 4 Wat is het verband tussen *motieven* (3) en *sportdeelnamekeuze* (7)?

- 5 Wat is het verband tussen *sociaal kapitaal* (4) en *sportdeelnamekeuze* (7)?
- 6 Wat is de relatie tussen *motieven* (3) en *sociaal kapitaal* (4)?
- 7 Op welke wijze beïnvloeden de *stimulansen en belemmeringen* (5) de relatie tussen *motieven* (3) en *sportdeelnamekeuze* (7)?
- 8 Wat is het verband tussen de *levensfasefactoren* (A) en de *toekomstverwachting ten aanzien van sport* (6)?
- 9 Op welke manier wordt de *sportdeelnamekeuze* (7) beïnvloed door de *toekomstverwachting ten aanzien van sport* (6)?

- Onderzoeksvraag 1 moet het verband tussen sportverleden en de sportdeelnamekeuze behandelen. Hierbij wordt gekeken of het sportverleden invloed heeft op de huidige levensfasefactoren en dus op de sportdeelnamekeuze van de respondenten. Het sportgedrag van een persoon in het verleden, socialisatieprocessen en opzegmotieven uit het verleden worden bekeken om deze vraag te beantwoorden.
- Onderzoeksvraag 2 behandelt de relatie tussen het sportverleden en de toekomstverwachting ten aanzien van sport. Eerdere ervaringen van mensen uit het sportverleden komen aan bod en er wordt besproken of deze invloed hebben op hun toekomstige sportcarrière.
- Onderzoeksvraag 3 betreft de verschillen in demografische gegevens. In overleg met de gemeente Tilburg is besloten dat de respondenten in dit onderzoek geselecteerd worden naar sekse, leeftijd en opleidingsniveau. Vooral van deze drie demografische gegevens wordt verwacht dat ze een belangrijke rol spelen bij de vorming van verschillende sportdeelnamekeuzes. Deze drie gegevens maken het namelijk mogelijk om een grote diversiteit in de onderzoeksgroep te garanderen.
- Onderzoeksvraag 4 behandelt de motieven. Gaat een persoon sporten om intrinsieke motieven of om extrinsieke motieven, spelen beide motieven mee bij een sportkeuze of ontbreken er motieven om te gaan sporten?
- Onderzoeksvraag 5 beschrijft het sociaal kapitaal. Uit hoeveel mensen bestaat het sociaal netwerk van een persoon en is er sprake van bonding en/of bridging? Hier moet duidelijk worden wie en hoe iemand invloed heeft op de sportdeelnamekeuze van een persoon.
- Onderzoeksvraag 6 behandelt de relatie tussen motieven en sportief sociaal kapitaal. Kunnen de motieven van een persoon beïnvloed worden door zijn netwerk?
- Onderzoeksvraag 7 bespreekt de belemmeringen en stimulansen die de respondenten ervaren bij hun sportdeelnamekeuze. Mensen kunnen motieven hebben om wel of niet te sporten, maar de verschillende stimulansen en belemmeringen bepalen uiteindelijk wat zij daadwerkelijk doen.
- Onderzoeksvraag 8 beschrijft de toekomstverwachting ten aanzien van sport en de rol die de levensfasefactoren spelen bij de vorming hiervan.
- Onderzoeksvraag 9 behandelt de invloed van de toekomstverwachting ten aanzien van sport op de huidige sportdeelnamekeuze.

§2.9 Slot

De theorie is nu besproken en er is een denkkader ontwikkeld in de vorm van een conceptueel model. In het volgende hoofdstuk zal er aandacht worden besteed aan de opzet en de uitvoering van het veldonderzoek.

In dit hoofdstuk zal de methodologie van het veldonderzoek besproken worden. Ten eerste wordt uitgelegd waarom er gekozen is voor kwalitatief onderzoek. Vervolgens wordt er besproken hoe de selectie van de respondenten is verlopen. De daarop volgende paragraaf bespreekt hoe de opstelling van de vragenlijst tot stand is gekomen. In paragraaf 3.4 komen de interviews aan de orde. Tenslotte wordt de analyse van de verkregen data behandeld.

§3.1 Veldonderzoek

De rode draad in dit onderzoek en tevens een belangrijk kernaspect is het inzicht krijgen in de sportdeelnamekeuze van de midlife-groep. Inzicht krijgen slaat in dit geval op de vraag hoe personen een sportdeelnamekeuze ontwikkelen. Dit onderzoek hanteert de levensloopbenadering, waarbij er vanuit wordt gegaan dat factoren uit het verleden, heden en toekomst op elkaar inwerken en leiden tot de sportdeelnamekeuze. Dit betekent dat de sportdeelnamekeuze op veel verschillende wijzen gevormd kan worden. Er is dus geen universele ontstaanswijze, maar het is persoonsgebonden. Vandaar dat het individu het tweede belangrijke kernaspect in dit onderzoek is. Ieder individu kan namelijk een andere keuze maken wanneer het sportdeelname betreft. Uit deze 'individuele' interviews moet een globaal beeld naar voren komen van de manier waarop de sportdeelnamekeuze van Tilburgers in de leeftijdscategorie 25-45 jaar tot stand komt. Arksey en Knight (in van Leest, 2004) stellen dat als er inzicht verkregen moet worden in complexe sociale fenomenen, waarbij visies en meningen van individuen een belangrijke rol spelen, het beste gebruik kan worden gemaakt van een kwalitatieve onderzoeksmethode. Er vindt in dit onderzoek één meetmoment plaats, waardoor dit onderzoek getypeerd kan worden als een cross-sectioneel onderzoek. Als methode van dataverzameling is gekozen voor interviews. Om de respondenten en onderzoeker ruimte te bieden te uit te wijden over bepaalde onderwerpen, zijn de interviews gehouden aan de hand van een semi-gestructureerde vragenlijst. Hieronder wordt achtereenvolgens dieper ingegaan op de selectie van respondenten, de totstandkoming van de vragenlijst en interviews, en als laatste de data-analyse.

§3.2 Selectie van respondenten

In totaal zijn er voor dit onderzoek zeventien personen geïnterviewd. Aangezien dit onderzoek in opdracht van de gemeente Tilburg is en zij geïnteresseerd zijn in de sportdeelnamekeuze van de Tilburgse bevolking zijn er alleen inwoners van Tilburg geïnterviewd. Om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van de midlife-groep is er getracht een groep respondenten te creëren met een zo groot mogelijke diversiteit in geslacht, leeftijd en opleidingsniveau. Dit resulteerde in acht vrouwen en negen mannen. Zoals in de theorie besproken betreft de midlife-groep personen tussen de 25 en 45 jaar. Deze groep is globaal opgedeeld in vier subgroepen: 25 tot 30 jaar, 30 tot 35 jaar, 35 tot 40 jaar en 40 tot 45 jaar. Vijf respondenten behoren tot de eerste categorie en tot elk van de overige categorieën behoren vier respondenten. Ook in het opleidingsniveau is er diversiteit aangebracht door middel van een tweedeling in laag en hoog opleidingsniveau. Mavo, Havo en MBO als hoogst afgeronde opleiding is ingedeeld als laag opleidingsniveau en HBO en WO als hoog opleidingsniveau. Bij de selectie van respondenten moet opgemerkt worden dat er zowel sporters als niet-sporters, respectievelijk veertien en drie personen, meegenomen zijn in dit onderzoek. Dit om een zo helder mogelijk beeld te schetsen van de sportdeelnamekeuze van de Tilburgse midlife-groep, ook als deze keuze het "niet-sporten" betreft.

De eerst gekozen respondenten zijn personen uit de omgeving van de onderzoeker. Deze personen zijn telefonisch benaderd, waarbij een afspraak is gemaakt voor een interview.

Daarna is er door middel van een sneeuwbal-methode gezocht naar andere personen met een specifieke leeftijd, sekse en opleiding met het doel bovengenoemde diversiteit te waarborgen. Voor een volledig overzicht van de achtergrondkenmerken van de respondenten, zie bijlage (pag. 69)

§3.3 Vragenlijst

In de vragenlijst (pag. 71) is er een onderverdeling gemaakt in een aantal onderwerpen die in het conceptueel model zijn weergegeven. Deze onderwerpen komen voort uit de levensloopbenadering. Op deze wijze worden het verleden, heden en de toekomst van de respondenten op het gebied van sport behandeld. Voordat er wordt begonnen met het daadwerkelijke interview, worden de respondenten verzocht hun demografische gegevens te noteren. Als eerste onderdeel van de vragenlijst is er gevraagd naar hun huidige sportgedrag. Daarna wordt het sportverleden van de respondenten onder de loep genomen. Vervolgens is er gevraagd naar de levensfasefactoren en tenslotte naar hun toekomstverwachtingen met betrekking tot sport.

Bij het huidige sportgedrag wordt gekeken of de respondenten wel of niet aan een sport deelnemen. Als de persoon aangeeft wel te sporten wordt er gevraagd naar de frequentie en sequentie van het sporten. Ook wordt er gevraagd naar welke sport hun voorkeur uitgaat.

Als tweede wordt er door middel van een schematische weergave van de sportloopbaan en vragen met betrekking tot sportsocialisatie inzicht verkregen in het sportverleden van de respondenten. Tevens wordt er gevraagd waarom zij eventueel zijn gestopt met een bepaalde sport en of zij van mening zijn dat hun sportverleden invloed heeft op hun huidige sportgedrag.

Het derde deel van de vragenlijst bestaat uit vragen over de levensfasefactoren. Deze zijn verdeeld in vragen met betrekking tot de motieven, het sociaal kapitaal en stimulansen en belemmeringen. Het onderdeel motieven bespreekt de redenen waarom de respondenten (willen) sporten. De respondenten worden met betrekking tot het sociaal kapitaal gevraagd een schematische weergave te geven van hun sociaal netwerk. Verder worden hierbij vragen gesteld om inzicht te krijgen in het totaalbeeld van de contacten en netwerken van de respondenten. In het bijzonder met betrekking tot sport. Als laatste onderdeel van de levensfasefactoren volgen er vragen over de stimulansen en belemmeringen van de respondenten. Gedacht moet worden aan bijvoorbeeld de hoeveelheid vrije tijd, financiële middelen en sportaanbod. De respondenten wordt gevraagd of deze achterliggende mechanismen invloed hebben op hun sportdeelnamekeuze.

Tenslotte worden de toekomstverwachtingen ten aanzien van sport met de respondenten besproken. Denken de respondenten in de toekomst te (blijven) sporten en wat zullen daar de redenen voor zijn? De vragenlijst, de schematische weergave van de sportloopbaan en het sociaal netwerk zijn als bijlage toegevoegd (resp. pag. 71, 73, 74)

§3.4 Interviews

Vrijwel alle interviews zijn afgenomen bij de respondenten thuis. Voor hen is dit vaak een vertrouwde omgeving waar zij zich op hun gemak voelen. Hierdoor zijn zij open in het geven van antwoorden en is het mogelijk een ongedwongen gesprek te voeren. Slechts twee interviews zijn afgenomen bij Sportbedrijf Tilburg, waardoor zij soms geremd zijn in het beantwoorden van vragen. Bijna al de respondenten zijn enthousiast bij het afnemen van de interviews. Slechts één respondent staat niet echt open voor het interview, ziet het meer als een sociale verplichting en wil het interview daarom snel afhandelen. Dit blijkt dan ook uit het volgende; de antwoorden zijn kort, mogelijkheden tot doorvragen geeft hij niet en af en toe lijkt het of de vragen niet goed tot hem doordringen. Er is getracht alle interviews op verschillende

dagen af te nemen. Op deze wijze wordt het voor de interviewer geen automatisme, hetgeen de kwaliteit van de interviews ten goede komt.

Eén respondent vormt als het ware een aparte casus. Dit betreft de respondent Geert. Op veel vragen geeft hij een zeer extreem antwoord, waardoor hij zich duidelijk onderscheidt van de totale groep geïnterviewden.

§3.5 Data-analyse

De interviews duren gemiddeld een uur en zijn op band opgenomen en daarna volledig uitgetypt. Na het schrappen van irrelevante tekst is er begonnen met het fragmenteren van de tekstbestanden van de interviews. Aan de verschillende fragmenten zijn labels gekoppeld die in de theorie al naar voren kwamen. Gedurende de analyse van de interviews is echter gebleken dat deze niet voldoende waren om een volledige fragmentatie aan te brengen en zijn er een aantal labels toegevoegd. Per label zijn de bijbehorende fragmenten van de respondenten onder elkaar gezet in een tekstbestand. Vervolgens zijn met behulp hiervan datamatrices gemaakt met op de horizontale as de namen van de respondenten en op de verticale as de verschillende labels. In de matrices zijn de hoofdlijnen van de antwoorden van de respondenten met betrekking tot elk label beknopt weergegeven. Op deze wijze zijn de antwoorden duidelijker met elkaar te vergelijken. De matrices zijn in de bijlagen (pag. 76) opgenomen. Om het onderzoek compleet te maken zijn daarnaast ook de gehele fragmenten geanalyseerd. Door deze wijze van analyseren is het mogelijk verbanden te ontdekken tussen verschillende labels. Bovendien is het op deze manier eenvoudig te controleren of er verschillen en/of overeenkomsten bestaan tussen de respondenten én tussen groepen respondenten met dezelfde demografische factoren. De respondenten kunnen namelijk aan de hand van de demografische factoren in groepen worden verdeeld: hoog- of laag opgeleiden, mannen of vrouwen en vier leeftijdscategorieën. Zo wordt duidelijk of het behoren tot een bepaalde groep ook een indirecte invloed heeft op de sportdeelnamekeuzes van de geïnterviewden.

§3.6 Slot

De methodologie van het veldonderzoek is reeds aan de orde geweest. Nu de wijze van analyseren bekend is, wordt het tijd om de resultaten te bespreken. In het volgende hoofdstuk worden de geïnterviewden gevraagd naar hun sportgedrag in het verleden. Er wordt besproken of de verschillende factoren uit het verleden invloed hebben op de huidige sportdeelnamekeuze van de respondenten.

In dit hoofdstuk worden de aspecten van het sportverleden onder de loep genomen. Ten eerste komt de sportdeelnamekeuze van de respondenten in verleden aan bod. Vervolgens behandelen we de socialisatieprocessen in het verleden. Na deze socialisatieprocessen worden de motieven, die de respondenten in het verleden hadden om te willen sporten, behandeld. Hierna volgen de opzegmotieven, de redenen waarom de geïnterviewden in het verleden gestopt zijn met een sport. Tenslotte wordt er gekeken of het sportverleden mogelijk invloed heeft op de huidige sportdeelnamekeuze van de respondenten.

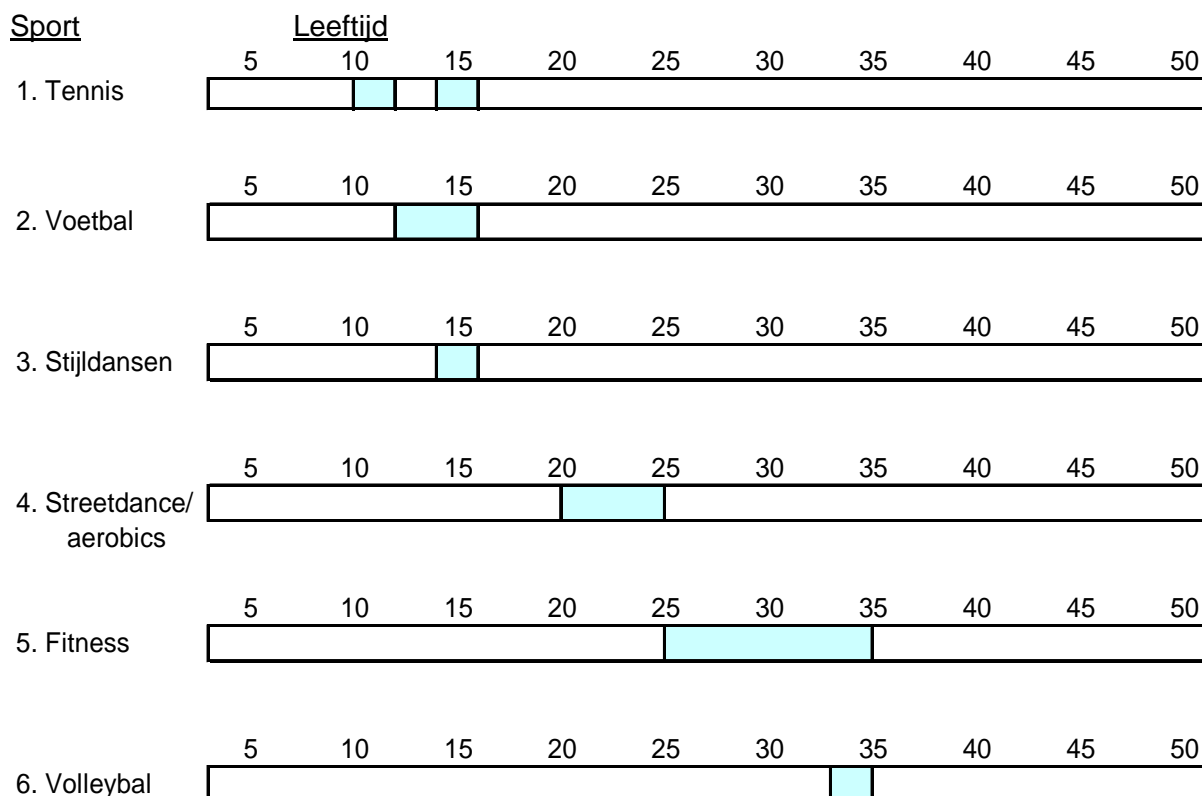
§4.1 Sportdeelnamekeuze verleden

Al de respondenten zijn vroeger sportief actief geweest en hebben, naast een duo- en/of individuele sport, ook in team- of groepsverband gesport. Zij waren ook allen bij een vereniging aangesloten en vrijwel iedereen heeft wel eens in competitieverband gesport. In tegenstelling tot hen is er één respondent die in het verleden slechts één sport beoefende en dat was een individuele sport in verenigingsverband. Dit schetst een beeld van gebonden-, competitieve sport en sporten in team- of groepsverband.

Opvallend is dat, naarmate de respondenten ouder worden, dit geleidelijk overgaat in een beeld van duo- en individuele sporten, ongebonden sporten en recreatief sporten. Zowel in het verleden als heden zien we dat de meeste respondenten meerdere sporten tegelijkertijd beoefenen.

Op de volgende pagina staat een voorbeeld van een schematische weergave van een sportloopbaan. Dit betreft de sportloopbaan van Mark (35 jaar, Mavo). Mark begon met tennis toen hij tien jaar oud was. Hij stopte met tennis op twaalfjarige leeftijd en ging vervolgens voetballen. Toen Mark de leeftijd van veertien bereikte ging hij opnieuw op tennis en ging hij ook stijldansen. Op dat moment voetbalde hij nog steeds. Op zijn zestiende zette hij een punt achter het voetbal, tennis en het stijldansen. Hierna heeft hij voor ongeveer vier jaar geen sport beoefend. Op twintigjarige leeftijd begon hij weer te sporten. Hij koos dit keer voor streetdance in combinatie met aerobics. Dit heeft hij vijf jaar met plezier gedaan, waarna hij is gaan fitnessen. Op zijn drieëndertigste besloot hij om naast het fitnessen te kiezen voor een teamsport. Dit werd recreatievolleybal. Tot op de dag van vandaag beoefent Mark nog steeds de sporten fitness en volleybal. Het wordt duidelijk dat Mark zowel in het verleden als in het heden meerdere sporten tegelijk beoefende/beoefent. We zien dat hoe ouder Mark wordt, hoe meer ongebonden sporten hij gaat beoefenen. Volleybal beoefent hij met een groep bekenden op recreatief niveau en zij zijn hierbij niet gebonden aan een club of vereniging.

Sportloopbaan

§4.2 Socialisatie in het verleden

Uit de theorie blijkt dat vroege socialisatie in de sport van groot belang is voor een levenslange sportdeelname. Sportsocialisatie beperkt zich niet alleen tot jongeren en de introductiefase in sportdeelname, maar is een levenslang proces. De respondenten uit dit onderzoek hebben vroeger allemaal één of meerdere sporten beoefend en de meesten sporten nu nog. Slechts enkele respondenten geven aan op dit moment geen sport te beoefenen, maar dat ze het wel graag zouden willen. Ook in de toekomst willen de respondenten allemaal actief zijn/blijven in de sport. Welke rol speelt het socialisatieproces uit het verleden bij de huidige- en toekomstige sportdeelnamekeuze?

Socialisatie draagt vaak bij aan de kennismaking met een sport. Gedurende een sportloopbaan zijn er meerdere sociale actoren die een persoon in contact kunnen brengen met een sport. Voorbeelden van deze sociale actoren zijn bijvoorbeeld de ouders, vrienden, school, collega's en de media. Tevens zijn er combinaties van de verschillende actoren mogelijk.

Het valt meteen op dat ouders en vrienden van de respondenten een grote rol spelen in de socialisatie:

'Ik had een vriendin en die zat destijds onder de wandelsport en die heeft mij eigenlijk ook weer meegenomen en via haar ben ik daar eigenlijk terecht gekomen.' (Astrid, 42 jaar, mavo)

Op één respondent na is iedereen vroeger via vrienden in contact gekomen met een sport. Uitzonderd Yvonne en enkele andere respondenten. Zij zijn met sport in aanraking

gekomen met klasgenoten. Wellicht beschouwden zij hen ook als vrienden.

Voor het merendeel van de geïnterviewden speelden ook de ouders een grote rol bij hun sportdeelnamekeuze. Sommigen zagen hen (meestal de vader) zelfs als voorbeeld. Anderen geven aan dat hun ouders hen wel stimuleerden tot sport, maar dat de keuze hierin vrij was. Opmerkelijk is hier dat Yvonne ook door haar ouders niet is gestimuleerd tot een sport:

'Mijn ouders hebben me juist meer gestimuleerd in de muzikale richting. Dus dat vonden zij veel belangrijker, muziektheorie, de muziekschool. En sport ja, ik bedoel schoolzwemmen moesten we natuurlijk ook aan meedoen, maar we moesten niet verplicht een sport beoefenen of zo dus dat is eigenlijk niet bewust gestimuleerd...Mijn ouders hebben op een gegeven moment wel aangemoedigd juist om te stoppen.' (Yvonne, 25 jaar, WO)

Ze is vroeger alleen gestimuleerd door BOTS op school (waardoor ze een paar weken geturnd heeft) en door haar klasgenootjes (vriendinnetjes). BOTS staat voor Bureau Ondersteuning Tilburgse Sport. Deze stichting ondersteunt de Tilburgse amateursport in de breedste zin des woords. Via BOTS kunnen onder andere kinderen op een vrijblijvende wijze kennis maken met verschillende sporten. Door haar klasgenootjes is Yvonne in contact gekomen met de paardensport en deze sport beoefent ze nog steeds. Ze geeft zelf ook aan dat ze niet zo sportief is aangelegd en dat ze de paardensport niet ervaart als daadwerkelijk een sport:

'Ik heb niet zo'n drive om me fysiek bezig te houden, weet niet, dat zit niet van nature in mij.' (Yvonne, 25 jaar, WO)

Opmerkenswaardig is dat alle respondenten die ook niet via hun ouders in contact zijn gekomen met een sport, een lagere opleiding hebben genoten. Zij zijn als enigen in contact gekomen met een sport via hun broers of zussen.

Het blijkt dat alleen bij de respondenten tussen de 33 en 45 jaar hun huidige gezin een rol heeft gespeeld bij het stimuleren tot sport. Deze groep heeft vaak al een wat langere relatie met een vaste partner dan de respondenten in de leeftijdscategorie 25-33 jaar. Bovendien hebben de meeste van hen ook al kinderen. Meer dan de helft van de respondenten uit de groep 33-45 jaar zegt in het verleden door hun huidige partner gestimuleerd te zijn tot sport. Eén respondent uit deze groep werd tevens gestimuleerd door haar zoon.

Overige familieleden spelen een kleinere rol in het socialisatieproces, zo blijkt uit dit onderzoek. Een derde van de respondenten is namelijk door hen beïnvloed tot sport.

De media is slechts voor de leeftijdscategorie 25-35 jaar een kleine stimulans geweest in het verleden:

'Dat is wel via de media geweest, zeg maar die maakte reclame, het was nieuw, streetdance. Oh, dat lijkt me wel gaaf.' (Ans, 25 jaar, MBO)

Wellicht is het zo dat deze leeftijdsgroep is opgegroeid met de media (tv, computer, etc.), waardoor ze sneller in contact komen en blijven met sport. Bovendien is er tegenwoordig op televisie ook meer aandacht voor sport. Ook de positieve werking van sport op gezondheid wordt door de media sterk benadrukt.

Voor de respondenten is de school een redelijk belangrijke socialisatiefactor geweest. En dan niet alleen de school op zich, maar ook sociale aspect er omheen, zoals leraren en klasgenootjes. Ongeveer de helft van de geïnterviewden geeft aan hierdoor in contact zijn gekomen met een sport:

'Via school. De schooljuffrouw, de gymjuffrouw vond dat ik daar wel aanleg voor had. En eh we moesten eigenlijk een team gaan vormen voor school en daar gingen wij ook mee showturnen geven zeg maar.' (Ans, 25 jaar, MBO)

Een klein aantal respondenten is beïnvloed door de sportvoorzieningen waar ze al bij aangesloten waren. Hierbij kwamen ze in contact met andere sporten die ze veelal ook daar konden uitoefenen:

Interviewer (I): *'Oké, en het boksen? Hoe ben je daar bij gekomen?'*

'Vanuit de fitness-school dan. De laatste school waar ik heb gezeten. Enne, dat kon je daar zeg maar combineren met het fitnessen zelf. Enne, daar kon je gewoon les mee volgen. En zo zijn we er eigenlijk mee begonnen en dat zijn we later ook thuis gaan doen.' (Ralf, 27 jaar, HBO)

In de meeste gevallen gaat het hier om commerciële sportinstellingen. Hoewel er evenveel mannen als vrouwen lid zijn van een sportschool, is het opmerkelijk dat vrijwel alleen de mannen op deze wijze in contact zijn gekomen met een andere sport. Bovendien maken in de sportschool vooral vrouwen deel uit van klasjes die meegaan met de huidige trends op sportgebied. Deze klasjes zorgen er voor dat je steeds in contact komt met andere, nieuwe sporten.

De hierboven vermelde factoren zijn wel de belangrijkste. Bij enkele respondenten spelen er soms ook nog andere factoren mee:

'Fitness was eigenlijk een beetje ook op aanraden van ehh fysiotherapeut, dat ik op een gegeven moment geblesseerd raakte en die had gezegd van eh dat je het beste ook kon gaan fitnessen.' (Barry, 26 jaar, HBO)

Voorzieningen of bepaalde locaties hebben soms ook invloed. Voor een enkeling is de kroeg of het wijkcentrum een stimulans tot sporten. Op deze plaats kwamen ze namelijk in contact met een sport. Een ander wordt op haar beurt gestimuleerd door haar werk. Monique (35 jaar, HBO) werkt bij Sportbedrijf Tilburg en ervaart dit als een stimulans om te gaan sporten. Personen, zoals kennissen, buurtgenoten of andere (bekende) sporters hebben soms ook invloed op de sportdeelnamekeuze.

Uiteraard hebben de respondenten zelf ook een grote rol gespeeld bij hun sportdeelnamekeuze. Vrijwel al de geïnterviewden zeggen dat ze in het verleden uit eigen initiatief een sport hebben gekozen:

'Ik heb door mijn werk een tijdje niet kunnen dansen en eh daarna had ik zoiets van eh ja, dansen is gewoon een passie voor mij en ik wil dat gewoon weer gaan doen, dus ik ben zelf gaan zoeken naar een dansschool en met eventueel de mogelijkheid tot een danspartner en dat is wel handig met stijldansen, haha. Dus ja gaan zoeken op internet en op die manier eh een nieuwe dansschool gevonden en weer de draad een beetje opgepikt.' (Linda, 31 jaar, HBO)

Ook kan het zijn dat de respondenten wel door hun omgeving gestimuleerd werden om te sporten, maar dat ze uiteindelijk zelf de beslissing namen om te gaan sporten en/of welke sport ze gingen beoefenen. Het kleine aantal respondenten dat niet duidelijk aan heeft gegeven in het verleden zelf de keuze te hebben gemaakt om een sport uit te oefenen, is voornamelijk van het vrouwelijke geslacht. Eigen initiatief of eigen keus om een sport te beoefenen komt voort uit de wil om te sporten. Zij hebben vaak al eerder een sport beoefend en dit als zeer positief ervaren. Hier is dan wellicht sprake van eigen keuze, maar dan wel een keuze die beïnvloed werd door eerdere sporten/sportervaringen of door eerdere stimulansen van derden.

Bijna al de respondenten zijn vroeger door meerdere socialisatiefactoren gestimuleerd

tot sport. Vooral de primaire socialisatie, de informele omgeving, blijkt in het verleden veel invloed te hebben gehad op de sportdeelnamekeuze van de respondenten. De school is de belangrijkste vorm van secundaire socialisatie. De media zijn als tertiaire socialisatiefactor alleen voor de jongere respondenten een kleine stimulans geweest. Soms is het een combinatie van stimulansen die ertoe leidde dat de respondenten in het verleden een sport hebben beoefend. Behalve dus Yvonne. Zij is slechts door de school en de sociale omgeving daar omheen gestimuleerd. Het is dan ook niet verwonderlijk dat juist zij aangeeft niet sportief te zijn ingesteld. Ze is er niet mee opgegroeid. Opvallend is ook dat Nancy (40 jaar, havo) aangeeft de drive te missen om te sporten. Zij is vroeger niet door haar ouders gestimuleerd en zegt ook dat ze het sporten niet met de paplepel ingegoten heeft gekregen. Bij beide vrouwen komt duidelijk naar voren dat ze niet tot een sportief gezin behoorden of dat de sport geen prioriteit had in het gezin. Opmerkelijk is hier dat van heel de groep respondenten juist zij de minste socialisatiefactoren hebben, maar beiden nu wél sporten. Zij zijn op latere leeftijd alsnog in contact gekomen met een sport, die momenteel nog steeds hun voorkeur heeft. Dankzij dit contact hebben ze een positieve houding ten aanzien van sport ontwikkeld en hebben ze ook de wil om deze sport te (blijven) beoefenen. Yvonne (25 jaar, WO) rijdt paard, omdat ze een echte 'dierenfreak' is. Diane (40 jaar, Havo) heeft haar drive om te sporten min of meer gevonden in tennis. Beiden vinden het nog steeds moeilijk om naast deze sporten gemotiveerd te zijn om andere sporten te beoefenen. Deze twee vrouwen zijn voorbeelden van "laatbloeiers". Het komt vaak voor dat personen pas op latere leeftijd in contact komen met een sport, die ze vervolgens graag willen (blijven) beoefenen. Yvonne is er zich van bewust dat socialisatie invloed heeft op haar sportdeelnamekeuze en wil dit ook zeker meenemen wanneer ze zelf kinderen krijgt:

'Als ik straks zelf kinderen krijg of zo die ineens ergens echt in uitblinken, ik denk wel dat ik dat probeer te stimuleren om hun ook wel aan het bewegen te krijgen, omdat ik zelf weet dat het wel bijdraagt als je er gewoon meer mee in contact komt.' (Yvonne, 25 jaar, WO)

Uit dit onderzoek blijkt dus dat de socialisatieprocessen en de sporten die door de respondenten in het verleden beoefend werden, het beeld vormen van de wijze waarop respondenten tegen sport aankijken. Ze ontwikkelen hierbij een positieve of negatieve houding ten opzichte van sportdeelname en sportkeuze. Deze houding brengt motieven met zich mee die ervoor zorgen dat de respondent wel of niet wil sporten. Degenen die vroeger vaak gestimuleerd werden tot sport, behouden daardoor ook de wil om te sporten. Deze respondenten hebben vaak positieve ervaringen met sport en zijn van mening dat sport enkele voordelen met zich meebrengt. Met name de vrienden en de ouders/sportief actief gezin (primaire socialisatiefactoren) vormen het beeld van de manier waarop de respondenten tegen sport aankijken. We moeten echter niet vergeten dat socialisatie een levenslang proces is, waardoor de houding, dus ook de motieven, ten aanzien van sport kunnen veranderen. Socialisatie (in het verleden) is dus geen garantie voor een levenslange sportdeelname. Ook andere factoren kunnen ervoor zorgen dat een persoon niet meer kan deelnemen aan (zijn favoriete) sport.

§4.3 Motieven verleden

Uit de theorie (Giljam, 1989) komt naar voren dat er vier categorieën sporters zijn:

- 1) Zij die sporten als gevolg van intrinsieke motivatie, zoals het plezier in de sport zelf, het verbeteren van de eigen prestatie en competitie
- 2) Zij die sporten als gevolg van extrinsieke motivatie, zoals sociale contacten, lichamelijke aspecten en sporten als uitlaatklep.
- 3) Zij die sporten als gevolg van beide motivaties
- 4) Zij die niet sporten als gevolg van het ontbreken van beide motivaties.

Wanneer iemand geen motieven heeft om te sporten, zal deze persoon de drive missen om te gaan sporten. Beter is het dus om te zeggen dat mensen wel of niet “willen” sporten wegens het hebben/ontbreken van motieven. Andere factoren of gebeurtenissen kunnen er echter voor zorgen dat een persoon respectievelijk toch niet of juist wel een sport gaat beoefenen.

In dit onderzoek is er niet één respondent die in het verleden niet heeft gesport vanwege het ontbreken van beide motieven. Iedereen die heeft deelgenomen aan dit onderzoek had vroeger een motief/motieven om een sport te beoefenen. Het overzicht van de sportloopbanen van de respondenten toont dat iedereen ook daadwerkelijk in het verleden heeft gesport.

De meerderheid van de respondenten had vroeger zowel intrinsieke als extrinsieke motieven om te sporten. De groep die in het verleden slechts sportte wegens intrinsieke motieven is even groot als de groep die slechts sportte wegens extrinsieke motieven. Kijkend naar de demografische factoren sekse, leeftijd en opleidingsniveau zijn er geen markante verschillen te ontdekken.

“De sport zelf” ervaren de meeste respondenten als het belangrijkste intrinsiek motief dat ze in het verleden hadden, dus “het plezier” in de desbetreffende sport:

‘ik mocht voetballen, jippie, achter een bal aanrennen met zijn allen.’
(Victor, 33 jaar, HBO)

Naast “de sport zelf” noemen enkelen ook nog andere intrinsieke motieven zoals “competitie” en “zichzelf verbeteren”.

“Sociale contacten” is het extrinsieke motief dat voor veel respondenten in het verleden het belangrijkste was:

‘Eh in het verleden, zeker toen ik net begon met sporten was het meer ehm gewoon voor de lol gezelligheid, eh verenigingsleven, de sociale contacten.’
(Mark, 35 jaar, Mavo)

Opmerkelijk is dat enkele geïnterviewden het extrinsieke motief “gezondheid” al noemden als motief waarom ze in het verleden sportten. Dit kan verklaard worden door het feit dat de maatschappij de laatste jaren veel nadruk legt op de gezondheid. Dit betreft niet alleen de gezondheid van ouderen, maar zeker ook van de jongeren. Andere respondenten zeggen juist dat ze daar vroeger nog *‘helemaal niet mee bezig waren’* (Sander, 45 jaar, HBO). Een enkeling geeft aan dat hij vroeger sportte vanwege de “ontspanning”. Een ander vanwege een “uitlaatklep” van negatieve energie:

‘...om echt de agressie en energie kwijt te raken. Op een negatieve manier. Ik heb enorm veel energie in mijn lichaam, ik wil heel veel en ik kan ook heel veel, maar sporten is voor mij puur om, de hoofdreden is om negatieve energie kwijt te raken. Ik heb sport altijd gezien als spanning, niet als ontspanning. ik heb nog nooit van mijn leven gesport voor de ontspanning.’ (Geert, 30 jaar, MBO+)

Deze respondent kan dus niet ontspannen sporten, maar uiteindelijk kan hij zich na het sporten wel ontspannen. Eén persoon geeft aan vroeger gesport te hebben vanwege het extrinsieke motief “sportende sociale omgeving”. Waarschijnlijk heeft dit te maken met het feit dat zijn vader de desbetreffende sport op hoog niveau heeft beoefend en bijna al zijn vrienden ook deze sport beoefenden.

Het intrinsiek motief “sport zelf” en het extrinsiek motief “sociale contacten” zijn de motieven die er in het verleden echt uitsprongen. Vrijwel iedereen van de ondervraagden vindt de sporten die ze in het verleden beoefenden leuk om te doen. Daarbij vonden ze het gezellig om samen met hun vriend/vrienden te sporten of om mensen te ontmoeten rondom de sport. Momenteel behoren ze tot de midlife-groep en vinden/vonden er belangrijke veranderingen plaats in hun leven. Heeft dit ook effect op hun motieven om te (gaan) sporten? Deze vraag

wordt in het volgende hoofdstuk beantwoord. Hierin worden de huidige motieven besproken.

§4.4 Opzegmotieven

Kijkend naar de sportloopbanen van de respondenten, wordt duidelijk dat zij in het verleden allen één of meerdere sporten hebben beoefend. Bovendien zijn ze allemaal wel een keer gestopt met een sport. Wat was/waren daar nu de reden(en) voor? Volgens Rijpma & Leijs (1998) zijn er drie soorten motieven die een rol spelen bij de keuze om met een sport te stoppen:

- 1) Persoonsgebonden motieven, zoals verhuizing, blessure en tijdgebrek.
- 2) Clubgebonden motieven, zoals verplichtingen, slechte trainer en vereniging niet leuk meer vinden.
- 3) Sportgebonden motieven, zoals spelverruwing, uitgekeken zijn op een sport, andere activiteiten leuker vinden.

De sportgebonden motieven “uitgekeken”, “andere activiteiten leuker” en “niet leuk meer” geven de smaak van de respondenten aan. Deze motieven worden in dit onderzoek dus ingedeeld bij de persoonsgebonden motieven, want smaak is persoonsgebonden.

Rijpma & Leijs (1998) zeggen dat de bonden en verenigingen niets kunnen doen aan de persoonsgebonden motieven. Zij zouden daar geen invloed op hebben. Ze hebben echter wel invloed op de club- en sportgebonden motieven. De uitspraak van Rijpma & Leijs is vreemd, want de voorzieningen of de bonden kunnen wel degelijk invloed uitoefenen op sommige persoonsgebonden motieven. Motieven als “te duur”, “tijdgebrek” en “blessure” zijn persoonsgebonden opzegmotieven die de verenigingen en de bonden kunnen voorkomen of oplossen. De gemeente kan wellicht ook van invloed zijn op een aantal persoonsgebonden opzegmotieven. Samen met de verenigingen en de bonden kan ze wellicht bereiken dat de midlife-groep minder snel zal stoppen met een sport. Het is dan wel van belang dat er op de eerste plaats gekeken wordt naar de redenen waarom de respondenten in het verleden stopten met hun sport. Pas dan kunnen hier oplossingen voor gevonden worden.

Het is dus duidelijk dat de respondenten in het verleden meerdere soorten opzegmotieven hadden en dat ze vaak in combinatie voorkwamen. Zo blijkt dat alle respondenten naast de persoonsgebonden motieven ook wel sportgebonden en clubgebonden motieven hadden bij hun besluit te stoppen met een sport. Diegenen met een clubgebonden motief, blijken vaak ook gestopt te zijn vanwege persoonsgebonden én sportgebonden motieven. Bovendien valt het op dat de clubgebonden motieven bijna altijd gepaard gaan met andere soorten motieven. Er zijn slechts een paar respondenten die aangeven met een sport gestopt te zijn enkel wegens persoonsgebonden motieven. Deze respondenten zijn ook maar één keer gestopt met een sport.

De sportgebonden motieven betreffen de sport zelf. De respondenten vonden de sport bijvoorbeeld niet bij hen passen, de sport lag hen gewoonweg niet. Victor (33 jaar, HBO) zegt dat hij mede door spelverruwing is gestopt met voetbal:

‘In het algemeen, tegen andere teams he, iedereen stond elkaar, naar mijn gevoel soms, na aan het leven. Toen dacht ik van ja, ik doe het voor mijn plezier ik moet maandag gewoon weer werken jongens en ik denk de helft van jullie ook, maar er waren er bij die schopten je gewoon voor niets onderuit, omdat ze maar al te graag wilden winnen, ja dat vind ik geen sport.’ (Victor, 33 jaar, HBO)

Een enkeling geeft aan dat het niveau te hoog werd of het spel te hard. De sportgebonden motieven die nu besproken zijn, zouden eventueel ook ingedeeld kunnen worden bij persoonsgebonden motieven. Het is tenslotte toch het besluit van de respondent zelf geweest, om met te desbetreffende sport te stoppen. Eén geïnterviewde geeft aan wegens locatieproblemen te zijn gestopt met de sport. In zijn omgeving was er namelijk geen

accommodatie of gelegenheid om die sport te beoefenen.

De clubgebonden motieven betreffen vaak de mensen in en rond de sportvoorziening. Respondenten die een clubgebonden motief noemen, zijn vaak gestopt met een sport, omdat het niet klikte met de mensen of het team waarmee ze sportten of omdat ze problemen hadden met het bestuur of trainer. “Verplichtingen” waren ook in het verleden al een reden om te stoppen met een sport:

‘Om het wekelijks te doen, om er les in te krijgen en wedstrijden te spelen dat eh, dat vond ik iedere keer zo’n verplichting. Daarom ben ik ermee gestopt.’
(Ralf, 27 jaar, HBO)

Dit noemen de respondenten als clubgebonden motief toen ze al ouder waren en bijna of al daadwerkelijk tot de midlife-groep behoorden. Heel af en toe moesten de respondenten wel stoppen met een sport, omdat het team, de club, of de sportvoorziening opgeheven werd.

Veelgenoemde persoonsgebonden motieven zijn: “niet leuk meer” en “uitgekeken”. Veel respondenten vonden de sport saai worden en hadden geen zin om ermee door te gaan. Ook komt het vaak voor dat zij andere activiteiten leuker gingen vinden dan de sport die ze beoefenden:

‘Ja, het nam op een gegeven moment te veel tijd in hè. Dan ben je zestien, zeventien jaar en dan wil je op een gegeven moment op het schoolplein hangen, met je vrienden. Dus dan ga je niet meer judoën.’
(Johan, 31 jaar, MBO)

“Tijdgebrek” blijkt ook een belangrijk persoonsgebonden motief. Net als in het heden kon vrije tijd in het verleden een belemmering zijn en ervoor zorgen dat mensen stopten met een sport. Veel respondenten zijn met een sport gestopt vanwege tijdgebrek en alles wat daarmee samenvalt. Zo kan het bijvoorbeeld zijn dat ze niet meer op gezette tijden konden sporten of dat ze moeilijk afspraken konden maken met hun sportpartner(s) of team:

‘Ja, ehh tijdgebrek denk ik in die tijd.’
I: *‘Tijdgebrek, dat is eigenlijk de grootste reden?’*
‘Ja, en ook tijdgebrek van vrienden, want je doet het met iemand samen, dus je bent ook van iemand eh afhankelijk.’
I: *‘Ok. En dat kwam voor hem nooit uit of voor jou?’*
‘Beide, beide, het is moeilijk te plannen.’ (Marcel, 38 jaar, MBO)

Het clubgebonden motief “verplichtingen” valt hier ook mee samen. Sommige respondenten konden niet meer voldoen aan de verplichtingen van de club vanwege hun tekort aan vrije uren door onregelmatige uren. Ook zien we dat de respondenten andere activiteiten leuker vonden en in plaats van sport dit gingen doen. Verder zijn er een aantal geïnterviewden gestopt vanwege een verhuizing. Ook het stoppen van de sportpartner wegens verhuizing of andere reden kon ervoor zorgen dat een enkele respondent zijn sport opgaf. Naarmate de respondenten ouder worden, zien we dat er soms blessures opspelen, waardoor men zich genoodzaakt ziet te stoppen. Voor enkele respondenten waren de lichamelijke ontwikkeling en slechte studieresultaten in hun jongere jaren een motief om hun sport te beëindigen. Bovendien was er een respondent die de sport niet meer kon betalen.

Yvonne (25 jaar, WO) heeft in het verleden één andere sport beoefend, maar daar is ze mee gestopt, omdat ze zichzelf niet sportief vond:

‘Ik ben helemaal niet zo’n ehhm, hoe noem je dat, gracieuze sporter, absoluut niet, ben echt een beetje zo’n plomp ehh, haha, een plompe vrouw, ik ben niet zo lenig en fysiek ben ik niet zo handig, dus nee, dat lag mij gewoon niet.’

(Yvonne, 25 jaar, WO)

Bij de socialisatie werd al duidelijk dat Yvonne in het verleden ook niet veel gestimuleerd is tot sport en dat ze daardoor nu de drive mist om (extra) te sporten. Momenteel rijdt ze paard, maar in haar ogen is dit helemaal geen sport.

Opvallend is dat naarmate de respondenten ouder worden en langzaam tot de midlife-groep gaan behoren, ze steeds vaker stoppen met een sport wegens persoonsgebonden motieven. Dit is in overeenstemming met de bevindingen van Rijpma & Leijs (1998). Met name de problemen rond de vrije tijd spelen daarbij een grote rol. Dit wordt in het volgende hoofdstuk uitgebreid besproken.

§4.5   Invloed sportverleden op de huidige sportdeelnamekeuze

Het sportverleden, de huidige sportdeelnamekeuze en de toekomstverwachting ten aanzien van sport zouden elkaar kunnen beïnvloeden, zowel negatief als positief. Het sportverleden en de toekomstverwachting ten aanzien van sport zouden de huidige sportdeelnamekeuze kunnen beïnvloeden. De huidige sportdeelnamekeuze op zijn beurt, zou samen met het sportverleden invloed kunnen hebben op de toekomstverwachting ten aanzien van sport. Is dit het geval bij de respondenten of staat het allemaal los van elkaar? Hieronder en in de volgende hoofdstukken wordt hierop antwoord gegeven.

Wanneer we spreken over het sportverleden hebben we het niet alleen over socialisatie en de sportdeelname(keuze) in het verleden, maar ook over de opzegmotieven en de motieven waarom mensen willen sporten.

Uit de sportdeelname in het verleden blijkt dat alle respondenten toen hebben gesport en dat vrijwel iedereen naast een individuele of duo sport een team- of groepssport heeft beoefend. Veel respondenten geven dan ook aan dat ze in het verleden meer tijd hadden om te sporten dan nu. Ook heeft bijna iedereen wel eens in competitieverband gesport. Kijkend naar de huidige sportdeelname, blijkt dat het merendeel van de geïnterviewden ook nu een sport beoefent, vaak twee of ze zouden wel willen sporten. Opmerkelijk is wel dat de sportkeuze verandert. Naarmate de respondenten ouder worden, gaat de sportkeuze over in duo- en/of individuele sporten, ongebonden sporten en recreatief sporten. Uit dit onderzoek blijkt dus enerzijds dat de sportdeelname in het verleden wel invloed kan hebben op de huidige sportdeelname, maar anderzijds kan de huidige sportkeuze los staan van de sportkeuze in het verleden. Waarschijnlijk wordt dit veroorzaakt door andere factoren, aangezien de meeste respondenten de voorkeur geven aan een sport die ze in het verleden al hebben beoefend. Slechts een klein deel van de respondenten geeft aan dat ze nu de sport beoefenen die hun voorkeur heeft. Haast niemand zegt een individuele sport te prefereren. Ongeveer de helft van de respondenten kiest voor een teamsport. De anderen voor een duo sport. Dus de huidige sportvoorkeur van de respondenten komt overeen met het beeld van hun sportkeuze in het verleden. Waarschijnlijk wordt de huidige sportkeuze beïnvloed door andere factoren en de huidige sportvoorkeur door de sportieve ervaringen uit het verleden.

Al de respondenten zijn vroeger door één of meerdere socialisatiefactor(en) gestimuleerd tot sporten. Bij "Socialisatie" werd al duidelijk dat er toch twee respondenten (Nancy en Yvonne) zijn die de drive missen om te gaan sporten:

'Ik ben er vroeger ook nooit in gestimuleerd ben en er toch niet zoveel aan vond, dus ook niet echt uitgedaagd ben om dat te blijven doen om dingen uit te proberen, heb ik daar nu nog steeds moeite mee om daar mezelf toe te zetten, maar ik ben er af en toe echt te laks in en ik heb niet ehh de ehh discipline om dat consequent te doen. Omdat er dat vroeger al niet inzat, ja heb ik dat ook niet ontwikkeld, vond ik ook niet belangrijk blijikbaar.' (Yvonne, 25 jaar, WO)

Beiden zijn vroeger niet gestimuleerd door hun ouders en hadden opvallend weinig socialisatiefactoren. Opmerkelijk is dat beide nu toch sporten. Blijkbaar zijn er ook nog andere factoren die invloed hebben op de huidige sportdeelnamekeuze.

Vrijwel alle respondenten geven aan dat het sportverleden invloed heeft op hun huidige sportdeelnamekeuze. Slechts een enkeling heeft hier geen duidelijke mening over. De invloed die het sportverleden uitoefent op de huidige sportdeelnamekeuze ervaren de meeste respondenten als positief. Ze weten vaak uit ervaring dat je van sporten fitter wordt. Je zit daardoor beter in je vel. Anderen geven duidelijk aan dat ze vroeger door hun omgeving zijn gestimuleerd tot sporten en dat ze daardoor nu ook (willen) sporten:

'Ik denk dat als mijn vader en moeder niet elke week hadden gezegd van ga lekker voetballen en dat soort dingen, dat ik dan misschien minder zou sporten, ik denk het wel.' (Victor, 33 jaar, HBO)

Er zijn ook respondenten die zeggen dat sport er gewoon bij hoort. Ze zijn het gewend. Ze hebben altijd gesport en willen dit ook altijd blijven doen. Hieruit blijkt dat socialisatie in het verleden een belangrijke rol speelt bij de huidige sportdeelnamekeuze. Slechts een paar respondenten geven aan dat het sportverleden invloed heeft op hun huidige sportdeelnamekeuze, maar dan op een negatieve manier. Zij zijn vroeger niet of niet voldoende gestimuleerd tot sport en dan met name door de ouders. Deze respondenten denken dat als ze vroeger meer gestimuleerd waren, ze nu meer zouden (willen) sporten en zouden ze minder snel gestopt zijn met een sport. Sport is op dit moment geen belangrijk onderdeel in hun leefritme. Een enkeling geeft aan dat een balans in de socialisatieprocessen belangrijk is. Te veel socialisatiefactoren kunnen een negatieve werking hebben. Wanneer zij teveel gepusht wordt richting een sport, werkt dat averechts.

In dit onderzoek komt naar voren dat de sportdeelname in het verleden en de socialisatieprocessen in het verleden wel degelijk een rol spelen bij de huidige sportdeelnamekeuze van de respondenten. Hetzelfde blijkt uit het onderzoek van Giljam (1986). Ook hierin geven de meeste geïnterviewden aan dat hun huidige sportgedrag beïnvloed is door het feit of ze vroeger wel of niet gesport hebben. Een respondent uit dit onderzoek verwoordt deze relatie op mooie wijze:

'Nou, het grappige is, wat ik vertelde, bij ons vroeger had je verenigingsleven, je had de fanfare of je ging naar de voetbalclub. Die mensen die ik ken van de voetbalclub, die sporten nog steeds allemaal en die mensen van de fanfare, die sporten nog steeds niet eh. Dus ik denk wel dat dat een factor is die eh als je van oudsher met sport opgegroeid bent, dat dat zeker meespeelt eh in de keuze, omdat je denk ik vroeger veel gesport hebt, heb je wel aanleg voor sport of je hebt het niet.' (Bram, 37 jaar, WO)

Het conceptueel model veronderstelt dat het sportverleden een directe invloed zou hebben op de huidige sportdeelnamekeuze. Dit verband gaat echter niet op. De manier waarop de respondenten momenteel tegen sport aankijken wordt bepaald door de sportdeelnamekeuze en de socialisatieprocessen uit het verleden. Hierbij ontstaat er een positieve of negatieve attitude (houding) ten opzichte van sportdeelname en kan er een voorkeur worden ontwikkeld voor bepaalde sporten. De variabele attitude is niet opgenomen in het conceptueel model, maar blijkt wel degelijk een belangrijke levensfasefactor. Deze attitude brengt motieven met zich mee die er vervolgens voor zorgen dat mensen wel of niet willen sporten. Op deze wijze heeft het sportverleden dus een indirecte invloed op de huidige sportdeelnamekeuze.

§4.6 Slot

In dit hoofdstuk is het sportgedrag in het verleden van de respondenten behandeld. Er wordt besproken of de verschillende factoren uit het sportverleden invloed hebben op de huidige sportdeelnamekeuze van de respondenten. In het volgende hoofdstuk komt het huidige sportgedrag aan bod. Welke factoren hebben momenteel invloed op de sportdeelnamekeuze en welke stimulansen en/of belemmeringen ervaren de respondenten bij die keuze?

In dit hoofdstuk komen de levensfasefactoren aan bod. De huidige sportdeelnamekeuze van de respondenten wordt als eerste behandeld. Vervolgens wordt besproken naar welke sport hun voorkeur uitgaat en wordt gekeken bij welke sport de geïnterviewden zich het meest thuis voelen/voelden. Hierna geven de respondenten aan wat momenteel hun motieven zijn om te willen sporten. Verder wordt het sociaal kapitaal van de respondenten behandeld. Hierbij wordt gekeken of er sprake is van bonding en/of bridging en komt de samenstelling van de sociale netwerken van de respondenten aan de orde. Ook de huidige socialisatie wordt onder sociaal kapitaal behandeld. Tevens worden de verschillende stimulansen en belemmeringen belicht en wordt er gekeken of deze een rol spelen bij de sportdeelnamekeuze van de respondenten. Tenslotte wordt er gekeken naar de mogelijke invloed die het sportverleden en het huidige sportgedrag hebben op de toekomstverwachting ten aanzien van sport.

§5.1 Huidige Sportdeelnamekeuze

Het merendeel van de respondenten uit de midlife-groep sport op dit moment. Dit doen ze gemiddeld twee maal per week en ongeveer een uur per keer. Het valt op dat de sportende respondenten, (ondanks dat ze aangeven tijdgebrek te hebben), twee of meerdere sporten beoefenen. Opmerkelijk is ook dat alle sportende respondenten een duo- en/of een individuele sport beoefenen. Slechts een enkeling beoefent naast een duo- of individuele sport nog een teamsport. Bovendien beoefenen zij deze teamsport niet in wedstrijdverband en er zitten geen verplichtingen aan. Een zeer klein deel van de respondenten sport in wedstrijdverband en beoefent een georganiseerde sport. Zij beoefenen hierbij een duo-sport. Veel respondenten hebben een drukke baan, maken lange dagen, werken onregelmatig en hebben een gezin. Het maken van sportafspraken is hierdoor soms een probleem. Het merendeel kiest dan ook voor ongebonden sport. Ze hebben daarbij geen verplichtingen, geen vaste dagen en vaste tijden. Bovendien geven de meeste ondervraagden aan een eigen indeling zeer belangrijk te vinden. De respondenten die op dit moment niet actief sporten of van mening zijn dit te weinig te doen, zeggen dat ze dit wel (meer) zouden willen, maar het nu voornamelijk wegens tijdgebrek niet kunnen:

‘Nu sport ik helemaal niet, omdat ik er geen tijd voor heb, maar ja, ik maak dubbele werkdagen dus ja, dat is voor mij sport genoeg zeg maar.’ (Johan, 31 jaar, MBO)

§5.1.1 Voorkeur sport

Uit het voorgaande blijkt dat de meeste respondenten momenteel een sport beoefenen, maar is dit ook de sport die hun voorkeur heeft? Slechts een klein deel van de geïnterviewden zegt nu de sport te beoefenen die ze ook prefereren en die ze ook nog lange tijd willen blijven uitoefenen:

‘Biljarten doe ik wel het liefste, ja ik vind het gewoon een hele leuke sport. Het sociale stukje erom heen vind ik ook heel gezellig en ja buiten dat heb ik natuurlijk een eh clubavond één keer in de week, soms twee keer.’ (Nancy, 41 jaar, Havo)

Ongeveer de helft van de geïnterviewden kiezen voor een groeps- of teamsport. Bij hun huidige sporten missen zij de gezelligheid van een team:

'Het sociale en het spelletje, het sociale is natuurlijk het meest belangrijke, je doet het met een grote vriendenclub of met 15, 16 man ben je heel de middag onder de pannen eigenlijk. Het enige wat ik echt leuk vind, is ook het trainen onder elkaar, ik vind het gewoon leuk onder elkaar.' (Victor, 33 jaar, HBO)

Slechts weinig respondenten zeggen dat hun voorkeur uitgaat naar een individuele sport. Zij vinden een eigen indeling zeer belangrijk en willen geen verplichtingen:

'Dat ik het zelf kan indelen, welke oefeningen dat ik denk dat voor mezelf goed zijn, dat ik wil trainen qua spiergroep en ehh qua conditie. Kijk als ik 's middags thuis kom en het is lekker weer, dan denk ik van God weet je wat ik eh trek mijn skeelerkes aan, ik ga lekker een uurtje op pad zeg maar. Dat is helemaal puur zin en tijd wanneer ik wil en het is voor mij echt het belangrijkste.'
(Astrid, 42 jaar, Mavo)

Sommige respondenten geven aan bij voorkeur een duo sport te willen beoefenen. Voor het merendeel speelt hierin de gezelligheid een grote rol:

'Als ik nu zou gaan judoën dan zou ik wel wat eh ja wat maten of zo of eh mijn oom...Voor de sociale contacten dan zou ik het leuk vinden om met iemand gewoon iets leuk te gaan doen, niet zozeer om het judoën, maar gewoon een beetje gek doen, voor de gezelligheid, daarna een biertje pakken, en that's it.'
(Johan, 31 jaar, MBO)

In dit geval is het probleem dat zij geen (geschikte) partner kunnen vinden. Vooral de tijdsafstemming op de sportpartner is een probleem. Ze zijn afhankelijk van elkaar. Enkele respondenten kunnen tot hun grote spijt hun favoriete sport niet (meer) uitoefenen, vanwege een (zware) blessure of door een blessure van hun sportpartner.

Opvallend is dat alle geïnterviewden op één na een sport zouden kiezen, waarmee ze bekend zijn uit het verleden of zij geven de sport aan die ze momenteel beoefenen. Hoewel er in deze tijd zeer veel nieuwe, spectaculaire sporten, bijkomen, blijven de respondenten dus vasthouden aan de 'bekende' sporten. Slechts één respondent zou graag zo'n sport beoefenen, maar zelfs dit is een aftakking van een vroeger bedreven sport:

'Kite-surfen, omdat ik sowieso van de zee hou, dus de complete omgeving zeg maar. Eh ja wat is er leuker dan aan het strand te liggen en af en toe een stukje te surfen. En gewoon omdat ik vliegeren al heel leuk vind.'
(Marcel, 38 jaar, MBO)

Het merendeel van de geïnterviewden zegt dat ze zich het meest thuis hebben gevoeld bij de sport die op dit moment hun voorkeur heeft, maar toch niet beoefenen. Hun ervaring uit het verleden werkt dus door in hun huidige attitude ten aanzien van hun favoriete sport. Ervaringen en socialisatie uit het sportverleden bepalen waarschijnlijk ook de "smaak" voor een sport. De meeste respondenten zeggen dat op dit moment hun voorkeur uitgaat naar een sport die ze in het verleden hebben beoefend. Daar hebben zij zich thuis gevoeld. Toch beoefenen ze deze sport nu niet. Opvallend is dat één respondent (Geert) het liefst een sport zou willen uitoefenen waar hij zich het minst thuis heeft gevoeld. Hij zou het liefst tennissen, maar op de club waar hij lid van is geweest, was het uiterlijk vertoon belangrijker dan de prestaties. Hierdoor voelde Geert zich niet thuis bij die tennisclub.

§5.1.2 Thuis voelen sport

Vrijwel al de respondenten voelen zich het meest thuis bij een sport die ze in het verleden hebben beoefend. Bij slechts een paar respondenten is dit de sport die ze momenteel ook beoefenen. Dit doen ze vaak al geruime tijd. De twee vrouwen (Diane en Yvonne) die de drive missen om te sporten, omdat ze het van vroeger uit niet mee hebben gekregen, behoren tot deze respondenten.

De sport waar de respondenten zich het meest thuis voelen of hebben gevoeld, is vaak ook de sport die ze prefereren. Opvallend is dan dat bijna niemand momenteel zijn favoriete sport beoefent. Slechts twee respondenten, twee laag opgeleide vrouwen in de leeftijdscategorie 40-45 jaar, geven aan momenteel wel hun favoriete sport te beoefenen. Zij voelen zich daar echter niet het meest thuis. Dit was wel het geval bij een sport uit het verleden. Twee anderen respondenten prefereren een sport die ze in het verleden al een keer hebben beoefend, maar waar ze zich niet het meest thuis voelen. Weer een ander geeft de voorkeur aan een sport die in het verlengde ligt van een vroegere sport en waar hij dus nog geen ervaring mee heeft.

Hoe komt het nu dat de mensen zich thuis voelen bij een sport? Ten eerste geven de meeste respondenten aan dat ze die sport plezierig vinden om te doen. Daarnaast betreft het vaak een sport die in groepsverband wordt gespeeld of is er sprake van interactie met andere mensen binnen die sport of club. Dit spreekt de respondenten erg aan. Ze ervaren de contacten binnen de sport of bij de club als zeer prettig:

'Je kende iedereen, ja die club was een soort tweede familie, dus ik kende echt iedereen daar en buiten het voetbal was het ook heel gezellig om andere dingen te doen daar.' (Bram, 37 jaar, WO)

Tenslotte voelen de respondenten zich thuis bij een sport waarbij ze geen verplichtingen hebben en waarbij zij de sportactiviteiten zelf kunnen indelen. Dit zijn de drie belangrijkste redenen die de respondenten noemen, bij de vraag waarom ze zich bij een sport het meeste thuis voelen.

Nu we weten waarom de respondenten zich thuis voelen/voelden bij een sport is het ook interessant te kijken naar de reden waarom ze zich juist ergens 'niet' thuis voelen. Het blijkt dat de oorzaak vaak ligt bij de sport zelf, het is geen leuke sport. Ook de omgeving speelt een belangrijke rol. Soms klikt het niet met de groep of medesporters of zij passen zelf niet goed bij de club.

Een mooie uitzondering in dit onderzoek is Geert. Hij geeft de voorkeur aan tennis, maar dat is juist de sport waarbij hij zich het minst thuis voelt. Wellicht komt dit door het feit dat alleen hij het besluit had genomen om te gaan tennissen. Naast de media waren er geen andere socialisatiefactoren die hem hiertoe stimuleerden. Bovendien kende hij vrijwel niemand bij die vereniging. Toch is tennis de enige sport waarin hij al zijn energie kwijt kan en tennis is ook de enige sport waarvoor hij telkens weer discipline op kan brengen om het daadwerkelijk te gaan beoefenen.

Dit onderzoek toont aan dat de respondenten zich pas echt thuis voelen bij een sport, wanneer ze het ook leuk vinden om te doen. Ook de sfeer onderling of de sfeer in een sportvoorziening moet gemoedelijk en goed zijn. Verscheidene respondenten vinden het minder prettig als er sprake is van verplichtingen. Zij geven de voorkeur aan een eigen indeling van de sport(tijd). Verder wordt duidelijk dat de respondenten zich het meest thuis hebben gevoeld bij een beoefende sport uit hun verleden. De meeste geïnterviewden geven dus niet de voorkeur aan de sporten die ze momenteel beoefenen en voelen zich daar ook niet het meest thuis.

§5.2 Huidige motieven

Net als in het verleden is er geen enkele respondent die op dit moment niet sport vanwege het ontbreken van extrinsieke en intrinsieke motieven. De huidige sportdeelname van de respondenten toont ons dat er echter wel respondenten meedoen aan het onderzoek die momenteel niet sporten. Zij geven wel te kennen graag een sport te willen beoefenen. Naast motieven zijn er dus ook andere factoren die invloed hebben op de sportdeelnamekeuze van de geïnterviewden.

Opmerkenswaardig is dat slechts één respondent aangeeft dat hij sport of wil gaan sporten, alleen vanwege een intrinsiek motief. Bovendien geeft hij aan dat hij dit in het verleden ook al deed en dat in de toekomst ook zal blijven doen:

'Ik vind sporten op zich leuk en dus niet iets van eh de competitie wil aangaan, dat dus niet. Omdat het een leuke bezigheid is. Het sociale aspect valt er volledig buiten. Ik zal nooit op sport gaan om ehh sociale contacten op te doen of zoiets. Nee.' (Marcel, 38 jaar, MBO)

De overige respondenten die vroeger sportten vanwege een intrinsiek motief, sporten of willen momenteel bijna allemaal sporten, alleen vanwege een extrinsiek motief. Het aantal geïnterviewden die op dit moment aangeven alleen wegens extrinsieke of wegens beide motieven te (willen) sporten, is nagenoeg even groot. De meeste respondenten die in het verleden sportten vanwege beide motieven doen of willen dit nu nog steeds. De respondenten die momenteel (willen) sporten wegens alleen extrinsieke motieven, deden dit vroeger ook al. Of ze sportten vanwege alleen intrinsieke- of vanwege beide motieven.

Opmerkelijk is dat de jongere respondenten (25-30 jaar) bijna allemaal (willen) sporten wegens beide motieven. Het zijn de oudere respondenten (40-45 jaar) die vrijwel allemaal (willen) sporten wegens alleen extrinsieke motieven, dit zijn dan meestal "gezondheid" en "sociale contacten". Ook in het onderzoek van Giljam (1986) wordt duidelijk dat de respondenten boven de 35 jaar vaak willen sporten vanwege "sociale contacten" en "gezondheid". Het lijkt wel alsof de oudere respondenten (40-45 jaar) sport steeds meer zien als een middel om een doel te bereiken in plaats van dat het gaat om de eigenheid van de sport. Dit hoeft natuurlijk niet te betekenen dat ze hun huidige sport niet leuk vinden, maar het wordt niet als motief genoemd om momenteel te sporten. Het is al bekend dat bijna niemand op dit moment de sport beoefent waar zijn voorkeur naar uitgaat. Onbewust moeten ze toch wel plezier hebben in hun huidige sport, anders zouden ze de sport niet lang beoefenen. Uit de sportloopbaan blijkt ook dat de meeste respondenten hun huidige sport al een tijd beoefenen. De meeste respondenten, die jonger zijn dan veertig jaar, zien sport nu ook wel als een middel, maar hebben de eigenheid van de sport ook nog hoog in het vaandel staan. Van al de geïnterviewden die aangeven momenteel te (willen) sporten vanwege beide motieven heeft het grootste gedeelte een hoge opleiding genoten. Hierbij valt op dat het merendeel van deze hoog opgeleiden een sport wil beoefenen vanwege beide motieven en dat de helft van de laag opgeleiden alleen sport vanwege alleen extrinsieke motieven. Tijdens de levensloop ontdekt een persoon waar zijn kwaliteiten liggen. Dat kan voor de één sport zijn en voor de ander zijn studie. Hoog opgeleiden zien sport meestal niet als een activiteit om iets te bereiken in het leven. Hun studie daarentegen wel. Hierdoor beschikken zij over een groter verbaal vermogen dan de laag opgeleiden. Sport beoefenen zij voor de lol, als tijdverdrijf. Laag opgeleiden sporten vaak om iets te bereiken in de sport en zien dit als "verder komen in het leven". Op deze wijze proberen zij status te verwerven.

Voor deze midlife-groep blijft de "sport zelf" het belangrijkste intrinsiek motief. Daarnaast noemen een paar respondenten "competitie/strijd" en "verbeteren van je eigen prestatie". Als belangrijkste extrinsiek motief is "gezondheid", "sociaal contact" voorbij gestreefd:

'Gezond blijven en als je lichamelijk gezond bent, fit bent, ben je ook geestelijk

een stuk fitter, dan kun je geestelijk ook veel meer energie kwijt. ook in je dagelijks werk, je bent veel fitter, alles lukt veel beter, als je minder sport dan kun je minder dingen doen, kun je minder bewegen, dan zit alles stil en dat werkt niet.' (Victor, 33 jaar, HBO)

Dit geldt zowel voor de jongere als de oudere onder de geïnterviewden. Niettemin blijft "sociaal contact" een belangrijk motief voor de respondenten. Meer dan in het verleden geven de respondenten aan dat ze nu ook sporten vanwege "ontspanning" en als "uitlaatklep":

'Gewoon effe de stress van de dag gewoon effe los kan laten en gewoon alles eruit kan trappen of eh eruit kan zweten, daar zou ik dus nu voor gaan sporten.'
(Johan, 31 jaar, MBO)

Vooraf de mensen met een eigen zaak of met een drukke baan, al dan niet met flexibele werktijden, noemen deze motieven. Ze vinden het fijn om de 'dagelijkse sleur' even te vergeten en zich te verliezen in sport.

In het heden is opmerkelijk dat de respondenten zich steeds meer bewust worden van het feit dat sporten gezond is. Het maakt je fitter. Sport wordt steeds meer een middel om een doel te bereiken en gezondheid is hier een voorbeeld van. De meesten vinden de sporten die ze momenteel beoefenen (onbewust) wel leuk om te doen (vanwege de eigenheid van de sport). Echter vrijwel niemand van de respondenten beoefent nu de sport die ze het liefst zouden willen beoefenen. Zoals later zal blijken in dit onderzoek zal met name "vrije tijd" en alles wat daarmee samenhangt, daar debet aan zijn. Het ligt misschien voor de hand te denken dat mensen hun favoriete sport niet meer beoefenen vanwege het feit dat die sporten minder functioneel worden in het behalen van de gewenste doelen. Andere sporten die daar wel aan voldoen, krijgen dan een kans. In dit onderzoek is hiervan echter geen sprake. De respondenten zoeken een substituuat voor hun favoriete sport, omdat ze die momenteel niet kunnen beoefenen, vooral vanwege tijdgebrek. Deze substituuat is vaak net zo functioneel in het behalen van doelen (extrinsieke motieven) als de favoriete sport, maar aan de eigenheid van deze sport (intrinsieke motieven) hechten de respondenten momenteel minder waarde. In dit onderzoek blijkt dus dat voor de meeste respondenten de extrinsieke motieven op dit moment een belangrijkere plaats innemen dan de intrinsieke motieven. Natuurlijk zijn de motieven niet de enige factoren die de sportdeelnamekeuze beïnvloeden, maar zonder motivatie zou je misschien niet eens aan een sport deelnemen. Bij de sportdeelname en bij de keuze voor een sport spelen andere factoren wellicht een rol. Motivatie heeft dus een directe invloed op de sportdeelnamekeuze. Dit komt overeen met het conceptueel model. Zou sport in de toekomst steeds meer een middel worden om een doel te bereiken of zou de eigenheid van de sport weer opbloeien? Dit wordt behandeld in het volgende hoofdstuk.

§5.3   Sociaal kapitaal

Wanneer we het hebben over sociaal kapitaal, hebben we het over het totaal van contacten en netwerken van een persoon. Dit onderzoek betreft sportdeelnamekeuzes van personen in de midlife-groep. Er wordt dus gekeken op welke wijze de netwerken en de contacten van een persoon invloed hebben op zijn sportdeelnamekeuze. Het omgekeerde kan natuurlijk ook het geval zijn; heeft sport invloed (gehad) op de indeling van de netwerken en op de contacten die hij/zij er op na houdt? Uit de literatuur blijkt dat er een onderscheid bestaat in de invloed die sport heeft op het sociaal kapitaal van personen. Aan de ene kant staat bonding. Sport wordt hier gezien als een middel om het sociaal kapitaal uit te breiden en te verdiepen. Aan de andere kant staat bridging. Hiervan is sprake wanneer er via bonding bruggen worden geslagen met andere maatschappelijke groepen. Denk hierbij aan groepen met verschillende achtergronden, zoals geloof, etniciteit en opleidingsniveau. Het sportbeleid richt zich vooral op

bridging om zo de sociale integratie te bevorderen (Elling & de Knop, 1998a). Zij trekt hier veel geld voor uit.

§5.3.1 Sociale bonding en bridging in sport

Volgens Putnam (2000) wordt sport gezien als middel om het sociaal kapitaal uit te breiden en te verdiepen (bonding). Bovendien zouden er zo bruggen kunnen worden geslagen met andere maatschappelijke groepen (bridging), waardoor mensen in contact komen met andere mensen buiten het eigen netwerk. Geldt dit ook voor de midlife-groep in dit onderzoek?

Opvallend is dat vrijwel al de respondenten in het verleden zijn gaan sporten via/met personen uit hun netwerk of met bekenden. Dit blijkt ook uit het stuk "socialisatie in het verleden".

De "huidige sportdeelname" laat zien dat de respondenten die sporten, een duo- en/of een individuele sport beoefenen. Slechts een enkeling beoefent daarnaast ook nog een teamsport. Vaak is het zo dat de respondenten die een individuele sport beoefenen dit vaak met iemand anders doen, zoals 'samen met een vriend hardlopen' (Victor, 33 jaar, Heao). Het blijkt zo te zijn, dat buiten diegenen die alléén sporten of momenteel geen sport beoefenen, het merendeel nu sport met een persoon uit zijn sociaal netwerk. De meesten komen hierbij niet of nauwelijks in contact met andere mensen. Vrijwel alle respondenten beoefenen hun huidige sport dus met iemand die ze al kennen uit hun netwerk. Het is dus niet zo dat ze via de huidige sport mensen hebben (willen) leren kennen die nu in hun sociaal netwerk staan. Slechts één persoon zegt veel vrienden te hebben via de huidige sport. Deze sport beoefent ze al heel lang:

'ik ben gaan paardrijden met mijn klasgenoten van de basisschool, dus die kende ik gewoon al voordat ik daar kwam bij de manege en ehm toen heb ik daar uiteindelijk wel heel veel mensen leren kennen. En uiteindelijk is er nu niemand meer van over die ik al kende voordat ik ging paardrijden, want die zijn allemaal gestopt, dus de mensen die ik daar nu ken, die ken ik ook echt alleen doordat ik daar gekomen ben.'

(Yvonne, 25 jaar, WO)

Er zijn slechts twee respondenten die aangeven nu niet te sporten met iemand die in hun netwerk dichtbij hen staat en opvallend hierbij is dat ze geen individuele sport beoefenen, maar een duo- of een teamsport. Het betekent dus niet automatisch dat wanneer je in een team sport of met een partner, dat deze medesporters je vrienden zijn:

'Ik wil het geen vriendinnen noemen. Laatst een keer bij eentje geweest, even op de koffie. En als de één een kind krijgt, gaan we met z'n allen op kraamvisite. Aan het eind van het seizoen gaan we met z'n allen als afsluiting een keer uit eten. Zo moet je dat zien.'

I: 'Dus die staan niet dicht bij jou in je netwerk?'

'Nee, dat niet.' (Monique, 35 jaar, HBO)

Deze medesporters typeert zij ook niet als vrienden, maar als kennissen. Bovendien zijn ze in de uiterste schil van de "ui" geplaatst (voorbeeld op pag. 36). Ook kan het voorkomen dat je sinds kort op een nieuwe locatie een (nieuwe) sport bent gaan beoefenen en dat je nog geen goede band hebt met je medesporters. Het betreft hier twee hoog opgeleide vrouwen in de leeftijdscategorie 30-35 jaar.

Van de respondenten die aangeven op dit moment te sporten met personen uit hun sociaal netwerk, zijn het opvallend genoeg alleen de jongeren (25-30 jaar) die zeggen dat ze deze personen ook kennen via de sport. De meeste ouderen (30-45 jaar) zeggen daarentegen dat ze nu wel sporten met personen uit hun netwerk, maar dat ze die personen

kennen via andere gebieden/activiteiten. Dit is in overeenstemming met het feit dat de jongeren (25-30 jaar) aangeven dat ze via de sport in contact zijn gekomen met personen die op dit moment (nog) in hun sociaal netwerk staan:

'Bij ons is het altijd zo geweest dat de mensen waarmee je sport, die staan sowieso heel dicht bij je en die zitten bij je op school, dus het is een beetje een cirkeltje. En ja dat cirkeltje wordt dan rond gemaakt.' (Barry, 26 jaar, HBO)

Bovendien stellen de meeste ouderen (30-45 jaar) dat er in hun netwerk geen personen staan die ze aan de sport over hebben gehouden. Deze ouderen zijn vaak ook lager opgeleid. Er zijn natuurlijk altijd wel een paar uitzonderingen; enkele ouderen (hoog opgeleid) geven aan dat ze nu in hun netwerk personen hebben geplaatst die ze wel kennen via de sport, maar daar nu niet mee sporten. Uit dit onderzoek blijkt dat de jongeren op dit moment dus sporten met mensen uit hun netwerk die ze ook al kennen via de sport. De meeste oudere respondenten sporten wel met mensen uit hun netwerk, maar zij kennen hen niet via de sport. Ze hebben bovendien vaak geen vrienden over gehouden aan de sport.

Door te sporten kun je veel nieuwe sociale contacten leggen, maar opmerkelijk is dat het grootste deel van de respondenten aangeeft dat ze niet zouden gaan sporten met als doel nieuwe mensen te leren kennen. Vaak zijn ze tevreden met hun huidige netwerk en hebben ze geen behoefte om via de sport nieuwe contacten te leggen:

'Nee, ik denk dat de vriendengroep al zo uitgebreid is dat eh, ja er zullen misschien nog wel nieuwe mensen bij komen, maar eh ik denk dat de vriendengroep al zo uitgebreid is dat ik het daarvoor niet meer doe, nee.' (Barry, 26 jaar, HBO)

Bij slechts een klein aantal respondenten bestaat deze behoefte wel. Opvallend is dat in deze groep ook de personen zitten die zeggen momenteel niet te sporten met mensen uit hun netwerk. Wellicht zoeken deze hoog opgeleide vrouwen wel iemand met wie ze meer kunnen delen dan alleen de sport? Slechts één man zegt ook behoefte te hebben aan nieuwe contacten via sport, maar dit komt vooral omdat hij het teamsporten mist.

Wanneer we de respondenten confronteren met de vraag of ze het opleidingsniveau van hun medesporters belangrijk (zouden) vinden, blijkt dat dit voor hen geen belangrijk criterium is. Vaak vinden zij andere zaken belangrijker:

'Ja, het is prettig als iemand waar je mee omgaat dezelfde interesses heeft, want dan heb je ook het gevoel dat je beter begrepen wordt. Dus als ik met iemand over Feyenoord wil praten, en daar mijn ei over kwijt wil en die persoon weet helemaal niets over voetbal, dan praat je daar niet meer over. Als die persoon ineens over auto's begint, wat mij totaal geen kut interesseert, ja dan heb je dus al zoiets van, waar zullen we het nu eens over hebben.' (Geert, 30 jaar, MBO+)

Ook het vertrouwen in elkaar, dezelfde levensstijl en samen plezier hebben in de sport vinden de respondenten van groter belang dan het opleidingsniveau. Bij het 'kiezen' van een sportpartner vinden ze deze aspecten belangrijker.

Doordat de respondenten tegenwoordig minder sporten in teamverband en doordat ze nu vaak sporten met mensen die ze al kennen, zullen er minder contacten gelegd worden met andere personen. Op deze wijze zullen er ook geen bruggen worden geslagen naar andere maatschappelijke groepen, maar zal het sociaal kapitaal alleen verdiept worden. De respondenten sporten nu vooral om de sociale contacten te onderhouden en te versterken en niet om ze uit te breiden of om andere mensen te leren kennen. Bij de jongere respondenten zien we in hun netwerk wel personen staan die zij via de sport leerden kennen. Sport heeft hier dus wel geleid tot bonding. Er is echter geen sprake van bridging, want zoals bij

“samenstelling sociaal netwerk” duidelijk wordt, zijn er hierbij geen bruggen geslagen naar andere maatschappelijke groepen. De respondenten vinden andere aspecten belangrijker bij het "kiezen" van een sportpartner. De meeste ouderen hebben geen personen (meer) in hun netwerk staan, waarmee zij hebben gesport. Misschien was dit een aantal jaren geleden nog wel het geval, maar is het “sportcontact” verwaterd, omdat zij de desbetreffende sport niet meer uitoefenen en hun medesporters steeds minder vaak zien. Omdat sportpartners naast sport vaak niet veel met elkaar gemeen hebben, blijven deze contacten meestal niet in stand. Voor vriendschap is meer nodig dan alleen een gemeenschappelijke sport. De personen in de midlife-groep hebben in deze levensfase al een vrij constant netwerk opgebouwd, waardoor nieuwe sportcontacten vrijwel nooit meer de kans krijgen om uit te groeien tot een vriendschap. Ze sporten liever met vrienden, waarmee ze al een goede band hebben. Uit dit onderzoek blijkt dat wanneer een respondent in een andere, nieuwe omgeving terecht komt, bijvoorbeeld door een verhuizing, sport wel een goed middel is om een nieuwe vriendenkring op te bouwen:

‘Doordat ik in Tilburg ben komen wonen, de mensen kende ik niet hier van JPS en die heb ik dus leren kennen via voetbal, daar ga ik dus nu mee om. En nu sport ik bij JPS (voetbalvereniging) dus niet meer vanwege een blessure, maar ik ben nog wel privé met hun verbonden.’ (Geert, 30 jaar, MBO+)

Op deze wijze leidt sport wel tot bonding, maar niet tot bridging, want het blijkt dat de respondenten dan mensen opzoeken van dezelfde maatschappelijke groep, waarbij ze zich thuis voelen.

§5.3.2 Samenstelling sociaal netwerk

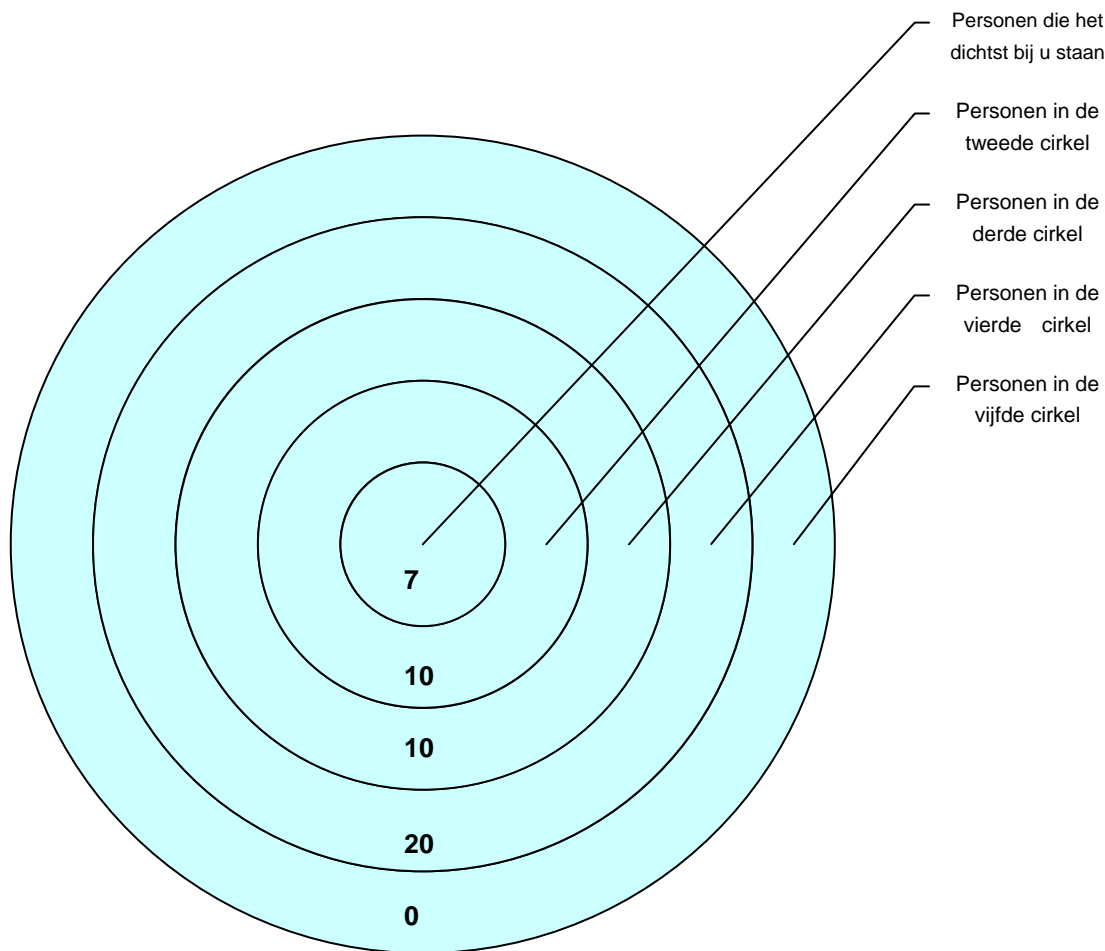
Allereerst is het van belang dat er gekeken wordt naar de samenstelling van de netwerken van de respondenten. Met behulp van een "ui"-diagram geven de respondenten aan hoeveel personen er in de verschillende "schillen" zitten (voorbeeld op pag. 36). Vervolgens wordt er gekeken naar de relatie tussen de respondenten en de personen in hun netwerk. Tevens wordt er besproken of deze personen verschillen qua etniciteit, opleidingsniveau en interesses. "Interesses", wat onder andere vrijetijdsgedrag, gespreksonderwerpen, geloof en levensstijl betreft. Op deze wijze wordt duidelijk of er sprake is van bonding en/of bridging.

Het merendeel van de respondenten geeft aan dat hun netwerk uit ongeveer dertig á veertig personen bestaat. Er zitten een paar uitschieters bij. Zo zijn er enkele respondenten die in hun netwerk ruim onder de dertig personen zitten. Het merendeel van deze respondenten is laag opgeleid en beschrijft een vrij homogeen netwerk. De door hen genoemde personen variëren nauwelijks op het gebied van opleiding, interesses en etniciteit. Dit zijn vrijwel de enige respondenten, bij wie we zo'n homogeen netwerk zien. Slechts één persoon (Geert, 30 jaar, MBO+) geeft aan dat zijn netwerk bestaat uit veel meer dan uit de hierboven genoemde dertig á veertig personen, namelijk uit honderd. Hij zegt ook dat hij op meerdere gebieden een soort ‘einzalgänger’ is. Hij is gewend om alles zelf te regelen en veel zaken individueel af te handelen. Waarschijnlijk ontmoet hij daardoor veel personen en legt hij makkelijk contact. Hij blijft niet hangen bij een select groepje mensen. Opmerkelijk is dat het grootste deel van zijn netwerk bestaat uit ex-collega's en collega's, waarmee hij blijkbaar een goede band heeft opgebouwd. Daar komt bij dat hij ook veel banen heeft gehad.

Ongeveer de helft van de respondenten plaatst zes á zeven personen in de "eerste schil". Dit zijn de personen die het dichtst bij hen staan. Hierbij zien we een paar afwijkingen. Zo is het kleine aantal respondenten die rond de elf personen in de "eerste ring" heeft geplaatst, voornamelijk vrouw. Diegenen, ook een klein aantal, die aangeven onder de zes á zeven personen te zitten in hun "eerste schil", blijken opmerkelijk van de mannelijke sekse. Zij zeggen dat ze gemiddeld twee personen het dichtst bij hen hebben staan. Wellicht is het zo dat mannen minder emotionele banden aangaan dan vrouwen. De "eerste schil" bestaat bij de

respondenten uit de partner, naaste familie en goede vrienden. Collega's, andere vrienden, overige familieleden en andere groepen staan in de volgende "schillen". Ongeveer de helft van alle respondenten vermeldt dat er personen in hun netwerk voorkomen die ze kennen via sport. Deze personen staan vaak in de tweede "schil", wat dus betekent dat die personen vrij close zijn met de respondenten. Een voorbeeld van de schematische weergave van personen die in het sociale netwerk van de respondenten voorkomen:

Personen in uw sociaal netwerk

Wie zijn deze personen in uw sociaal netwerk?

- Personen die het dichtst bij u staan?
  - *Vriendin, ouders en familie*
- Personen in de tweede cirkel?
  - *Vrienden van school en vrienden via sport*
- Personen in de derde cirkel?
  - *Collega's en burens*
- Personen in de vierde cirkel?
  - *Kennissen*
- Personen in de vijfde cirkel?
  - *X*

Deze schematische weergave van een sociaal netwerk is afkomstig van Bram (37 jaar, WO). Hij is een uitzondering op het algemene beeld van de netwerken van de respondenten. Hij is namelijk één van de weinige respondenten boven de 30 jaar, die nog “vrienden via de sport” in zijn sociaal netwerk heeft geplaatst.

De personen in een sociaal netwerk kunnen op meerdere gebieden anders zijn. De respondenten geven aan of de personen in hun sociaal netwerk veel van elkaar afwijken qua opleidingsniveau, etniciteit en interesses. Wanneer we de gebieden apart belichten, vallen er ook een aantal zaken op. Kijkend naar de etniciteit blijkt dat vrijwel alle respondenten beweren dat er geen of weinig verschil bestaat in hun netwerk:

‘Praktisch hetzelfde, alleen 1 vriendin is getrouwd met een Marokkaan. Ja, dan heb je wat dat betreft heel weinig in de eigen omgeving van een andere nationaliteit.’ (Monique, 35 jaar, HBO)

Belangrijk om te weten is dat van alle respondenten er slechts één niet van Nederlandse, maar van Surinaamse afkomst is. Dit is belangrijk, omdat op deze wijze de invloed van sport op sociale integratie duidelijk kan worden gemaakt. Opmerkelijk is dat juist deze respondent (Ans, 25 jaar, MBO) de enige is die aangeeft dat de personen in haar netwerk een sterk verschil tonen qua etniciteit. Ook qua opleidingsniveau en interesses. Alle Nederlandse respondenten zeggen dat ze vrijwel alleen Nederlanders in hun netwerk hebben staan. Slechts een paar respondenten geeft aan dat er in hun sociaal netwerk één allochtoon voorkomt. Wel blijkt dat dit vaak geen expliciete beslissing is. De respondenten keken verbaasd, toen ze bemerkten dat hun netwerk vrijwel alleen uit Nederlanders bleek te bestaan.

Het volgende punt is het opleidingsniveau. De ene helft van de geïnterviewden geeft aan dat zij qua opleidingsniveau een zeer gevarieerd netwerk hebben.

‘Er zit wel wat verschil in volgens mij, volgens mij best wel redelijk wat. Als ik kijk naar mijn ouders en mijn ehh broer, mijn vader is redelijk opgeleid, mijn moeder weer wat minder, mijn broer die heeft een MBO gedaan, zijn vriendin een HBO, ja andere vrienden van mij ja heel uiteenlopend.’ (Linda, 31 jaar, HBO)

De andere helft zegt dat er in hun netwerk qua opleidingsniveau geen of nauwelijks variatie bestaat.

Als laatste bespreken we de algemene interesses. De meeste geïnterviewden vermelden dat de personen in hun sociaal netwerk wel degelijk verschil tonen qua algemene interesses. Ook hier springt Geert er weer uit. Hij zegt dat hij juist vaak een ‘extreme’ gedachtegang heeft over bepaalde zaken:

‘Ik heb eh een stukje Feyenoord en dat is heel moeilijk om met mensen over te hebben, ik heb een hele extreme gedachtegang over bepaalde zaken en mensen en dingen en dat kan ik niet altijd bij iedereen goed kwijt. Eh maar als ik ietsiepietsie meer relax doe, ook naar mijn omgeving dan merk ik wel dat ik wel dezelfde gedachte heb en dezelfde hobby’s. Net als met werk zeg maar, ik werk dag en nacht, maar als ik bij wijze van spreken gewoon vrij ben dan wil ik het ook niet meer over mijn werk hebben, sommige mensen ehh zitten wat meer in een grijs gebied, ik ben heel zwart wit, en ik moet wat meer naar grijs gebied toe, dat wekt vaak wel wat discussies op.’ (Geert, 30 jaar MBO+)

Een kleiner deel van de respondenten zegt dat er weinig variatie is qua interesses. Opvallend is dat de helft van de oudere respondenten (40-45) aangeeft dat er in hun sociaal netwerk qua interesses duidelijk geen verschil is.

Bij “bonding en bridging in sport” werd al duidelijk dat sport in de midlife-groep niet leidt tot bridging en uitbreiding van het sociaal kapitaal. Wel kan sport leiden tot het versterken en onderhouden van de sociale contacten (vorm van bonding). Het kan voorkomen dat sportcontacten opgenomen worden in iemands netwerk (bonding), maar wanneer ze stoppen met een sport, verwatert dat contact met de jaren. Het zijn dus meestal geen langdurige relaties. Vooral de jongere respondenten (25-30 jaar) hebben “vrienden via de sport” in hun netwerk staan. Ook hier is geen sprake van bridging, want deze mensen tonen geen noemenswaardige verschillen met de respondenten. De samenstelling van de netwerken van al de respondenten maakt duidelijk dat er geen bruggen zijn geslagen naar andere maatschappelijke groepen. Zeker qua etniciteit zijn de netwerken zeer homogeen. De sociale integratie die de overheid met behulp van sport wil bevorderen, blijkt niet van toepassing te zijn op de midlife-groep. De respondenten willen hun bestaande sociale contacten verdiepen en onderhouden (bonding) en gaan daarom sporten met de personen uit hun netwerk. Deze wil om te sporten is een voorbeeld van een extrinsiek motief. Sociaal kapitaal is dus indirect van invloed op de sportdeelnamekeuze via motieven. De huidige sportdeelnamekeuze heeft een directe invloed op het sociaal kapitaal. Sport zorgt er namelijk voor dat de respondenten hun sociale contacten kunnen versterken en onderhouden (bonding). Deze relaties kwamen ook al naar voren in het conceptueel model. Bij “huidige socialisatie” wordt duidelijk dat de personen in een netwerk ook vaak een steuntje in de rug zijn om te gaan sporten.

§5.3.3 Huidige socialisatie

Nu de respondenten wat ouder zijn, rijst de vraag of ze momenteel ook nog tot sport gestimuleerd worden door hun omgeving of hebben ze het nu geheel in eigen hand? Het valt meteen op dat er beduidend minder socialisatiefactoren zijn dan in het verleden. In de huidige tijd spelen voornamelijk de eigen keuze en de primaire socialisatiefactoren vrienden en partner een rol bij de sportdeelnamekeuze. Dit verklaart wellicht het feit dat de meeste geïnterviewden aangeven nu te sporten met mensen uit hun sociaal netwerk, want de partner en de vrienden staan hier ook in. Ze sporten nu vaak met vrienden en dat is op zich al een sociale verplichting om te gaan sporten. Ze maken een afspraak met elkaar en willen die afspraak vaak niet afzeggen, omdat het vrienden betreft.

Slechts één respondent geeft aan nog beïnvloed te worden door zijn ouders, terwijl dit bij de rest haast geen rol meer speelt bij hun sportdeelnamekeuze. Dit is misschien ook verklaarbaar, want niemand van de geïnterviewden woont op dit moment nog bij zijn ouders. Ze zijn zelfstandig(er) geworden, en dus minder afhankelijk van hun ouders.

Alleen in de groep van de oudere respondenten (35-45 jaar) zijn er nog personen die aangeven gestimuleerd te worden tot sport door familie, werk of de kinderen.

Net als bij de socialisatie in het verleden zijn ook nu de media alleen voor de leeftijdscategorie 25-35 een kleine stimulans, zelfs nog kleiner dan in het verleden:

‘De media denk ik wel, want het is gewoon duidelijk dat je gezond moet leven en dat het goed is om te sporten en dat wordt ook zeer benadrukt door een modebeeld en ja daardoor wordt je wel steeds weer herinnerd en alert van verdomme ik moet wel een beetje fit blijven, want anders wordt je niet geaccepteerd bij wijze van.’ (Yvonne, 25 jaar, WO)

Zelfs in deze tijd, spelen de media nauwelijks een rol bij de sportdeelnamekeuze van de respondenten.

Bijna de helft van de respondenten zegt dat ze nu ook door vrienden gestimuleerd worden tot sporten. Opvallend is dat deze personen bijna allemaal hoog opgeleid zijn. De lager opgeleiden worden nu vaker alleen door familie, partner, gezin en/of eigen keus tot sport beïnvloed. Het familieleven speelt bij de lagere opgeleiden duidelijk een belangrijker rol dan bij de hoger opgeleiden.

De partners beïnvloeden de respondenten ook. Ook hier betreft het de helft van de geïnterviewden. Hoewel blijkt dat de respondenten niet vaak sporten met hun partner, worden ze wel door hen gestimuleerd.

Hierboven is reeds beschreven dat de respondenten tegenwoordig een stuk zelfstandiger zijn dan in het verleden en dat ze nu steeds meer hun eigen beslissingen nemen. Zo ook op het gebied van sport. Het grootste deel van de respondenten geeft dan ook aan dat ze nu zelf besluiten of ze gaan sporten en welke sport ze gaan beoefenen. Vroeger speelden er naast de eigen keuze nog meerdere factoren een rol. Nu is het vaak de enige socialisatiefactor of spelen er nog hooguit twee andere factoren mee. Geert (30 jaar, MBO+) is een mooi voorbeeld van een persoon die zijn leven helemaal alleen indeelt en dit niet alleen op sportgebied:

'Ik doe eigenlijk over het algemeen al puur waar ik zelf zin in heb, want daardoor ben ik enthousiast en heb ik discipline en noem het allemaal maar op, maar op het sportvlak, ik ben de enige die bepaalt of ik sport of niet sport. Als ik het nut van het sporten inzie op dat moment doe ik het, zie ik het nut er niet van in dan doe ik het niet.' (Geert, 30 jaar, MBO+)

Tegenwoordig voeren de eigen beslissingen van de respondenten de boventoon. Deze "eigen beslissingen" zijn echter wel gevormd door eerdere (sport)ervaringen en socialisatiefactoren. Toch zijn ook de hierboven genoemde socialisatiefactoren niet geheel onbelangrijk, ze zijn vaak een steuntje in de rug wat de respondenten nodig hebben om daadwerkelijk weer steeds te gaan sporten:

'Ja, ik heb een stok achter de deur nodig. Dat is voor mij heel belangrijk. Nu is mijn begeleiding in de zin van dat er een vriend meegaat, want als ik alleen moet gaan, ben ik geneigd om vaker gewoon thuis te blijven zitten. En dat is gewoon zonde, terwijl ik af en toe zoïets heb van een stok achter de deur, die morele verplichting, die kameraad van mij komt langs en we gaan met zijn tweeën de deur uit.' (Victor, 33 jaar, Heao)

In §5.4.1 blijkt dat "huidige socialisatie" ook een stimulans of belemmering kan zijn. In deze vorm kan de huidige socialisatie de attitude ten aanzien van sport beïnvloeden. Huidige socialisatiefactoren kunnen personen namelijk (proberen te) overtuigen of ze wel of niet moeten gaan sporten. Hierdoor bestaat de mogelijkheid dat de houding verandert ten aanzien van sport. Deze attitude zorgt vervolgens weer voor motieven, waardoor mensen wel of niet willen sporten. Socialisatie is in dit onderzoek een onderdeel van sociaal kapitaal en tevens een vorm van stimulansen en belemmering. Op deze wijze oefent sociaal kapitaal een indirecte invloed uit op de sportdeelnamekeuze.

§5.4 Stimulansen en belemmeringen

Naast de motieven en het sociaal kapitaal zijn er ook de stimulansen en belemmeringen die de huidige sportdeelnamekeuze kunnen beïnvloeden. Stimulansen en belemmeringen zijn de achterliggende mechanismen, die mensen doen besluiten om wel of niet deel te nemen aan een sport (Elling & Claringbould, 2004). Elling & Claringbould (2004) stellen dat niet voor iedereen en voor alle vormen van sportbeoefening de verschillende aspecten van stimulansen en belemmeringen, in dezelfde mate en verhoudingen noodzakelijk zijn. Het kan ook voorkomen dat de verschillende aspecten met elkaar samenhangen.

§5.4.1 Socialisatie

Het is reeds bekend dat de socialisatie in het verleden een belangrijke rol speelt in de sportdeelname en de sportkeuze van de respondenten. Socialisatie in het verleden is echter geen garantie voor sportdeelname in het heden. Socialisatie is namelijk een levenslang proces, waarin de houding van de respondenten, dus ook de motieven, ten aanzien van sport kunnen veranderen.

Zoals bij "huidige socialisatie" reeds duidelijk werd, voeren de eigen beslissingen van de respondenten tegenwoordig de boventoon. Bijna al deze respondenten geven dan ook aan dat ze op sportgebied zelf hun keuzes maken. Beïnvloeding door de huidige socialisatiefactoren "media" en "personen uit het sociaal netwerk" ervaren zij wel als een stimulans, maar is niet doorslaggevend bij hun sportdeelnamekeuze:

I: 'Wordt jouw sportdeelnamekeuze ook nog beïnvloed door andere factoren, buiten jouw netwerk?'

'Ehm, ja beïnvloedt, ja als je wel eens iets leest, bijvoorbeeld over bepaalde sporten, dan denk je daar wel eens over na, van zou dat iets voor mij zijn, maar het is niet zo voor mij dat ze doorslaggevend zijn.' (Bram, 37 jaar, WO)

Opvallend is dat dit alleen personen boven de 30 jaar zijn. De jongere respondenten (25-30 jaar) laten niet blijken dit als een stimulans te ervaren. Slechts één persoon geeft aan dat hij door niemand anders te beïnvloeden is.

§5.4.2 Discriminatie, regelgeving en omgangsnormen en -vormen

Als eerste wordt discriminatie in de sport behandeld. De respondenten mogen zelf inhoud geven aan het woord discriminatie. Het maakt dus niet uit of de respondenten zélf of door anderen gediscrimineerd werden/worden of dat er gediscrimineerd werd/wordt op grond van lichaamsbouw, huidskleur, geloof etc. Wat betreft discriminatie zien we dat bijna al de respondenten hiermee nog nooit in aanraking zijn gekomen bij een sport of sportvoorziening. Slechts twee respondenten hebben wel ervaring met discriminatie. Eén ervoer dit niet als een belemmering en is de sport gewoon blijven beoefenen. Een ander zag discriminatie vroeger als een belemmering, maar nu juist als een stimulans:

'Discriminatie (op basis van lichaamsbouw) zag ik vroeger als een belemmering, toen ik begon, maar naderhand eigenlijk als stimulans om te bewijzen dat andere mensen dat ook kunnen. Je hoeft niet altijd dat standaard maatje te hebben om te kunnen sporten.' (Linda, 31 jaar, HBO)

Ruim de helft van de geïnterviewden geeft aan dat indien ze in aanraking zouden komen met enige vorm van discriminatie dit zouden ervaren als een belemmering om bij die sport te blijven. Twee respondenten echter niet. Zij geven te kennen dat ze momenteel een leeftijd hebben bereikt, waarop ze 'boven discriminatie staan.'

Kijkend naar de regelgeving bij een sport blijkt dat een derde van de geïnterviewden hier problemen mee heeft gehad. In de leeftijdscategorie 30 t/m 35 jaar zijn dit alle respondenten:

'Ik ben absoluut antigezag, dus als wij gaan trainen van acht uur tot half tien 's avonds en vijf voor half tien roept er al eentje van de club dat we zo moeten stoppen, dan ben ik diegene die zijn grote bek opentrekt en zegt van van joh, wij bepalen wel of het licht uitgaat of niet, want wij zijn aan het sporten en wij willen wel of niet doorgaan.'
(Geert, 30 jaar, MBO+)

Bovendien kan het niet consequent naleven van de regels, door de voorzieningen zèlf, ook belemmerend werken. Problemen hiermee ervaren de respondenten tussen de 30 en 35 jaar ook inderdaad als een belemmering om ergens verder te sporten. De overige respondenten geven te kennen nooit problemen te hebben gehad met de regelgeving bij een sport of sportvoorziening:

'Wat dat betreft ben ik daar heel strikt in, ik accepteer de regelvoeringen zoals die opgelegd zijn binnen een vereniging, je bent daar als ware een gast en dan vind ik dat je je daaraan moet houden.' (Mark, 35 jaar, Mavo)

Indien dit echter wel het geval zou zijn, wordt dit door ongeveer de helft van hen als een belemmering gezien. Slechts twee respondenten zouden zich er niets van aantrekken. Opvallend is dat dit twee mannen zijn tussen de 35 en 38 jaar. Een aantal respondenten hebben aanmerkingen op de abonnementsregelingen van sportcentra.

'Het laatste sportcentra waar ik gesport heb dan, vond ik wel eh, je was lid, maar dan ben je ook meteen lid voor een heel jaar. Als je vervolgens wilt stoppen dan heb je ja, opzegtermijn, dus dat vond ik een beetje ja, geld aftroggelen van mensen.'
(Ans, 25 jaar, MBO)

Net als bij de regelgeving geeft ook hier een derde van de respondenten aan problemen te hebben gehad met betrekking tot de omgangsnormen en -vormen bij een sport. Het merendeel daarvan zegt daarbij dat ze ook dit als een belemmering ervoeren. Het was echter geen doorslaggevende reden bij het stoppen met de desbetreffende sport.

'de trainer van het tweede elftal van de voetbalvereniging was altijd negatief kritisch, die was altijd negatief en als ik ergens niet tegen kan, dan is het wel iemand die negatief is...je moet het zeggen op een positieve manier, maar het was zo'n afbraakkritiek op mensen.' (Victor, 33 jaar, HBO)

Niet alleen de trainer, maar zeker ook de medesporters van de respondenten kunnen voor problemen zorgen:

'Op de baan voelde ik me heel erg thuis, maar juist het er omheen. Loop je met een scapino trainingspak aan of loop je met een duur Nike trainingspak aan, ja die wereld van glamour, is mij enorm, enorm tegengevallen. Vind ik ook enorm jammer, omdat ik vind dat als je aan het sporten bent, ben je gewoon gelijk aan elkaar en na een half uur of een uur na het sporten, wordt bepaald wie er beter of minder is. En niet de randverschijnselen!' (Geert, 30 jaar, MBO+)

Diegenen die nooit problemen hebben (gehad) met de omgangsnormen en -vormen bij een sport of sportvoorziening geven veelal te kennen dat, indien dit wel het geval zou zijn, zij dit wel als een belemmering zouden zien. Slechts één geïnterviewde niet.

Uit dit onderzoek blijkt dat, wanneer een persoon een desbetreffende sport bij een voorziening beoefent, discriminatie, regelgeving en omgangsnormen en -vormen belemmerend (kunnen) werken. Het is dus vaak geen expliciete belemmering bij de keuze van een sport of sportvoorziening. Door beïnvloeding van socialisatie gaan mensen zich echter wel een beeld vormen van een sport, waardoor zij onbewust toch een keuze maken. Hierdoor worden misfits vermeden.

§5.4.3 Talenten en vaardigheden

De vraag is hier of het talent of de vaardigheden van een persoon een rol spelen bij de sportdeelnamekeuze.

De meerderheid van de respondenten zegt inderdaad rekening te houden met hun talenten/vaardigheden bij het kiezen van een sport. Deze geïnterviewden kiezen dus een sport, waarvan ze denken die ook goed te kunnen of die ze snel menen te kunnen oppakken:

'Ik denk dat ik tennis van al die andere dingen dat het beste kan.'

I: *'Dus die sport wil je ook heel graag beoefenen?'*

'Ja, ja.' (Diane, 40 jaar, Havo)

Voor deze personen werken de vaardigheden en talenten dus stimulerend of belemmerend. Een kleiner deel van de onderzoeksgroep zegt hun vaardigheden/talenten niet als een stimulans of belemmering te zien. Zij beoefenen een sport, omdat die sport hen leuk lijkt en bovendien schuwen ze de uitdaging niet om een, voor hun, onbekende sport uit te proberen. Zij houden geen rekening met hun vaardigheden/talenten bij het kiezen van een sport:

'Ik ben niet zo ambitieus in mijn sporten dat ik zeg van nou dat kan ik goed, daar wil ik gewoon in verder en uit gaan blinken en eh ik zie het echt als een recreatieve eh tak van bestaan, maar ik ben niet van plan om ergens heel erg veel energie in te gaan steken om daar in te gaan uitblinken.'

(Bram, 37 jaar, WO)

Vaak zijn dit respondenten uit de leeftijdscategorie 35-40 jaar. Op sportgebied zijn zij al vaak 'over de top' en hun behoefte om zichzelf te bewijzen in een sport neemt af. Slechts drie respondenten stellen dat ze hun talenten/vaardigheden wel zien als een stimulans, maar niet als een belemmering. Deze respondenten willen graag een sport beoefenen waar ze waarschijnlijk aanleg voor hebben, maar ze zijn ook geïnteresseerd in sporten waar hun talenten/vaardigheden misschien helemaal niet naar boven zullen komen. Alleen Yvonne (25 jaar, WO) zegt dat haar vaardigheden/talenten echt een belemmering zijn. Volgens haar liggen deze niet bij de sport en ze zegt zelf ook dat ze niet sportief is aangelegd. Voor haar zijn haar vaardigheden en talenten dus werkelijk een belemmering om in contact te komen met andere sporten.

Uit dit onderzoek blijkt dat de vaardigheden en het talent van een persoon invloed uit kunnen oefenen op de soort sport die hij kiest, maar dat het vrijwel niets te maken heeft met de sportdeelname.

§5.4.4 Sportaanbod, informatievoorziening en begeleiding

Elling & Claringbould (2004) stellen dat sportaanbod invloed heeft op de sportdeelnamekeuze van een persoon. Informatie over sport en het aanbod daarvan is daarbij zeer belangrijk. Informatie wat betreft: de verschillende sportvoorzieningen/sporten in Tilburg, openingstijden, locaties, prijzen en andere kenmerken van de sportvoorzieningen. Deze informatievoorziening werkt zelfs door tot in de sport zelf. Eenmaal bij de voorziening aanwezig, kan sportbegeleiding namelijk ook een rol spelen bij de sportdeelnamekeuze.

Vrijwel al de respondenten vinden dat er voldoende sportaanbod is in Tilburg. Slechts één respondent vindt het te weinig en dan doelt hij met name op de hoeveelheid buitenzwembaden. Enkele andere respondenten delen de mening dat er te weinig buitenzwembaden zijn in Tilburg. Een enkeling geeft duidelijk aan geen inzicht te hebben in het sportaanbod van Tilburg. De reden hiervoor is dat zij er nagenoeg geen informatie over krijgen. Bovendien is er een respondent (Ralf, 27 jaar) die aangeeft dat er binnen zijn interesses genoeg aanbod is, maar dat Tilburg, met name in de extreme sporten, tekort

schiet. De meeste respondenten zijn dus van mening dat er, in de stad Tilburg, voldoende sportaanbod is, maar zien dit niet als een stimulans om te gaan sporten of om extra te sporten. Tijdens de interviews valt op dat de meeste respondenten een globaal beeld hebben van het totale sportaanbod. Ze beweren dat er genoeg aanbod is in Tilburg, maar vallen hierbij vaak terug op de bekende sporten zoals voetbal, tennis en hockey. De respondenten denken dus dat je in Tilburg alle sporten kunt beoefenen, behalve het skiën, want daar is volgens enkele respondenten geen voorziening voor. Het is echter de vraag, of deze respondenten exact weten welke sporten er allemaal bestaan in Tilburg. Kennis over het sportaanbod gaat hand in hand met goede informatie. Dit zou stimulerend kunnen werken, omdat men op deze manier andere en nieuwe sporten ontdekt. Dit wekt nieuwsgierigheid.

De informatievoorziening over het sportaanbod kan dus invloed hebben op de sportdeelnemerskeuze. Opmerkelijk is dat vooral de groep respondenten in de leeftijdscategorie 25-30 jaar aangeeft te weinig informatie te krijgen over het sportaanbod in Tilburg. De oudere respondenten (30-45 jaar) stellen dat er wel genoeg informatie is, maar zien dit vaak niet als een stimulans om te (gaan) sporten. Wellicht dat laatstgenoemden sneller bereid zijn om zelf informatie te zoeken of zij lopen deze informatie gewoonweg vaker tegen het lijf. Wellicht daardoor zijn zij van mening dat er genoeg informatie is over sport(voorzieningen/activiteiten). Het valt op dat bijna al de respondenten beweren, dat wanneer je informatie wilt over een sport(voorziening/activiteit), je het zelf moet gaan zoeken:

I: 'Ben je op de hoogte van het aanwezige sportaanbod in Tilburg of word je daarvan op de hoogte gebracht?'

'Ik word er niet van op de hoogte gebracht, maar stel dat ik daar interesse in zou hebben en ik zou zoiets willen doen, ja dan ga ik dat gewoon opzoeken, dan ga ik die mensen gewoon zelf benaderen. Ik denk dat dat ook de intentie is van de mensen van mijn leeftijd, als ze op een gegeven moment iets willen gaan doen, dan gaan ze er zelf naar op zoek.' (Johan, 31 jaar, MBO)

Ook geven de ondervraagden aan dat er vrijwel geen actieve promotie is, de sportvoorzieningen komen niet naar je toe. De respondenten vermelden vervolgens dat er informatie verkregen kan worden via internet, lokale kranten en omroepen en maar één respondent noemt de Tilburgse stadsgids als informatiebron. Sommige respondenten beweren dat het vooral de commerciële sportinstellingen zijn die actief naar de mensen toe promoten en zij vinden dat de gemeente daarin achterblijft. Deze commerciële instellingen delen folders of flyers uit en soms komen ze ook langs de deur of bedrijven om hun instelling te promoten. Sommige respondenten ervaren deze actieve promotie wel als een stimulans:

'Ik denk dat het wel zou stimulerend zou werken als je meer naar je toegestuurd krijgt. Iedere keer als je een flyer in je hand gedrukt krijgt dan denk je er wel over na van oh ja sporten of oh ja bewegen.' (Yvonne, 25 jaar, WO)

De respondenten die aangeven dat er te weinig informatie is over sport(voorzieningen/activiteiten), zien dit niet als een belemmering. Meer actieve promotie of meer informatie zouden sommige respondenten zeker als een stimulans ervaren, maar anderen zeggen weer dat ze daardoor niet (extra) zullen gaan sporten.

De informatievoorziening werkt ook door in de sportvoorzieningen. Zo kan begeleiding bij de sportvoorzieningen ook stimulerend of belemmerend werken. De meeste respondenten vinden begeleiding belangrijk, maar alleen bij bepaalde sporten of als ze aan een sport beginnen die voor hen nog onbekend is. Zodra ze de sport aardig onder de knie hebben, is er vaak geen behoefte meer aan die begeleiding. Enkele respondenten vinden dat bij bepaalde sporten continue begeleiding belangrijk is, dus niet alleen in aanvang:

'Dat ligt er maar net aan welke sport, als ik bijvoorbeeld eh zo'n cardio achtig iets zou gaan doen, dan zou ik daar wel goede begeleiding bij willen hebben,

maar zou ik bijvoorbeeld gaan tennissen, dan hoef ik daar geen begeleiding meer bij te hebben.' (Diane, 40 jaar, havo)

Te veel begeleiding kan omslaan in irritatie, wat dan weer belemmerend werkt. Het hebben of het ontbreken van goede begeleiding kan dus respectievelijk stimulerend of belemmerend werken.

§5.4.5 Vrije tijd

Vrije tijd kan de sportdeelnamekeuze van een persoon beïnvloeden. Niet alleen tijdgebrek, maar ook de verplichtingen die sommigen ervaren met betrekking tot een sport, het sporten op gezette tijden, afspraken maken met anderen en de indeling van de eigen vrije tijd kunnen belemmerend werken. Anderzijds kan het beschikken over voldoende vrije tijd een positieve werking hebben op de sportdeelnamekeuze van een persoon.

Een grote meerderheid van de respondenten geeft aan dat ze te weinig vrije tijd heeft. Dit ervaren de meesten als een belemmering om (meer) te gaan sporten of andere sporten te beoefenen. Het is niet vreemd dat de respondenten die momenteel geen sport beoefenen zeggen dat ze over te weinig vrije tijd beschikken. De uitspraak 'Te weinig vrije tijd' is niet echt helder. Waarom hebben de respondenten dan te weinig vrije tijd en wat bedoelen ze er eigenlijk mee? De meeste respondenten die stellen dat ze te weinig vrije tijd hebben, geven aan lange werkdagen te maken of ze hebben flexibele werktijden, waardoor het moeilijk is op vaste tijden afspraken te maken om te sporten. Bovendien blijkt uit dit onderzoek dat in de tijd die de respondenten naast hun werk overhouden zij vaak andere activiteiten/zaken verkiezen boven sport. Ook het gezin speelt een rol:

'Ik werk lange dagen, ook nog tot in de late uurtjes, daarnaast heb ik ook nog een eigen bedrijf. Dus de tijd die overblijft die ehh, nou die besteed ik dan aan mijn kinderen en dan is de tijd ver op, dan zit ik zelfs in de min.'
(Marcel, 38 jaar, MBO)

Een paar geïnterviewden geeft dus aan dat ze kinderen hebben in wie ze veel tijd steken. Het bezig zijn met de kinderen vinden sommigen belangrijker dan sport. Oppas regelen en andere verplichtingen die het ouderschap met zich meebrengt, zorgen ervoor dat weer andere respondenten minder tijd vrij kunnen maken voor sport. De partner speelt af en toe ook een rol, zeker wanneer die ook een drukke (onregelmatige) baan heeft. Het is dan vaak moeilijk om beide agenda's op elkaar af te stemmen, zeker in combinatie met kinderen. Wanneer de respondenten praten over te weinig vrije tijd, doelen ze vaak op de verplichtingen die (sommige) sporten met zich mee brengen, maar ook op de verplichtingen buiten het sporten om. Er ontstaat een duidelijk beeld, waaruit blijkt, dat de meeste respondenten die aangeven te weinig vrije tijd te hebben, vaak geen verplichtingen willen met betrekking tot een sport en dat het voor hen moeilijk is om op gezette tijden te sporten. Een eigen indeling vinden ze ook zeer belangrijk; sporten op de momenten wanneer zij zin hebben en kunnen:

'...ja, ja, dat ik het zelf kan indelen, welke oefeningen dat ik denk dat voor mezelf goed zijn en dat je dan niet die verplichting hebt om één keer in de week of twee keer in de week op een bepaald uur te sporten. Nu heb ik echt keuze dat ik denk dat als ik zin heb dan ga ik het doen, maar niet de planning van dagen en uren zeg maar...'
(Astrid, 42 jaar, Mavo)

Door het drukke leven dat de meeste respondenten leiden, is het vaak moeilijk afspraken te (willen) maken om te sporten. Vooral verenigingssporten en teamsporten ondervinden hiervan de gevolgen, ook volgens Geert (30 jaar, MBO+):

'Ik denk dat dat echt de hoofdreden is, waarom steeds meer sporten in teamverband het steeds moeilijker gaan krijgen; door die verplichting en op gezette tijden in de week te gaan sporten.'

Wanneer de resultaten van Giljam (1986) bekeken worden, valt op dat de problemen voor de team- en verenigingssporten alleen maar groter worden. De respondenten in het onderzoek van Giljam hadden minder bezwaren tegen de gezette tijden en verplichtingen, die deel uit maken van team- of verenigingssporten, dan tegenwoordig. In het algemeen zijn de problemen rond de vrije tijd toegenomen. Vooral de groep 25-40 jaar zegt onvoldoende vrije tijd te hebben.

Twee respondenten geven aan dat het qua sport niet uitmaakt of ze nu over veel of weinig vrije tijd beschikken, zij maken er namelijk gewoon tijd voor vrij. Sport is een belangrijk onderdeel van hun leven en heeft blijkbaar een hoge prioriteit in hun vrije tijd. Deze respondenten zijn beide hoog opgeleid, van mannelijke sekse en onder de dertig jaar. Zij zijn echter wel van mening dat "verplichtingen in de sport" of "op gezette tijden sporten" belemmerend zouden kunnen werken.

Een kleine groep respondenten zegt over voldoende vrije tijd te beschikken. Op één na zijn dit allemaal vrouwen en bijna allemaal laag opgeleid. Bovendien hebben zij ook geen fulltime baan, dus op dat gebied boeken ze logischerwijs winst. Ook de wat oudere personen in deze onderzoeksgroep (35-45 jaar) zeggen genoeg vrije tijd te hebben. De meeste uit deze groep ervaren dit als een stimulans om te sporten. Eén persoon echter niet, want haar vrije tijd besteedt ze vaak niet aan sport, omdat ze er niet mee opgegroeid is (Diane). In deze groep zitten ook respondenten die wel voldoende vrije tijd hebben om te sporten, maar geen extra tijd voor meer of andere (onbekende) sporten. Dit ervaren ze als een belemmering. Bovendien hebben zij ook problemen met de verplichtingen die sport met zich mee kan brengen en met het sporten op gezette tijden. Eigen indeling is dus voor hen ook zeer belangrijk.

De openingstijden van sportvoorzieningen veroorzaken volgens de geïnterviewden vaak geen problemen. Veel sportvoorzieningen, vooral commerciële sportinstellingen, waar je veelal individuele- en duo sporten kunt beoefenen, zijn vaak van 's morgens vroeg tot 's avonds laat geopend. Als de respondenten willen, kunnen ze dus vrijwel altijd wel ergens terecht. Voor teamsporten en sportverenigingen ligt dit natuurlijk anders, omdat hier vaak gesport wordt op gezette tijden en ze brengen vaak verplichtingen met zich mee. Het is hierboven al duidelijk geworden dat dit voor veel respondenten een probleem is. Vreemd genoeg klagen de respondenten niet over de openingstijden van de verenigingen of sportvoorzieningen waar je teamsporten kan beoefenen.

Het algemeen beeld van deze onderzoeksgroep is dat de meesten een zeer druk leven leiden. In de tijd die ze overhouden, moet sport vaak concurreren met andere vrijetijdsbestedingen. Het is dus maar de vraag of de respondenten tijd willen of kunnen vrij maken voor sport. Bovendien kan sport verplichtingen met zich meebrengen en kan er soms alleen op gezette tijden gesport worden. Wanneer de respondenten dit niet kunnen inpassen in hun dagelijkse agenda vormt het een belemmering. Eigen indeling vinden de respondenten heel belangrijk. Ze willen sporten wanneer zij het kunnen en wanneer zij het willen.

§5.4.6 Financiële middelen

Vrijwel al de respondenten beschikken momenteel wel over voldoende financiële middelen om een sport te beoefenen of om meer te sporten. Geld is voor hen geen belemmering, maar ze ervaren het ook niet als een stimulans. De mensen die momenteel niet sporten, hebben hiervoor wel voldoende financiële middelen. De reden dat ze toch niet sporten, heeft meestal te maken met tijdgebrek en alles wat daarmee samenhangt. Hoewel geld voor het merendeel geen belemmering is, geven veel respondenten aan wel van degen naar het financiële plaatje te kijken. Ze maken wel overwegingen, voordat ze het besluit nemen om te gaan sporten:

'Je kunt wel 't geld hebben, maar ik vind het ook altijd wel belangrijk dat, dat je waar voor je geld krijgt.' (Ralf, 27 jaar, HBO)

De abonnementskosten van veel sportscholen werken voor sommige respondenten wel belemmerend. Wanneer de zij moeten kiezen tussen een dure sportschool of buiten hardlopen, kiest het merendeel toch voor buiten hardlopen. Dit heeft waarschijnlijk niet alleen met geld te maken, maar ook met het feit dat ze een eigen indeling belangrijk vinden. Enkele respondenten geven aan dat wanneer het sporten goedkoper zou worden, dit wel stimulerend zou werken.

Er zijn maar weinig respondenten die zeggen niet over voldoende financiële middelen te beschikken en dat ze dit ervaren als een belemmering om extra te sporten. Deze respondenten beoefenen op dit moment wel allemaal een sport.

Uit dit onderzoek blijkt dus dat voor de meeste respondenten geld geen grote belemmering is voor hun sportdeelname. Wel kan het zo zijn dat wanneer sporten goedkoper zou worden, de mensen wellicht meer gaan sporten of een extra/andere sport gaan beoefenen. De financiële kant kan dus wel van invloed zijn op de sportkeuze.

§5.4.7 Vervoer

Het vervoer naar de sportvoorzieningen is voor de meeste respondenten geen belemmering. Vrijwel alle respondenten beschikken over een vervoermiddel om een sportaccommodatie te bereiken. Met de reisafstand hebben de meeste respondenten ook geen problemen, zolang de sportvoorzieningen maar binnen Tilburg gelegen zijn:

'Als ik ga sporten dan is het toch sowieso eventjes binnen het bereik waar ik op de fiets zou kunnen komen of tenminste een beetje in de buurt is, ja.'
(Nancy, 41 jaar, Havo)

Dit heeft natuurlijk te maken met het drukke leven dat de meeste geïnterviewden leiden. Zij zitten niet te wachten op lange reistijden. Voor Geert (30 jaar, MBO+) is dichtbij sporten een stimulans en ver weg sporten een belemmering, want hij wil graag bier drinken na het sporten. Voor slechts twee respondenten is de bereikbaarheid van de sport een probleem. De een moet een grote afstand afleggen om zijn favoriete sport uit te oefenen. Hij sport nu ook niet. Ook hier is de combinatie weinig vrije tijd en lange reistijd het probleem. De ander heeft nog geen auto en moet dus alles op de fiets doen. Het weer is voor haar soms een belemmering om te gaan sporten.

We zien dat het vervoer geen grote rol speelt bij de sportdeelnamekeuze. Wel is het duidelijk dat de respondenten liever dicht bij huis sporten dan dat ze hiervoor lang moeten rijden.

§5.4.8 Veiligheid

Het merendeel van de geïnterviewden zegt nooit problemen te hebben gehad met de veiligheid in en om sportvoorzieningen in Tilburg. Ze geven wel aan veiligheid belangrijk te vinden en ze zouden problemen met de veiligheid als een belemmering ervaren:

'Ik wil me er wel veilig voelen, niet dat ik zoiets heb van eh. 'snel naar binnen, snel naar binnen, want eh...ik voel me hier echt niet veilig.'
(Hanneke, 27 jaar, HBO)

Slechts twee respondenten vermelden dat ze problemen met de veiligheid, met name criminaliteit, niet als een belemmering zouden ervaren. Bovendien geven de respondenten

aan dat ze wel rekening houden met de veiligheid wanneer het hun eigen kinderen betreft. Zwembad Stappegoor noemen de respondenten af en toe tijdens het interview en ze geven aan dit geen veilig zwembad te vinden, vanwege enkele incidenten die daar plaatsvonden. Dit heeft als gevolg dat de respondenten hun kinderen niet snel naar zo'n sportvoorziening zullen laten gaan.

§5.4.9 Extra stimulansen en belemmeringen

Ervaren de respondenten naast bovengenoemde stimulansen en belemmeringen nog andere stimulansen en/of belemmeringen ervaren met betrekking tot hun sportdeelnamekeuze? Opvallend is dat de respondenten veel extra belemmeringen noemen en haast geen stimulansen.

We zagen al dat kinderen in verband kunnen worden gebracht met "tijdgebrek", maar uit dit onderzoek blijkt dat kinderen ook kunnen stimuleren tot sport. Sommige respondenten willen het goede voorbeeld geven aan hun kinderen en gaan daarom sporten. "Blessures" is een belemmering die vaak wordt genoemd door de respondenten. De blessures van de respondenten zijn vaak van die aard dat ze hun favoriete sport niet meer kunnen beoefenen of dat ze op een lager niveau moeten gaan sporten:

'...het advies van de arts was om niet meer te voetballen, maar ik kon wel andere dingen doen die minder blessuregevoelig waren.' (Victor, 33 jaar, HBO)

Toch sporten laatstgenoemden momenteel allemaal nog. Victor geeft hierbij ook aan dat het spel steeds ruwer wordt gespeeld en daardoor wordt de kans op blessures steeds groter. Voor sommige respondenten is het weer ook van invloed op hun sportdeelnamekeuze. Wanneer het buiten donker en koud is, hebben sommigen geen zin om buiten te gaan sporten, maar wanneer de lente aanbreekt komen de kriebels weer. Weer andere ondervraagden spreken van een belemmering wanneer er te veel leden zijn in verhouding met de faciliteiten:

'...en 's avonds heb je maar 5, 6 banen beschikbaar voor al die mensen die willen gaan tennissen. En dat is gewoon te weinig tijd en ruimte.'
(Geert, 30 jaar, MBO+)

Dit heeft natuurlijk ook te maken met "vrije tijd". Vaak kunnen/willen mensen op hetzelfde tijdstip sporten. Hierdoor kan het voorkomen dat er geen plaats meer is bij een sportvoorziening. Als laatste zorgt de zwangerschap van een respondent ervoor dat ze momenteel niet kan sporten.

Dit onderzoek tracht een compleet beeld te creëren van de stimulansen en belemmeringen die de respondenten ervaren met betrekking tot hun sportdeelnamekeuze. Uit het voorgaande gedeelte blijkt dat de stimulansen en belemmeringen geen invloed hebben op de relatie tussen motieven en sportdeelnamekeuze, hetgeen het conceptueel model impliceert. Sommige stimulansen en belemmeringen kunnen de attitude ten aanzien van sport veranderen en hebben dus een indirecte invloed op de sportdeelnamekeuze. De attitude zorgt er namelijk voor dat de motieven om wel of niet te willen sporten, kunnen veranderen. Discriminatie bij een voorziening/sport kan bijvoorbeeld tot een negatieve attitude ten aanzien van die voorziening/sport leiden. Hierdoor kan besloten worden te stoppen met die sport, omdat de wil om daar te sporten verdwenen is. Andere stimulansen en belemmeringen oefenen een directe invloed uit op de sportdeelnamekeuze. Een blessure bijvoorbeeld betekent vaak het einde of een verandering van de sportcarrière. Welke stimulansen en belemmeringen spelen nu de grootste rol met betrekking tot de sportdeelnamekeuze van de respondenten?

§5.4.10 Belangrijkste stimulans en belemmering

Er zijn nu een aantal stimulansen besproken, waardoor mensen wellicht (extra) zullen gaan sporten. Ook zijn er belemmeringen behandeld die ervoor kunnen zorgen dat mensen niet kunnen sporten of niet hun favoriete sport kunnen beoefenen. Bovendien wordt duidelijk dat verschillende stimulansen en belemmeringen in combinatie met elkaar kunnen voorkomen. De sportdeelnamekeuze kan dus door bepaalde factoren gestimuleerd of belemmerd worden.

Wanneer de geïnterviewden gevraagd wordt naar hun belangrijkste stimulans, valt het op dat bijna alle respondenten terugvallen op hun motieven om te (willen) sporten:

'Het sociale en de lichamelijke conditie. Lichamelijke en geestelijke gesteldheid vind ik gewoon heel erg belangrijk. Ook voor mezelf om scherp te kunnen zijn op je werk.' (Victor, 33 jaar, HBO)

De motieven om te sporten zijn de achterliggende mechanismen, het waarom mensen willen sporten. Tegelijkertijd zijn dit voor hen ook de belangrijkste stimulansen om te gaan sporten. De stimulansen die hierboven behandeld zijn, zoals de veiligheid, financiële middelen, veiligheid etc, spelen dus geen doorslaggevende rol bij de sportdeelnamekeuze. Wel kunnen deze stimulansen een duwtje in de rug zijn, wanneer de respondenten even geen zin hebben om te sporten. De oudere respondenten (35-45 jaar) noemen, naast de motieven, soms socialisatie als een stimulans tot sporten. De jongere respondenten (25-35 jaar) laten, naast de motieven, hun vaardigheden/talenten soms een stimulerende rol spelen. Socialisatie en vaardigheden/talenten worden vaak pas genoemd, wanneer de geïnterviewden gevraagd wordt een keuze te maken uit de verschillende stimulansen, zoals die hierboven behandeld zijn. De motieven blijven de belangrijkste stimulans. Slechts één respondent (Astrid, 42 jaar, Mavo) vindt de vrije tijd de belangrijkste stimulans en noemt de motieven niet. Vrije tijd is voor haar heel belangrijk en dan met name het feit dat ze haar vrije tijd naar eigen keus kan indelen. Zo kan ze sporten wanneer zij dat wil en zit ze hierbij niet vast aan verplichtingen of aan gezette tijden.

Wanneer we kijken naar de belangrijkste belemmering met betrekking tot sport, zien we dat vrijwel alle respondenten vaak "vrije tijd" en alles wat daarmee samenhangt als reden opgeven, waarom ze niet sporten, te weinig sporten of niet hun favoriete sport uit kunnen oefenen:

'...en de belangrijkste belemmering is de inpasbaarheid van sport in m'n weekritme.'
(Monique, 35 jaar, HBO)

Er zijn twee respondenten die zeggen geen belemmeringen te hebben. Deze respondenten sporten veel thuis en hechten veel waarde aan een eigen indeling met betrekking tot sport. Een andere respondent zegt dat de financiële middelen de grootste belemmering zijn voor haar sportdeelnamekeuze. Ook zitten er respondenten in de groep die naast vrije tijd nog een andere belangrijke belemmering noemen. Socialisatie wordt twee keer genoemd. Zij hebben het sporten niet aangeleerd gekregen en missen nu dan ook de drive om te sporten. Ook zijn er twee respondenten die momenteel wel sporten, maar vanwege een blessure niet meer hun favoriete sport kunnen beoefenen. Ook is er een respondent zwanger, waardoor het sporten even op een laag pitje staat. Al degenen die op dit moment niet sporten, hebben vrije tijd als belangrijkste belemmering opgegeven. Tenslotte stellen enkele respondenten dat ze vanwege de gebrekkige informatievoorziening te weinig in contact komen met andere sporten. Er is één respondent die er in dit verhaal uitspringt. Geert (30 jaar, MBO+), hij geeft aan dat naast de vrije tijd zijn motieven een belangrijke belemmering zijn. Hierboven is reeds besproken dat Geert alleen gemotiveerd is wanneer hij zijn favoriete sport tennis kan beoefenen. Hij kan het niet opbrengen om met regelmaat een andere sport te beoefenen, waardoor de motieven en de discipline om te sporten ook verdwijnen. Motieven kunnen voor hem een belangrijke

stimulans zijn, maar dus ook een belemmering als zijn motivatie om te sporten verdwijnt:

'Eigen motivatie, eigen discipline, om wel of niet te gaan sporten, daar staat of daar valt alles mee. En verdere externe invloeden, mensen die tegen mij gaan zeggen van 'joh ga nu meer sporten', sta ik totaal niet voor open.'

Uit dit onderzoek blijkt dus dat voor personen die een sport beoefenen, motieven vaak de belangrijkste stimulansen zijn. De respondenten zijn heel moeilijk van buitenaf te stimuleren. Het kan zijn dat de respondenten wel willen sporten, maar door belemmeringen of gebrek aan discipline dit niet kunnen, te weinig kunnen of dat zij hun favoriete sport niet kunnen beoefenen. Tijdgebrek en alles wat daarmee samenhangt, is vaak de grootste belemmering. Het gebrek aan discipline wordt waarschijnlijk veroorzaakt doordat de intrinsieke motieven niet optimaal gerealiseerd kunnen worden. Dit kan het geval zijn wanneer er een substituuut moet worden gevonden voor een favoriete sport. Extra stimulansen van buitenaf hebben dan totaal geen zin, omdat deze de belemmeringen niet weg kunnen nemen. In de beslissingen van de respondenten wegen de belemmeringen dan zwaarder dan de (extra) stimulansen.

§5.5 Ideeën van respondenten

Ter afsluiting van de stimulansen en belemmeringen geven de respondenten aan hoe de gemeente of sportvoorzieningen hen zouden kunnen stimuleren tot sport. Het is opmerkelijk dat de respondenten hierbij vaak ideeën opperen over hoe de gemeente en andere sportvoorzieningen andere personen kunnen stimuleren tot sport. Deze ideeën gelden dus niet altijd voor de respondenten zelf.

Het wordt duidelijk dat vooral de jongere respondenten (25-30 jaar) graag meer reclame willen zien van sport, wat bijdraagt aan de toegankelijkheid van de sport. Vooral voor teamsporten is dit nodig, omdat de drempel voor een individu lager moet worden om zich aan te sluiten bij een teamsport. Het kan zo zijn dat individuen het moeilijk vinden om zich aan te sluiten bij een onbekende groep. Deze groep respondenten geeft ook al eerder aan dat ze de informatievoorziening met betrekking tot sport niet voldoende vinden. Sommige respondenten vinden dat het sporten goedkoper moet worden en dat er bijvoorbeeld subsidies verleend moeten worden om op deze wijze de sportdeelname te bevorderen en/of te handhaven. Denk hierbij aan subsidies voor minderheden in de maatschappij, maar ook aan subsidies voor de sportvoorzieningen zelf. Deze subsidies bestaan al, maar zijn blijkbaar niet bekend bij het grote publiek. Een paar respondenten stellen dat ook de kennismaking met sporten goedkoper moet worden en vinden dat je niet meteen voor een bepaalde tijd vast moet zitten aan een sport. Tevens zouden er meer mogelijkheden moeten komen om kennis te maken met sport:

'...zoiets als BOTS wat je op de basisschool hebt, als je daar toch op deze leeftijd weer mee te maken krijgt, dan krijg je weer misschien die eh ja dat teamgevoel of kom je sporten tegen die je leuk zouden lijken, ja dat zou misschien wel een stimulans kunnen zijn.' (Yvonne, 25 jaar, WO)

In dit onderzoek is al naar voren gekomen dat socialisatie een belangrijke rol speelt in de sportdeelnamekeuze. Veel respondenten zijn ervan overtuigd dat de basis voor sportdeelname in de toekomst al in de jeugd wordt gelegd. Ze vinden dan ook dat de gemeente en sportvoorzieningen veel energie moeten steken in het stimuleren van de jeugd. Zo zijn er andere geïnterviewden die zeggen dat er meer openbare sportvoorzieningen moeten komen in Tilburg. Op deze wijze kunnen kinderen, maar zeker ook volwassenen, sporten wanneer zij willen en kunnen. Dit is belangrijk, zeker gezien het feit dat de midlife-groep "vrije tijd" als belangrijkste belemmering ervaart. De respondenten die vinden dat er meer openbare sportvoorzieningen moeten worden gecreëerd, vallen in de leeftijdscategorie

30-35 jaar. Respondenten uit de leeftijdscategorie 30-45 jaar vinden het vaak belangrijk dat er goede facilitaire voorzieningen zijn bij een sportvoorziening. Parkeerplaatsen, kinderopvang, maar zeker de gelegenheid om na het sporten, “de derde helft”, wat na te praten in een fijne omgeving vinden deze respondenten zeer belangrijk:

‘Ik vind de apres-sport ook wel heel belangrijk. Bij de Pelikaan staan bijvoorbeeld van die mooie leren clubjes en dan kun je allerlei lekkere dingen krijgen die je wil, van lekkere gezonde salades en eh shakes en noem maar op, dat is daar ja, als je lekker gesport hebt een extra stimulans.’

(Diane, 40 jaar, Havo)

Een enkele respondent uit deze categorie zou het prettig vinden als zijn hele gezin onder één dak kon sporten. Hij pleit voor een multifunctionele sportvoorziening, waarin elk lid van het gezin zijn of haar sport kan beoefenen. Volgens een respondent moet de gemeente Tilburg ook aandacht hebben voor de locatie van de sportvoorzieningen. De gemeente moet sport wijkgericht benaderen en niet alle sportvoorzieningen naar de rand van de stad verbannen, zodat de bereikbaarheid gegarandeerd blijft. Een andere geïnterviewde is van mening dat er meer aandacht moet worden geschonken aan bedrijfssport. Volgens hem is daar nog veel te halen qua sportdeelname. Wanneer een persoon lichamelijk fit is, is hij meestal ook geestelijk fit, hetgeen de werkgever natuurlijk ook voordelen oplevert. Een respondent vindt dat de openingstijden van verenigingen ook moeten worden aangepast. Verenigingssporten hebben hun sport namelijk vaak op vaste tijden, zodat niet iedereen de mogelijkheid heeft hieraan deel te nemen. Ook dit heeft weer te maken met “vrije tijd”. Tenslotte vinden sommige respondenten het belangrijk dat de gemeente meer evenementen organiseert:

‘Misschien wat meer wandelingen of zo organiseren. “Tilburg wandelt” bijvoorbeeld. Of zo’n 4-daagse. Zo’n Nijmeegse 4-daagse, maar dan hier in Tilburg.’

(Hanneke, 27 jaar, HBO)

Ook kan de gemeente volgens een respondent meer sportshows aantrekken, net als nu al gebeurt op de Heuvel. Dit kan mensen in contact brengen met (nieuwe) sporten en zo sportdeelname stimuleren.

Dit zijn ideeën die de respondenten opperen over de manier waarop zij of anderen gestimuleerd zouden kunnen worden tot sport. Een aantal respondenten geeft wel aan dat het zeer moeilijk zal zijn om de midlife-groep te beïnvloeden, omdat deze vaak een druk en onregelmatig leven leiden.

§5.6 Invloed sportverleden en invloed huidig sportgedrag op toekomstverwachting ten aanzien van sport

Uit het onderzoek met de respondenten blijkt dat het sportverleden doorwerkt in het heden en de toekomst. Door de sportdeelname en socialisatieprocessen in het verleden hebben de respondenten een attitude ten aanzien van sport ontwikkeld. In de huidige levensfase zijn er factoren aanwezig die deze attitude kunnen veranderen. De gevormde attitude kan positief of negatief zijn. Motieven vloeien voort uit de attitude en zijn de redenen, waardoor iemand momenteel wel of niet wil sporten. De attitude die gevormd is door het sportverleden of veranderd is door de levensfasefactoren vormt ook het beeld, wat de respondenten hebben met betrekking tot de toekomstverwachting ten aanzien van sport. Als zij een positieve attitude hebben, zijn ze van plan om ook in de toekomst te (blijven) sporten. In dit onderzoek hebben alle respondenten een positieve attitude ten aanzien van sport. Het is dan ook niet verwonderlijk dat alle respondenten duidelijk aangeven dat ze op dit moment (willen) sporten en dit in de toekomst ook willen blijven/gaan doen:

'Ja, ik wil wel blijven sporten, gewoon omdat ik weet hoe het voelt, je beweegredenen worden anders, maar ik denk, doordat ik het altijd gedaan heb, wil ik het ook wel blijven doen.' (Linda, 31 jaar, HBO)

Slechts een klein aantal respondenten zegt dat het sportverleden en het huidige sportgedrag los staan van de toekomstverwachting ten aanzien van sport en dat er geen sprake is van beïnvloeding. Opvallend is dat deze respondenten in de leeftijdscategorie 40-45 jaar zitten en lager opgeleid zijn. De rest van de respondenten spreekt wel over een beïnvloeding en het merendeel van hen ervaren dit als een positief gegeven. Ook hier zijn Nancy en Yvonne degene die dit als een negatief gegeven ervaren:

'Ik ken mezelf, ik kan me niet voorstellen dat ik nu ineens een fanatieke sporter wordt als je dat nooit echt van thuis uit hebt meegekregen. Dat is echt wel bepalend.' (Yvonne, 25 jaar, WO)

Het sportverleden heeft in deze scriptie geen directe invloed op de toekomstverwachting ten aanzien van sport, zoals verondersteld wordt in het conceptueel model. Het betreft daarentegen een indirecte invloed via de attitude ten aanzien van sport. Deze attitude is mede gevormd door het sportverleden en beïnvloedt de toekomstverwachting ten aanzien van sport. De huidige levensfasefactoren hebben niet allemaal invloed op de toekomstverwachting ten aanzien van sport. De stimulansen en belemmeringen kunnen invloed hebben op de attitude ten aanzien van sport, zodat deze kan veranderen. De attitude heeft, zoals eerder gezegd, directe invloed op de toekomstverwachting ten aanzien van sport.

§5.7 Slot

In dit hoofdstuk is het huidige sportgedrag behandeld. Er is besproken welke factoren momenteel invloed hebben op de sportdeelnamekeuze en welke stimulansen en/of belemmeringen de respondenten ervaren bij die keuze. Tevens werd er gevraagd of de respondenten zelf nog ideeën hebben over een betere/grotere stimulatie tot sport. Bovendien is de invloed van het sportgedrag uit het verleden en het huidige sportgedrag op het sportgedrag in de toekomst aan bod gekomen. In het volgende hoofdstuk zal de toekomstverwachting ten aanzien van sport onder de loep worden genomen.

Dit hoofdstuk behandelt de toekomstverwachting ten aanzien van sport. Ten eerste wordt besproken welk beeld de respondenten hebben van hun sportdeelnamekeuze in de toekomst. Vervolgens komen de motieven die de respondenten in de toekomst zullen hebben aan de orde. Op deze wijze ontstaat er een volledig beeld van de sportdeelnamekeuze en de motieven gedurende de totale sportloopbaan van de respondenten. Zo wordt duidelijk of en hoe de sportdeelname en de motieven veranderen in de loop der tijd. Tenslotte wordt de mogelijke invloed van de toekomstverwachting ten aanzien van sport op de huidige sportdeelnamekeuze behandeld.

§6.1 Sportdeelnamekeuze toekomst

Alle respondenten laten blijken dat ze in de toekomst willen gaan of blijven sporten en sommigen geven te kennen dat ze wellicht in de toekomst meer zouden gaan sporten als er meer tijd en geld beschikbaar is:

'Zou ik een rustigere baan krijgen, waarbij ik minder lange werkdagen heb en minder arbeidsintensief hoef te werken, minder lichamelijke arbeid hoef te verrichten, dan zou ik meer actiever gaan sporten.' (Geert, 30 jaar, MBO+)

Een klein deel geeft aan dat ze in de toekomst andere sporten wil gaan uitoefenen of een oude sport weer wil oppakken. Hierbij geven sommigen respondenten wel aan in de toekomst ongebonden te willen blijven sporten, zonder verplichtingen en met een eigen indeling:

'Het zal gewoon voor mijzelf denk ik vrijblijvend zijn, voor mezelf, dus gewoon naar buiten gaan hardlopen of fietsen.' (Victor, 33 jaar, Heao)

De wil om (meer) te gaan sporten in de toekomst is bij de respondenten duidelijk aanwezig. De meeste respondenten hebben echter hun bedenkingen of dit daadwerkelijk realistisch is.

§6.2 Motieven toekomst

Niet één respondent geeft te kennen in de toekomst niet te zullen gaan sporten vanwege het ontbreken van beide motieven. De geïnterviewden maken duidelijk ook in de toekomst te willen blijven sporten of weer te willen gaan sporten (wanneer andere factoren dit toelaten).

Er is slechts één respondent (Marcel) die zegt dat hij wil gaan/blijven sporten, alleen vanwege een intrinsiek motief. Het merendeel van de respondenten vermeldt dat ze in de toekomst willen gaan/blijven sporten, alleen vanwege extrinsieke motieven. Slechts een klein deel zegt te willen gaan/blijven sporten vanwege beide motieven. Diegene die in de toekomst wil gaan/blijven sporten wegens beide motieven hebben in het verleden en in het heden ook gesport wegens beide motieven. Er zijn slechts twee respondenten die aangeven dat ze heel hun leven (willen) sporten vanwege alleen extrinsieke motieven. Hieruit blijkt dat de extrinsieke motieven steeds belangrijker worden en dat sport steeds meer als middel wordt gezien.

Opvallend is dat het merendeel van de respondenten die zeggen in de toekomst te willen (blijven) sporten vanwege alleen extrinsieke motieven, hoog opgeleid is. Bijna al de hoog opgeleide personen die meewerkten aan dit onderzoek willen ook blijven sporten wegens alleen extrinsieke motieven.

Het belangrijkste intrinsiek motief ten aanzien van de sport blijft ook in de

toekomstverwachting de "sport zelf". "Competitie" aan de andere kant verdwijnt helemaal uit beeld en slecht een enkeling noemt nog het intrinsiek motief "verbeteren eigen prestatie". Vrijwel alle respondenten geven aan dat ze in de toekomst willen (blijven) sporten vanwege het extrinsiek motief "gezondheid", hetgeen dan nog belangrijker zal worden dan nu al het geval is:

'Gezondheid bovenaan, ik eh, je merkt hoe ouder je wordt, hoe meer je eraan moet doen om fit te blijven, dat is gewoon zo, eh dus dat is heel belangrijk, fit blijven en eh, dus dat is absoluut de nummer 1 om te blijven sporten.'
(Bram, 37 jaar, WO)

Het "sociaal contact" blijft ook een voornaam extrinsiek motief en slechts een paar geïnterviewden zeggen dat ze in de toekomst willen (blijven) sporten voor de "ontspanning" en als "uitlaatklep".

Uit de interviews blijkt dat naarmate de respondenten ouder worden de gezondheid een steeds grotere rol gaat spelen. Ook het onderzoek van Giljam (1986) toont aan dat het motief "gezondheid" bij de sportdeelname in het verleden niet vaak wordt gebruikt. In overeenstemming met dit onderzoek blijkt uit het onderzoek van Giljam (1986) dat de invloed van "gezondheid" toeneemt naarmate men ouder wordt. Aan de ene kant nemen de extrinsieke motieven, zoals gezondheid en sociale contacten, in belangrijkheid toe voor de respondenten. Aan de andere kant spelen, naarmate de respondenten ouder worden, de intrinsieke motieven een steeds kleinere rol. De extrinsieke motieven worden dus steeds belangrijker en de specifieke eigenheid van de sport (intrinsieke motieven) neemt in belang af, wanneer de respondenten een substituuut moeten vinden voor hun favoriete sport. Natuurlijk willen de respondenten het plezier in een sport behouden, maar dat behoort niet tot hun voornaamste redenen om te willen (blijven) sporten in de toekomst. Natuurlijk willen ze geen sport beoefenen die ze niet leuk vinden. Opvallend is dan ook dat de meeste respondenten nu ook niet de sport beoefenen waaraan ze de voorkeur geven. Wellicht vinden ze onbewust het plezier in de sport wel belangrijk, maar voert gezondheid de boventoon, ook wanneer ze denken aan de toekomst. Hun sportdeelnamekeuze wordt op dit moment ook door andere factoren beïnvloed.

§6.3   Invloed toekomstverwachting ten aanzien van sport op de huidige sportdeelnamekeuze

De vraag is hier hoe de respondenten hun toekomst zien wat betreft het sporten. Het is reeds bekend dat alle respondenten in de toekomst willen/blijven sporten. Heeft dit toekomstbeeld nu invloed op hun huidige sportdeelnamekeuze? Sporten de respondenten momenteel of willen ze nu sporten, omdat ze ook in de toekomst willen (blijven) sporten?

Het merendeel van de geïnterviewden geeft aan dat dit geen invloed heeft op hun huidige sportdeelnamekeuze. De meesten zijn hier helemaal niet mee bezig. Het feit dat ze in de toekomst willen sporten is voor het merendeel dus geen reden om nu sportief actief te zijn. Slechts één respondent zegt nu sportief actief te zijn, omdat ze die sport ook in de toekomst wil blijven uitoefenen. Veel respondenten geven aan dat de sport die ze nu beoefenen, misschien wel helemaal niet de sport is die ze willen blijven beoefenen in de toekomst.

Enkele respondenten zeggen dat de toekomst wel degelijk invloed heeft op hun huidige sportdeelnamekeuze. Hiermee doelen ze echter niet op de sport zelf. De meeste van deze respondenten sporten nu, omdat ze in de toekomst gezond willen blijven. Ze zijn op dit moment al heel erg begaan met hun gezondheid:

'...naar de toekomst toe moet je toch je conditie bijhouden. Dat als je een keer een stukje fietst en buiten adem bent, dat het belangrijk is dat je dat nu goed bijhoudt, maar in de toekomst zeker... ook om soepel te blijven. Om je

spiermassa, om gewoon te voorkomen dat je uitdijt door het niksdoen.'
(Monique, 35 jaar, HBO)

Eén respondent geeft aan dat ze nu een sport beoefent die ze later ook met haar zoon wil beoefenen. Opmerkelijk is dat de respondenten, wiens huidige sportdeelnamekeuzes wel beïnvloed worden door hun toekomstverwachting ten aanzien van andere zaken naast sport, zich allen bevinden in de leeftijdscategorie 35-45 jaar. Gezondheid komt ook nu al terug in hun "huidige motieven" om te sporten. Dit zien we ook wel bij de jongere respondenten, maar die hebben vaak ook nog andere (intrinsieke) motieven.

Bij de respondenten heeft de toekomstverwachting ten aanzien van sport dus weinig tot geen invloed op hun huidige sportdeelnamekeuze. Wanneer de respondenten niet de sport, maar andere zaken bekijken in de toekomst, kan het zo zijn dat die zaken wel een reden zijn om nu te sporten. Deze zaken kunnen motieven vormen, waarom de respondenten nu willen/blijven sporten. De toekomstverwachting ten aanzien van sport heeft dus geen directe invloed op de huidige sportdeelnamekeuze, zoals het conceptueel model impliceert. Andere zaken in de toekomst, de toekomstverwachting, oefenen hier wel invloed op uit. Dit gebeurt indirect, via de motieven.

§6.4 Slot

In dit hoofdstuk is het toekomstige sportgedrag van de respondenten behandeld. Er is besproken of de toekomstverwachting die de respondenten hebben ten aanzien van sport van invloed is op hun huidige sportdeelnamekeuze. Nu de onderzoeksgegevens geanalyseerd zijn, is het tijd om conclusies te trekken. Dit zal gebeuren in het volgende hoofdstuk.

Het doel van deze scriptie is om inzicht te verkrijgen in de sportdeelnamekeuzes van de Tilburgse bevolking in de leeftijdscategorie 25-45 jaar. De gemeente Tilburg wil op deze wijze de sportdeelname van Tilburgers in deze leeftijdscategorie bevorderen. In dit hoofdstuk worden de conclusies weergegeven aan de hand van de theorie en het veldonderzoek. Elke onderzoeksvraag zal afzonderlijk behandeld worden. Hierna komen de probleemstelling en de doelstelling aan de orde. Tenslotte worden er aanbevelingen gedaan. Allereerst zal er een algemene conclusie gegeven worden.

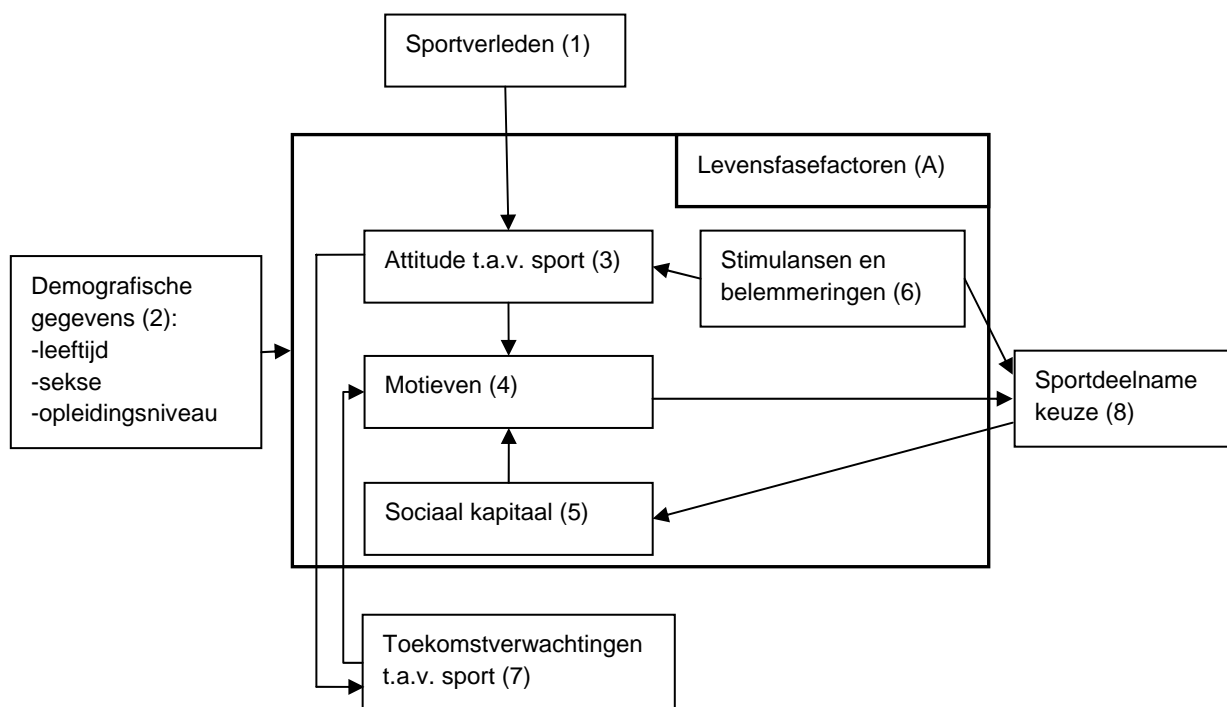
§7.1 Algemene conclusie en nieuw conceptueel model

Voordat we de onderzoeksvragen beantwoorden is het van belang de term “sportdeelnamekeuze” te splitsen in “sportdeelname” en “sportkeuze”. Een persoon kan wel deel (willen) nemen aan een sport, maar het is ook belangrijk voor welke vorm van sport hij kiest.

In het verleden zijn de respondenten via verschillende socialisatiefactoren in contact gekomen met sporten. Hierdoor hebben zij ervaringen opgedaan in de sport. Zij ontwikkelen, dankzij het *sportverleden* (1), een houding ten aanzien van sportdeelname en sportkeuze. Deze kan zowel negatief als positief zijn. Deze *attitude* (3) die de respondenten vormen, resulteren in *motieven* (4) om wel of niet te willen sporten. De *attitude* (3) die door het *sportverleden* (1) gevormd wordt, bepaalt bovendien de *toekomstverwachting ten aanzien van sport* (7). Socialisatie is een levenslang proces en kan dus veranderingen in de *attitude* (3) veroorzaken. Dit heeft als gevolg dat ook de *motieven* (4) om te sporten kunnen veranderen in de loop der tijd. In het heden ervaren de respondenten verschillende *stimulansen en belemmeringen* (6). Socialisatie is ook een onderdeel van *stimulansen en belemmeringen* (6). Deze *stimulansen en belemmeringen* (6) kunnen er ook voor zorgen dat de *attitude ten aanzien van sport* (3) verandert, dus ook de *motieven* (4) kunnen dan veranderen. De *motieven* (4) bepalen uiteindelijk de *sportdeelnamekeuze* (8) van de respondenten. Ook zijn er *stimulansen en belemmeringen* (6) die de sportdeelnamekeuze (8) direct beïnvloeden. Een blessure kan er bijvoorbeeld voor zorgen dat iemand niet meer deel kan nemen aan een sport, ondanks dat deze personen wel redenen hebben om te (willen) sporten. Het *sociaal kapitaal* (5) is het totaal van contacten en netwerken van een persoon. Sociale contacten zijn een vorm van *motieven* (4), namelijk extrinsieke motieven. Sociale contacten kunnen een reden zijn om te willen sporten. *Sociaal kapitaal* (5) heeft op deze wijze dus, via *motieven* (4), een indirecte invloed op de *sportdeelnamekeuze* (8). In dit onderzoek blijkt dat de respondenten niet gaan sporten om nieuwe mensen te leren kennen, maar om bestaande contacten te onderhouden en te verdiepen (bonding). De *sportdeelnamekeuze* (8) heeft dus wel een directe invloed op *sociaal kapitaal* (5). Sport zorgt namelijk voor bonding, maar deze relaties zijn niet duurzaam. Vaak zijn het oppervlakkige relaties. Van bridging is in dit onderzoek bijna geen sprake. Natuurlijk zijn er in de netwerken van de respondenten socialisatiefactoren aanwezig die, zoals reeds bekend is, de *attitude ten aanzien van sport* (3) ook kunnen veranderen. De *demografische factoren* (2) hebben indirect invloed op de *sportdeelnamekeuze* (8) en directe invloed op de *levensfasefactoren* (A). De *toekomstverwachting ten aanzien van sport* (7) heeft een indirecte invloed op de *sportdeelnamekeuze* (8) via *motieven* (4). De respondenten willen in de toekomst vaak (blijven) sporten, voornamelijk vanwege extrinsieke motieven. De *stimulansen en belemmeringen* (6) kunnen invloed uitoefenen op de *attitude ten aanzien van sport* (3). Deze *attitude* (3) heeft vervolgens invloed op de *toekomstverwachting ten aanzien van sport* (7).

Het onderzoek toont dat het conceptueel model, wat gevormd is met behulp van het theoretisch onderzoek, niet volledig is. Na wat aanpassingen ziet het nieuwe conceptueel model er als volgt uit:

§7.2 Sportverleden en sportdeelnamekeuze

Wat is het verband tussen Sportverleden en Sportdeelnamekeuze?

Dit onderzoek maakt duidelijk dat al de respondenten in het verleden een sport hebben beoefend. Zij zijn in het verleden door verschillende socialisatiefactoren in contact gekomen met sporten. Hierdoor hebben zij ervaringen opgedaan met betrekking tot sport. Door deze ervaringen en socialisatiefactoren hebben ze een attitude ontwikkeld ten aanzien van sport. Dit kan zowel een positieve als een negatieve houding betekenen ten aanzien van sportdeelname, maar ook ten aanzien van sportkeuze. Deze ervaringen en socialisatiefactoren beïnvloeden namelijk ook de "smaak" die de respondenten hebben van een bepaalde sport. De attitude brengt motieven met zich mee die ervoor zorgen dat de respondent wel of niet deel wil nemen aan (een bepaalde) sport. Socialisatie is een levenslang proces, waarin de attitude ten aanzien van sportdeelname en sportkeuze kan veranderen. Deze verandering van attitude kan vervolgens ook een verandering teweeg brengen in de motieven. Deze veranderde motieven zijn weer van invloed op de sportdeelnamekeuze. Socialisatie in het verleden is dus geen garantie voor een levenslange sportdeelname. Sportverleden heeft dus een indirecte invloed op de sportdeelnamekeuze via attitude ten aanzien van sport en Motieven.

§7.3 Sportverleden en Toekomstverwachting ten aanzien van sport

Wat is de relatie tussen Sportverleden en Toekomstverwachting ten aanzien van sport?

Uit het onderzoek blijkt dat mede door sportdeelname en socialisatieprocessen uit het verleden de respondenten in het heden een attitude hebben ontwikkeld ten aanzien van sport.

Dit kan een positieve of negatieve attitude betekenen. Deze attitude kan de toekomstverwachting ten aanzien van sport beïnvloeden. In deze scriptie staan alle respondenten momenteel positief tegenover sport en willen daarom ook in de toekomst sportief bezig blijven/zijn.

§7.4 Demografische gegevens en levensfasefactoren

Op welke wijze worden Motieven en Sociaal kapitaal beïnvloed door Demografische gegevens?

Uit het nieuwe conceptueel model wordt duidelijk dat de demografische gegevens direct invloed hebben op de levensfasefactoren. Bij dit onderzoek is er voor de volgende demografische gegevens gekozen: leeftijd, opleidingsniveau en sekse. Deze worden hieronder apart benaderd met betrekking tot de levensfasefactoren.

Leeftijd: de respondenten in de leeftijdscategorie 33-45 jaar worden door het huidige gezin gestimuleerd tot sport. Zij hebben vaak al een wat langere relatie, waardoor in hun vrije tijd niet alles meer “samen” hoeft te gebeuren. Ieder vult de vrije tijd in op eigen wijze, vaak gestimuleerd door de partner. Zijn er kinderen, dan gaat de stimulans ook vaak van hen uit. De ouders geven graag een goed voorbeeld wat het sporten betreft en hopen op: goed voorbeeld doet goed volgen. De jongere respondenten in de onderzoeksgroep, die in leeftijd variëren van 25-35 jaar, zijn de enige personen voor wie de media een stimulans zijn in het socialisatieproces. In tegenstelling tot de ouderen zijn zij hiermee opgegroeid. Bovendien besteden de media tegenwoordig steeds meer aandacht aan sport. In dit onderzoek zien we dat deze jongere respondenten (25-30) vaak wegens zowel intrinsieke als extrinsieke motieven sporten, terwijl de ouderen (40-45) dit vaak doen vanwege alleen extrinsieke motieven. Zij vinden het bereiken van een doel door middel van sport belangrijker dan de eigenheid van de sport. Naarmate de respondenten ouder worden en vaak al tot de midlife-groep behoren, nemen zij steeds vaker eigen beslissingen met betrekking tot sport. Zij stoppen vaker met sporten vanwege persoonsgebonden motieven dan vanwege club- of sportgebonden motieven. Slechts een paar respondenten uit deze leeftijdsgroep beoefenen hun favoriete sport. Een paar respondenten tussen de 30 en 35 jaar zien hun medesporters (nog) niet als vrienden in hun huidige netwerk, maar als kennissen. Bijna al de respondenten sporten momenteel met mensen uit hun netwerk. Alléén de jonge respondenten (25-30 jaar) kennen deze personen, waarmee ze nu sporten, ook via de sport. Kijkend naar het geslacht, zien we dat vrouwen in hun netwerk meer personen in de eerste “schil” plaatsen dan mannen. Laatstgenoemden gaan wellicht minder snel emotionele banden aan met personen dan vrouwen. Respondenten tussen de 40 en 45 jaar hebben vaak een vrij constant netwerk en hebben met deze personen een sterke band. Zij stellen dat er tussen de personen uit hun netwerk geen verschil bestaat wat betreft hun interesses. Wellicht selecteren zij deze personen hierop. Wanneer we de regelgeving onder de loep nemen, zien we dat de respondenten tussen de 30 en 35 jaar, als enige daarmee problemen hebben gehad. Bij het kiezen van een sport zijn de respondenten in de leeftijdscategorie 35-40 de enigen die geen rekening houden met hun talenten en vaardigheden. Zij zijn vaak al over “de top” en prestatie vinden zij niet meer belangrijk. Wanneer respondenten vermelden genoeg tijd te hebben om te sporten, betreft het vaak de ouderen. Deze groep noemt naast motieven soms socialisatie als belangrijkste stimulans. De jongeren (25-40 jaar) zeggen over te weinig vrije tijd te beschikken. Zij hebben vaak een zeer druk leven, lange werkdagen, wel of niet onregelmatig, kinderen etc. Slechts een klein aantal respondenten onder de 30 jaar gaat sporten, ondanks dat zij er weinig tijd voor hebben. De jonge groep vinden naast motieven, hun talenten en vaardigheden de belangrijkste stimulans. De jongere respondenten (25-30 jaar) vinden wel dat zij te weinig informatie krijgen over het sportaanbod in Tilburg. Zij willen dat hiervoor meer reclame wordt gemaakt. Waarschijnlijk zijn ze niet erg bereid deze informatie zelf te zoeken. De respondenten tussen de 30 en 35 jaar pleiten voor meer openbare sportvoorzieningen in

Tilburg, terwijl de respondenten tussen de 30 en 45 goede facilitaire voorzieningen bij een sportvoorziening belangrijker vinden.

Opleidingsniveau: de enige respondenten die hun favoriete sport beoefenen zijn laag opgeleid. Zij werken parttime en houden dus meer tijd over om te sporten. De respondenten die hun medesporters niet zien als vrienden, zijn hoog opgeleid. Verder is er slechts een klein aantal hoog opgeleide respondenten die via de sport in contact wil komen met andere mensen. Zij staan meer open om nieuwe mensen op te nemen in hun netwerk. Bovendien zijn het vooral de laag opgeleiden die minder dan dertig personen in hun netwerk hebben geplaatst. Zij zijn vooral familiegericht en hebben vaak minder vrienden dan de hoog opgeleiden. Vrijwel alle hoog opgeleide respondenten willen later sporten alléén vanwege extrinsieke motieven. Zij zien vaak niet de noodzaak om iets te bereiken met sport, wat bij de laag opgeleiden vaak het geval is. Slechts een paar hoog opgeleiden zeggen dat ondanks hun schaarse vrije tijd, zij wel aan sport doen. Hoog opgeleiden vinden het vaak prettig om naast hun drukke leven te sporten.

Sekse: slechts een klein aantal vrouwen zegt nooit zelf de keus te hebben gemaakt om te sporten. Zij zijn altijd beïnvloed geweest door anderen. De twee respondenten die momenteel de sport beoefenen, waaraan ze ook de voorkeur geven, zijn beide van de vrouwelijke sekse. Zij hebben geen omkijken (meer) naar kinderen, waardoor ze meer tijd overhouden. Een klein aantal vrouwen beschouwt hun medesporters niet als vrienden, maar meer als kennissen. In hun netwerk zien we deze personen ook niet dichtbij hen staan.

Uit het voorgaande blijkt dat de demografische gegevens niet alleen invloed hebben op motieven en sociaal kapitaal, maar op alle levensfasefactoren. De demografische gegevens beïnvloeden zelf niet de sportdeelnamekeuze, maar doen dit via deze levensfasefactoren. De sportdeelname is ten aanzien van de demografische gegevens niet hetzelfde. In het hoofdstuk methodologie wordt gesteld dat de respondenten aan de hand van de demografische gegevens verdeeld kunnen worden in groepen. Hierboven wordt duidelijk dat het behoren tot een bepaalde groep directe invloed uitoefent op de levensfasefactoren en op deze wijze indirecte invloed heeft op de sportdeelnamekeuze.

§7.5 Motieven en Sportdeelnamekeuze

Wat is het verband tussen Motieven en Sportdeelnamekeuze?

Zowel in het verleden, heden en toekomst hebben alle respondenten motieven om te sporten. Iedereen heeft dus redenen om te willen (blijven) sporten. Motieven hebben dus invloed op de sportdeelname.

De jongere respondenten in het onderzoek (25-30 jaar) willen vrijwel allen sporten vanwege intrinsieke en extrinsieke motieven. De oudere respondenten (40-45 jaar) willen dit vrijwel allemaal vanwege alleen extrinsieke motieven. Het lijkt wel alsof de respondenten, naarmate ze ouder worden, sport steeds meer gaan zien als een middel om een doel te bereiken. Dit wordt bevestigd wanneer de motieven uit het verleden en de verwachte motieven voor de toekomst besproken worden. Momenteel zijn “gezondheid” en “sociale contacten” de belangrijkste extrinsieke motieven onder de respondenten. “De sport zelf” blijkt het meest genoemde intrinsiek motief.

Verschillende stimulansen en belemmeringen en socialisatiefactoren beïnvloeden/stimuleren de respondenten gedurende hun hele leven en veroorzaken veranderingen in de houding (attitude) ten aanzien van sport. Hierdoor kunnen de motieven van de respondenten veranderen. “Vrije tijd” is voor de meeste respondenten de grootste belemmering om hun favoriete sport te beoefenen. Wanneer ze vanwege deze factoren op zoek (moeten) gaan naar een substituuat voor hun favoriete sport, willen ze er ook zeker van zijn dat ze met deze nieuwe sport hun doelen kunnen bereiken. De eigenheid van de sport vinden ze op dat moment van minder belang. Dit betekent niet dat ze deze nieuwe sport niet leuk (willen) vinden om te doen, maar “leuk vinden” is niet hun belangrijkste criteria. Het

sportverleden (socialisatie en eerdere sportervaringen) en sommige stimulansen en belemmeringen hebben dus invloed op de attitude die de respondenten hebben ten aanzien van sport. Zo'n verandering van attitude kan verandering van motieven als gevolg hebben.

Bij het zoeken van een sport houden de respondenten dus onbewust rekening met hun motieven. Met een sport/sporten willen ze het liefst al hun motieven realiseren. Wanneer dat door bepaalde factoren niet mogelijk is, zijn ze genoodzaakt prioriteiten te stellen met betrekking tot hun motieven. Zo kan het gebeuren dat niet alle motieven gerealiseerd worden. Motieven hebben dus ook invloed op de sportkeuze.

§7.6   Sociaal kapitaal en Sportdeelnamekeuze

Wat is het verband tussen Sociaal kapitaal en Sportdeelnamekeuze?

In dit onderzoek wordt gekeken of het sociaal kapitaal invloed heeft op de sportdeelnamekeuze van de respondenten. Er is echter ook gekeken of sportdeelnamekeuze invloed heeft op het sociaal kapitaal van de respondenten. Sociaal kapitaal is verdeeld in drie onderdelen: bonding en bridging in de sport, samenstelling van het sociaal netwerk, en huidige socialisatie.

Vrijwel al de respondenten sporten in het heden met personen uit hun sociaal netwerk. Het zijn veelal de jongere geïnterviewden (25-30 jaar) die stellen dat ze deze personen ook kennen via de sport. In het verleden heeft sport dus wel bijgedragen aan bonding, dus aan uitbreiding van het sociaal kapitaal. De oudere respondenten hebben vaak geen personen meer in hun huidige sociaal netwerk geplaatst die ze nog kennen via de sport. Hieruit blijkt dat "sportrelaties" meestal niet duurzaam zijn en dat ze verwateren naarmate de respondenten ouder worden en de desbetreffende sport wellicht niet meer beoefenen. Het wordt tevens duidelijk dat de meeste respondenten willen sporten, omdat sport bijdraagt aan het onderhoud en verdieping van de sociale contacten. Enerzijds heeft sociaal kapitaal dus indirecte invloed op sportdeelnamekeuze via motieven. De respondenten hebben dus de wil om te sporten, omdat ze hun sociale contacten willen onderhouden en verdiepen. Dit kunnen ze bereiken door te sporten. Anderzijds heeft sportdeelname wel een directe invloed op sociaal kapitaal. Sportdeelname zorgt ervoor dat de respondenten hun sociale contacten kunnen onderhouden en wellicht verdiepen. Uit dit onderzoek blijkt sportdeelname er niet voor te zorgen dat het sociaal kapitaal uitgebreid wordt. Er is dus momenteel alleen sprake van bonding in de vorm van verdiepen en onderhouden van sociale contacten. Dit blijkt ook uit het feit dat de respondenten tegenwoordig steeds minder vaak sporten in teamverband en ze vaak sporten met mensen uit hun sociaal netwerk. Hierdoor is de kans op uitbreiding van het sociaal kapitaal zeer klein. Tevens is voor de midlife-groep de mogelijkheid om bruggen te slaan met andere maatschappelijke groepen (bridging) daardoor zeer beperkt geworden. Dat wordt ook duidelijk wanneer de respondenten niet op zoek blijken te zijn naar mensen uit andere maatschappelijke groepen. De personen in de sociale netwerken van de geïnterviewden vertonen bovendien weinig noemenswaardige verschillen, zeker op het gebied van etniciteit. Bovendien zouden de respondenten ook niet meer gaan sporten om nieuwe mensen te leren kennen. De personen die via sport wel in het huidige netwerk van de jongere respondenten staan, komen tevens uit dezelfde maatschappelijke groep als de respondent. De socialisatiefactoren in de sociale netwerken van de geïnterviewden kunnen voor verandering zorgen in de attitude ten aanzien van sport. Hierdoor kunnen de motieven veranderen en hiermee ook de sportdeelname of de sportkeuze. De socialisatiefactoren kunnen tevens een directe invloed uitoefenen op de sportdeelnamekeuze. Zij kunnen de respondenten namelijk aanzetten tot sport.

Wat betreft de relatie tussen sociaal kapitaal en sportdeelname vertoont de Tilburgse midlife-groep dus een vicieuze cirkel. sociaal kapitaal heeft indirect via motieven invloed op de sportdeelnamekeuze. Sportdeelnamekeuze heeft op haar beurt weer een directe invloed op Sociaal kapitaal.

De sociale integratie die de overheid met behulp van sport wil bevorderen, blijkt dus niet van toepassing te zijn op de Tilburgse midlife-groep.

§7.7 Motieven en Sociaal kapitaal

Wat is de relatie tussen Motieven en Sociaal kapitaal?

Sociaal kapitaal betekent het geheel van contacten en netwerken die een persoon heeft. Uit dit onderzoek blijkt dat de respondenten willen sporten mede vanwege het extrinsiek motief "sociale contacten". Het onderhouden en versterken van contacten met personen uit hun sociaal netwerk (bonding) is dus een onderdeel van motieven. Dit betekent een directe relatie tussen sociaal kapitaal en motieven.

Wat ook duidelijk wordt is dat er in de netwerken van de respondenten socialisatiefactoren aanwezig zijn. Deze factoren kunnen de attitude ten aanzien van sport veranderen. Vrienden of de partner kunnen bijvoorbeeld aanmoedigen tot sport, zodat een persoon een positieve houding ontwikkelt ten aanzien van sport. Het is reeds bekend dat wanneer de attitude verandert, de redenen om te (willen) sporten (motieven) ook kunnen veranderen. Op deze wijze heeft sociaal kapitaal ook een indirecte invloed op motieven.

Er is al gesproken over een vicieuze cirkel. Dit betekent dat motieven ook een indirecte invloed heeft op sociaal kapitaal. Verandering van motieven kan een verandering veroorzaken in de sportdeelname of de sportkeuze. Dit kan vervolgens invloed hebben op uitbreiding en verdieping van de sociale contacten in het sociaal netwerk van de respondenten.

§7.8 Stimulansen en belemmeringen en Sportdeelnamekeuze

Op welke wijze beïnvloeden de Stimulansen en belemmeringen de relatie tussen Motieven en Sportdeelnamekeuze?

Uit het onderzoek is reeds gebleken dat stimulansen en belemmeringen een directe en een indirecte invloed hebben op sportdeelnamekeuze. Onderling kunnen de stimulansen en belemmeringen nog verschillen in het feit of ze de sportdeelname of de sportkeuze beïnvloeden. De indirecte invloed die stimulansen en belemmeringen uitoefent op sportdeelnamekeuze betekent het volgende: stimulansen of belemmeringen kunnen invloed hebben op de attitude ten aanzien van sport. Hierdoor kunnen de motieven, die respondenten hebben om wel of niet te willen sporten, veranderen. De kans bestaat vervolgens dat de respondenten een andere sport kiezen of dat de sportdeelname een andere wending krijgt. De directe invloed van stimulansen en belemmeringen op sportdeelnamekeuze houdt in dat sommige stimulansen of belemmeringen ervoor kunnen zorgen dat de respondenten niet meer deel kunnen nemen aan (een) sport of dat ze een andere sport (moeten) kiezen. Enkele respondenten moesten bijvoorbeeld stoppen met hun favoriete sport voetbal, omdat ze ernstig geblesseerd raakten.

De meeste respondenten noemen motieven als belangrijkste stimulans om deel te nemen aan een sport. Dit blijkt een directe invloed uit te oefenen. De andere stimulansen, zoals het sportaanbod, veiligheid, financiële middelen etc. zijn vaak niet doorslaggevend in de keuze om te gaan sporten. Voor de respondenten blijkt vrije tijd de belangrijkste belemmering te zijn om een sport te beoefenen. Vrije tijd is een relatief begrip en dit vraagt om opheldering. Het algemene beeld van deze onderzoeksgroep is dat de meesten een zeer druk leven leiden. In de tijd die ze daarnaast overhouden, moet sport vaak concurreren met andere vrijetijdsbestedingen. Het is dus maar de vraag of de respondenten tijd willen of kunnen vrij maken voor sport. Bovendien kan sport verplichtingen met zich mee brengen en kan er soms alleen op gezette tijden gesport worden. Afspraken maken met medesporters en sport inpassen in hun dagelijkse agenda kunnen zodoende een probleem vormen. Eigen indeling

vinden de respondenten heel belangrijk, ze willen sporten wanneer zij kunnen en wanneer zij het willen. "Vrije tijd" kan dus van indirecte of directe invloed zijn op sportdeelnamekeuze.

§7.9 Levensfasefactoren en Toekomstverwachting ten aanzien van sport

Wat is het verband tussen de Levensfasefactoren en de Toekomstverwachting ten aanzien van sport?

De levensfasefactor attitude wordt gevormd door het sportverleden en door de huidige stimulansen en belemmeringen. Deze attitude heeft vervolgens invloed op de toekomstverwachting ten aanzien van sport. Attitude, die mede beïnvloed wordt door de levensfasefactor "stimulansen en belemmeringen", is dus de enige levensfasefactor die direct invloed heeft op de toekomstverwachting ten aanzien van sport. De houding die de respondenten momenteel hebben ten aanzien van sport is positief. Dit resulteert in een behoefte om in de toekomst te willen/blijven sporten.

§7.10 Toekomstverwachting ten aanzien van sport en Sportdeelnamekeuze

Op welke manier wordt de sportdeelnamekeuze beïnvloed door de toekomstverwachting ten aanzien van sport?

Al de geïnterviewden geven aan in de toekomst te willen/blijven sporten. Dit toekomstbeeld blijkt echter geen invloed te hebben op hun huidige sportdeelnamekeuze. Het feit dat ze in de toekomst willen/blijven sporten is voor de meeste dus geen reden om nu sportief actief te zijn. Een klein aantal respondenten zegt dat de toekomst wel degelijk invloed heeft op hun huidige sportdeelnamekeuze. Hiermee doelen ze niet op de sport zelf, maar op extrinsieke motieven. De meeste van deze respondenten gaan namelijk momenteel sporten, om in de toekomst gezond te blijven. Op dit moment zijn zij al heel erg begaan met hun toekomstige gezondheid. Een enkeling geeft aan nu te sporten, omdat ze in de toekomst met een gezinslid de desbetreffende sport wil beoefenen. Dit is haar extrinsiek motief. Er kan gesteld worden dat de toekomstverwachting ten aanzien van sport indirect, via motieven, van invloed is op de sportdeelnamekeuze. Het merendeel van de geïnterviewden maakt duidelijk dat ze op dit moment leven en wat de toekomst brengen zal, merken ze vanzelf.

§7.11 Probleemstelling en doelstelling

De probleemstelling luidt als volgt:

Op welke wijze beïnvloeden de levensloopkenmerken de sportdeelnamekeuzes van de Tilburgse bevolking in de leeftijdscategorie 25-45 jaar en welke belemmeringen en stimulansen ervaart zij daarbij?

De levensloopkenmerken verleden, heden en toekomst hebben allen indirect of direct invloed op de sportdeelnamekeuze. De levensfasefactoren vormen in dit onderzoek de aspecten van het heden.

De levensfasefactor attitude blijkt toch een belangrijke variabele te zijn, daar hij niet was opgenomen in het conceptueel model. "Stimulansen en belemmeringen", een andere levensfasefactor, heeft invloed op de attitude ten aanzien van sport. Het gebrek aan vrije tijd blijkt in dit onderzoek de belangrijkste belemmering voor de respondenten te zijn om te gaan sporten. De motieven blijken de belangrijkste stimulans te zijn. De wil om wel of niet te sporten

weegt zwaarder dan de stimulansen, die vaak slechts een steuntje in de rug zijn. Stimulansen en belemmeringen hebben ook directe invloed op de sportdeelnamekeuze. De attitude brengt motieven met zich mee, waardoor de respondenten wel of niet willen sporten. Attitude heeft dus indirect invloed op de sportdeelnamekeuze via motieven. De levensfasefactor motieven heeft dus direct invloed op de sportdeelnamekeuze. Naast attitude worden de motieven ook beïnvloed door de levensfasefactor sociaal kapitaal. Het onderhouden en versterken van de bestaande sociale contacten vinden de respondenten namelijk een reden (motief) om te sporten. Op deze wijze beïnvloed het heden de sportdeelnamekeuze van de respondenten.

Het sportverleden heeft geen directe invloed op de sportdeelnamekeuze. De sportdeelname en socialisatieprocessen uit het verleden hebben wel invloed op de attitude ten aanzien van sport. Mede door het sportverleden ontwikkelen de respondenten een positieve of negatieve houding ten aanzien van sport. Deze attitude brengt vervolgens motieven met zich mee en op deze manier wordt de sportdeelnamekeuze beïnvloed.

De toekomstverwachting ten aanzien van sport heeft ook geen directe invloed op de sportdeelname. Het toekomstbeeld van de respondenten kan er wel voor zorgen dat zij op dit moment willen sporten. Veel respondenten willen nu sporten, omdat ze in de toekomst gezond willen blijven. Gezondheid in de toekomst is dus een motief om nu te willen sporten. Op deze wijze heeft de toekomstverwachting dus invloed op de sportdeelnamekeuze.

Het doel van dit onderzoek was om inzicht te verkrijgen in de sportdeelnamekeuze van de Tilburgse midlife-groep. Dit onderzoek maakt duidelijk of de respondenten daadwerkelijk sporten en welke sporten zij beoefenen en prefereren. De wijze waarop deze keuzes tot stand komen, is met dit onderzoek ook duidelijk geworden. Met deze informatie kan de gemeente Tilburg nu proberen de sportdeelname van deze midlife-groep te bevorderen.

§7.12   **Aanbevelingen**

- Huidige socialisatie is belangrijk, omdat dit de sportdeelnamekeuze of de attitude ten aanzien van sport kan doen veranderen. Volwassenen (midlife-groep) moeten daarom meer geïnformeerd worden over sport en de kennismaking hiermee moet verbeterd worden. Dit kan door middel van:
  - Het verstrekken van informatie, waarin het totale sportaanbod van Tilburg beschreven staat. Denk bijvoorbeeld aan een sportgids waar alle te beoefenen sporten instaan, de locaties, prijzen, activiteiten en andere informatie omtrent de desbetreffende sporten.
  - De voordelen die sport met zich meebrengt meer onder de aandacht brengen. Vooral het voordeel "goed voor het lichaam", extra benadrukken. Voor dit soort informatie, verspreid door de media, zijn de mensen erg gevoelig.
  - Meer directe reclame maken voor sport.
  - Stimuleren van openbare sportshows en –demonstraties (Geldt ook voor socialisatie bij de jeugd). Dit kan volgens enkele respondenten ook stimulerend werken.
  - Meer aandacht voor ongebonden sport in het algemeen. Creëren van meer openbare sportgelegenheden, zodat de mensen zelf kunnen bepalen wanneer ze gaan sporten. De respondenten prefereren overdekte openbare sportgelegenheden, zodat het weer geen belemmering kan vormen.
  - De mogelijkheden bekijken voor het creëren van meer buitenzwembaden en wintersportvoorzieningen. Er zijn enkele respondenten die klaagden over het tekort hieraan in Tilburg.
  - Organisaties net als BOTS ook invoeren voor volwassenen. Op deze wijze kunnen ze (goedkoop) in contact komen met verschillende sporten en zitten ze niet aan een abonnement vast.
  - Stimuleren van betaalbare introductielessen bij sportvoorzieningen. Meerdere introductielessen per sport, zodat de mensen een goed beeld krijgen van de

desbetreffende sport en de sportomgeving. Mensen kunnen vervolgens verschillende sporten vrijblijvend "uitproberen", zodat ze een goede keuze kunnen maken.

- Alle respondenten zijn in het verleden met een sport gestopt wegens persoonsgebonden motieven. Slechts een klein aantal wegens sportgebonden motieven en bijna de helft vanwege clubgebonden motieven. Er zou meer aandacht moeten worden besteed aan deze opzegmotieven, vooral aan de persoonsgebonden. Rijpma & Leijs (1998) beweren dat de bonden en verenigingen niets aan deze persoonsgebonden motieven kunnen doen. Deze bewering klopt niet, want samen met de gemeente kunnen de bonden en verenigingen hiervoor wel degelijk oplossingen vinden.
- Gebrek aan "Vrije tijd" blijkt de belangrijkste belemmering voor de respondenten. De midlife-groep prefereert een eigen indeling, kan vaak niet op gezette tijden sporten, houdt niet van verplichtingen in de sport en kan moeilijk afspraken maken met partners om een sport te beoefenen. Verbetering van het sportaanbod moet deze belemmering tegengaan, waardoor het beter aansluit bij de behoeften van de midlife-groep:
  - Team- en verenigingssporten zouden meer open moeten staan voor mensen die ongebonden willen sporten. Daarbij zouden de openingstijden van de team- en verenigingssporten flexibeler moeten worden. Veel mensen willen graag in een team of vereniging sporten, maar kunnen dit niet vanwege gebrek aan "vrije tijd" en/of sterke wisselingen in hun dagelijks patroon. De respondenten klagen echter niet over de openingstijden. Waarschijnlijk hebben zij het idee dat hier niets aan kan worden gedaan en nemen het kennelijk voor lief.
  - Verenigingen moeten proberen de leden aan zich te binden. Aanwas van leden is tegenwoordig niet meer vanzelfsprekend. Ook zou er meer aandacht moeten worden besteed aan leden die een (ernstige) blessure hebben opgelopen. Het zou mogelijk moeten zijn dat zij aan de club verbonden kunnen blijven, bijvoorbeeld als vrijwilliger of trainer.
  - De midlife-groep hecht ook veel waarde aan de faciliteiten bij een voorziening. Parkeerplaatsen, kinderopvang, maar met name de gelegenheid om na het sporten wat na te praten in een fijne omgeving vindt de midlife-groep belangrijk. Zij sporten vaak voor de gezelligheid en willen hun sociale contacten onderhouden.
  - Een poging wagen om een multifunctioneel sportcomplex te ontwikkelen, waar men met het hele gezin terecht kan. Op deze wijze kan elk gezinslid op hetzelfde tijdstip zijn of haar sport beoefenen en ontstaan er geen problemen met het inplannen van sport.
  - Een respondent merkt op dat de gemeente Tilburg aandacht moet hebben voor een goede locatie van de sportvoorzieningen. De gemeente moet sport wijkgericht benaderen en niet alle sportvoorzieningen naar de rand van de stad verbannen, zodat de bereikbaarheid ook gegarandeerd blijft. Op dit moment ervaren de respondenten nog geen grote problemen wat betreft bereikbaarheid.
- De toegankelijkheid van sport moet verbeterd worden. Hiermee doelen we op de prijzen die verbonden zijn aan sportdeelname. Deze zouden verlaagd moeten worden. Zo wordt sport toegankelijker voor een groter publiek en is de drempel om te beginnen met een sport ook lager. Vooral de dure abonnementen van met name de commerciële sportscholen, waar je voor een lange tijd aan vast zit, werken niet stimulerend. Dit is voor de respondenten soms een belemmering om zich aan te sluiten bij een fitnessclub. De respondenten zelf beschikken over voldoende financiële middelen om te sporten, maar zij vrezen dat vele anderen het geld hiervoor niet

kunnen missen.

- Meer aandacht besteden aan bedrijfssport. Werkgevers aansporen of subsidiëren, zodat zij hun werknemers de mogelijkheid (kunnen) bieden om te sporten. Een gezonde geest in een gezond lichaam, wat vervolgens voordelen oplevert voor de werkgever.
- Socialisatie in het verleden blijkt logischerwijs zeer belangrijk bij de sportdeelnamekeuze van de respondenten. Vooral de socialisatie in de jeugd is zeer belangrijk, omdat hierdoor ook de attitude ten aanzien van sport wordt gevormd. Het is dus van belang dat de jeugd al vroeg wordt gestimuleerd tot sport:
  - Ouders blijken een zeer belangrijke socialisatiefactor en moeten dus aangemoedigd worden om hun kinderen te stimuleren tot sport.
  - School is ook een voornaam socialisatiefactor. Sport op school moet bevorderd worden. Niet alleen gym, maar ook andere vormen van sportaanbod zoals BOTS, kunnen kinderen stimuleren tot een sport.
  - De media spelen ook een grote rol bij het socialisatieproces van kinderen. Zij komen hiermee steeds vaker in contact. De media moet hierop inspelen door sport meer te promoten.

§7.13   Onderzoeksaanbevelingen

- Naast dit kwalitatief onderzoek is het aan te raden een kwantitatief onderzoek te verrichten. Op deze wijze kunnen de uitkomsten gegeneraliseerd worden naar de gehele (Tilburgse) midlife-groep.
- Om een duidelijk en goed beeld te krijgen, is het verstandig om de verschillende demografische gegevens van de midlife-groep in dit onderzoek apart te belichten. Er zit namelijk veel verschil tussen de afzonderlijke categorieën. Een persoon van 25 jaar staat bijvoorbeeld heel anders in het leven dan een persoon van 45 jaar. Op deze wijze kan de gemeente Tilburg haar beleid aanpassen op de afzonderlijke categorieën.
- Een onderzoek verrichten naar de bijdrage die sport heeft in sociale integratie. Hierbij is het noodzakelijk om zowel allochtonen als autochtonen mee te nemen. Beiden maken immers deel uit van onze maatschappij. In dit onderzoek zitten voornamelijk autochtonen respondenten. Deze samenstelling is wellicht debet aan het gegeven dat sport niet bijdraagt aan sociale integratie. Ook is het aan te raden een onderzoek te verrichten naar de invloed van sport op sociale integratie bij de jeugd. Wellicht zorgt sport bij jongeren wel voor sociale integratie.
- Dit onderzoek tevens uitvoeren onder jongeren, ouderen, allochtonen en andere maatschappelijke groepen, zodat er een zo volledig mogelijk beeld ontstaat van de ontwikkeling van een sportdeelnamekeuze onder de gehele bevolking. Hierdoor is de overheid in staat om voor elke groep een op maat gesneden sportbeleid te ontwikkelen. Dit kan de totale sportdeelname in Nederland bevorderen.

§7.14 Reflectie

De meeste interviews zijn afgenomen bij de respondenten thuis. Hun antwoorden zijn betrouwbaar, doordat zij zich in deze vertrouwde omgeving meer op hun gemak voelen. Het merendeel van de geïnterviewden was echt geïnteresseerd in het onderzoek en namen hieraan niet deel om mij “uit de brand te helpen”. De betrouwbaarheid en volledigheid van de antwoorden worden hierdoor ook weer verhoogd.

Wanneer er sprake is van een dergelijk aantal interviews is het aan te raden deze meteen na afloop te analyseren en in te voeren in matrices. De context van het interview zit dan nog vers in het geheugen. Op deze manier gaat er geen waardevolle informatie verloren. Zelf kwam ik hier te laat achter en heb pas na afloop van het laatste interview matrices gemaakt. Het maken van matrices bleek zeer nuttig. Zij zorgen namelijk voor een compleet en compact overzicht van de antwoorden van alle respondenten. Op deze wijze zijn de antwoorden duidelijker met elkaar te vergelijken en kunnen er verbanden ontdekt worden.

De interviews zijn bijna allemaal afgenomen op verschillende dagen. De kans dat het een soort routine wordt, is hierdoor zeer klein. Ik begon steeds fris aan een interview en kon daardoor scherp reageren op de antwoorden van de geïnterviewden, zodat de kwaliteit van het onderzoek niet in gevaar kwam.

Voordat er gestart werd met de onderzoeksvragen aan de respondenten, heb ik eerst twee proefinterviews afgenomen. Dit was nuttig, omdat er tijdens deze interviews nieuwe aspecten naar voren kwamen die daarvoor nog niet opgevallen waren. Zelfs tijdens de officiële interviews werden er nog nieuwe zaken ontdekt. Dankzij deze proefinterviews zat de structuur van de vragenlijst ook beter in mijn geheugen, waardoor de interviews soepel verliepen.

Veel ervaring met kwalitatief onderzoek had ik niet. Het bleek een plezierig, afwisselend proces. De analyse was een hele uitdaging. Het kostte een hoop gepuzzel om de antwoorden van alle respondenten met elkaar te vergelijken en op deze wijze tot verbanden te komen. Het conceptueel model moest aan de hand van deze verbanden gecontroleerd worden om tot de uiteindelijke en juiste conclusies te komen. Ik hoop dat dit gelukt is en dat het een interessant onderzoek is geworden.

Literatuurlijst

Boeken en artikelen

- Bargeman, B. (2005). *Contemporary themes*. Universiteit van Tilburg: cursusmateriaal.
- Breeuwsma, G. & Loth, F. (1994). *De constructie van de levensloop*. Amsterdam: Boom.
- Buunk, B (1983). *Vriendschap. Een studie over de andere persoonlijke relatie*. Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker
- Duyvendak, J.W. & Veldboer, L. (2001) *Integratie en de multiculturele samenleving: over mengen, spreiden en ontmoeten, in: Meeting Point Nederland, over samenlevingsopbouw, multiculturaliteit en sociale cohesie* (pp. 9-28), red: Duyvendak J.W., & Veldboer, L., Boom, Amsterdam.
- Elling, A. (2005). *Social capital, bonding and inequalities in sport*. Ongepubliceerd paper. Universiteit van Tilburg.
- Elling, A. & Claringbould, I. (2004). *In- en uitsluitingsmechanismen in de sport: wie kan, mag en wil er (niet) bijhoren?* In R. Kunnen (red) *Sport in beweging. Transformatie, betekenis en kwaliteit* (pp. 45-60). Nieuwegein/Den Bosch: Arko Sports Media/Mulier Instituut.
- Elling, A., en P. de Knop (1998a). 'Sport integreert', maar niet altijd en niet voor iedereen. in: *Waarden & Normen in de sport, analyse en beleidsperspectief* (pp. 131-148), red: J. Steenbergen, A.j. Buisman, P. De Knop en J.M.H. Lucassen, Bohn Stafleu Van Lughum, Houten/Diegem 1998.
- Elling, A., en P. de Knop (1998b). *Naar eigen wensen en mogelijkheden: een onderzoek naar sociaalintegreerend betekenis van sport in relatie tot vier doelgroepen van het landelijk sportstimuleringsbeleid*. NOC*NSF, Arnhem.
- Elling, A., Steenbergen, J., Lucassen, J. (1996). *Waarden en normen in de sport*. Arnhem: NOC-NSF
- Elling, A., en Sterkenburg, J. van (2005). *Respect: over etnische binding en onderscheiding in teamsportloopbanen*. 's Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Giljam, M. J. (1986). *Sportgedrag en levensloop : een kwalitatief onderzoek naar achtergronden van sportdeelname in de gemeente Rotterdam*. Amersfoort: Giordano Bruno.
- Heuvel, M. van den, Poel, H. van der & Beckers, T. (1999). *Sport in Nederland : een beleidsgerichte toekomstverkenning*. Tilburg: Tilburg University Press; Vrieseborch
- Horne, J., Tomlinson, A., & Whannel, G. (1999). *Understanding sport : an introduction to the sociological and cultural analysis of sport*. Londen: E & FN Spon.
- Keers, C., Wilke, H., Kampschuur, P.O. (1981). *Oriëntatie in de sociale psychologie : het individu en de groep*. Alphen aan den Rijn: Samsom.
- Knulst, W. (2003). *Consumptie en vrijetijdsbesteding Cursusboek Cursusjaar 2003*. Tilburg: Universiteit van Tilburg.

Kort, M. de (2001). *Tilburg, een sportieve gemeente? : een onderzoek naar de hoogte en achtergronden van de sportdeelname in de gemeente Tilburg, het onderscheid met andere gemeenten en de rol van het gemeentelijk sportbeleid te aanzien van de breedtesport*. Doctoraalscriptie Vrijetijdwetenschappen. Tilburg: Katholieke Universiteit Brabant.

Kunnen, R. (2004). *Sport in beweging : transformatie, betekenis en kwaliteit*. Nieuwegein: W.J.H. Mulier Instituut

Leest, J. van der (2004). *Samen alleen sporten op de sportschool : een onderzoek naar sociale binding in fitnesscentra in relatie tot etnische achtergrond*. Doctoraalscriptie Vrijetijdwetenschappen. Tilburg: Universiteit van Tilburg.

Lin, N. (2001). *Social capital : a theory of social structure and action*. Cambridge: Cambridge University Press.

Manders, Th.G.W.M. & Kropman, J.A. (1979). *Sportdeelname : wat weten we ervan?* Nijmegen: Instituut voor Toegepaste Sociologie.

Ministerie VWS (1996). *Wat sport beweegt, contouren en speerpunten voor het beleid van de rijksoverheid*, SDU Uitgevers, Den Haag.

Mortelmans, D. *Atlas-ti, een inleiding*. Universiteit Antwerpen: cursusmateriaal.

Putnam, R.D. (2000). *Bowling alone : the collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.

Rijpma, S. & Leijns, H. (1998). Een onderzoek naar de oorzaken van uitval van sportdeelname onder volwassen sporters in opdracht van NOC*NSF. Rotterdam: Centrum voor onderzoek en statistiek.

Scheerder, J. (2003). *Gelijke speelvelden? : sociale gelaagdheid van de vrijetijdssport vanuit een sociaal-cultureel veranderingsperspectief*. Leuven: Katholieke Universiteit, Biomedische Wetenschappen, Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie.

Sociaal en Cultureel Planbureau. Rapportage Sport 2003. Den Haag

Webbronnen

www.acco.be

Bijlagen

Respondentenlijst

Naam	Leeftijd	Etniciteit	Opleidingsniveau	Gezinspositie	Arbeidspositie
1. Ans	25 jaar	Surinaams	MBO	Samenwonend, 2 Kinderen	Fulltime werkend
2. Yvonne	25 jaar	Nederlands	WO	Alleenstaand	Uitz. kr. fulltime
3. Barry	26 jaar	Nederlands	HBO	Samenwonend	Fulltime werkend
4. Ralf	27 jaar	Nederlands	HBO	Gehuwd	Fulltime werkend
5. Hanneke	27 jaar	Nederlands	HBO	Gehuwd	Fulltime werkend
6. Geert	30 jaar	Nederlands	MBO +	Alleenstaand	Fulltime werkend
7. Linda	31 jaar	Nederlands	HBO	Alleenstaand	Uitz. kr. fulltime
8. Johan	31 jaar	Nederlands	MBO	Gehuwd, 3 kinderen	Fulltime werkend
9. Victor	33 jaar	Nederlands	Heao	Gehuwd	Fulltime werkend
10. Monique	35 jaar	Nederlands	HBO	Gehuwd, 2 kinderen	Parttime werkend
11. Mark	35 jaar	Nederlands	Mavo	Gehuwd, 2 kinderen	Fulltime werkend
12. Bram	37 jaar	Nederlands	WO	Samenwonend	Fulltime werkend
13. Marcel	38 jaar	Nederlands	MBO	Gehuwd, 2 kinderen	Fulltime werkend
14. Diane	40 jaar	Nederlands	Havo	Gehuwd, 3 kinderen	Huisvrouw
15. Nancy	41 jaar	Nederlands	Havo	Samenwonend	Parttime werkend
16. Astrid	42 jaar	Nederlands	Mavo	Gehuwd, 1 kind	Parttime werkend
17. Sander	45 jaar	Nederlands	HBO	Samenwonend, 2 kinderen	Fulltime werkend

Naam	Beroep	Contact
1. Ans	Mede-eigenaar broodjeszaak	Schoonzus van Barry
2. Yvonne	Medew. Proces Ondersteuning	Oud-buurgenoot
3. Barry	Assistent controller	Vriend
4. Ralf	Hoofd P&O	Gezinslid
5. Hanneke	Trajectbegeleidster	Vrouw van collega
6. Geert	Foodmanager	Kennis van een vriend
7. Linda	Administratief medewerker	Kennis van Geert
8. Johan	Smid, zelfstandiger	Zwager van een vriend
9. Victor	Adviseur bij bank	Oud-teamgenoot voetbal
10. Monique	Beleidsontwikkelaar	'Collega' Sportbedrijf
11. Mark	Vestigingsmanager	Oud-collega
12. Bram	Beleidsmedewerker P&O	Kennis van Monique
13. Marcel	Medewerker internethelpdesk	Oud-collega
14. Diane	Huisvrouw	Tante
15. Nancy	Horecamedewerker	Kennis van Yvonne
16. Astrid	Kassamedewerker	Collega
17. Sander	Salesmanager	Kennis van Diane

Vragenlijst

Levensfasefactoren

Sportdeelname

- 1) Beoefent u momenteel een sport?
- 2) Zo niet, zou u wel (een) sport(en) willen beoefenen? Welke dan?
Zo ja, welke sport(en) beoefent u momenteel?
- 3) Hoe vaak beoefent u deze sport(en)?
- 4) Hoe lang sport u per keer?
- 5) Is/zijn dit de sport(en) die u het liefst zou beoefenen of zou u liever (een) andere sport(en) beoefenen?

Sportverleden

- 1) Kunt u beschrijven hoe uw sportverleden eruit ziet? (Zie sportloopbaan)
- 2) Welke sporten heeft u beoefend en hoe lang?
- 3) Hoe/via wie bent u in aanraking gekomen met de verschillende sporten? Waren er in uw omgeving veel mensen die sportten (vrienden, school, ouders, media, etc.)?
- 4) Wat was de reden dat u van sport veranderde of stopte?
  - Persoonsgebonden motieven
  - Sportgebonden motieven
  - Clubgebonden motieven
- 5) Heeft uw sportverleden invloed op uw huidige sportdeelname? Zou u vroegere sporten in de toekomst weer op willen pakken?
- 6) Wat als u vroeger meer gestimuleerd zou zijn? Denkt u dat u dan nu meer zou sporten?

Levensfasefactoren

Motieven

- 1) Wat zijn de belangrijkste redenen dat u sport of juist niet sport? Zijn deze redenen veranderd in de loop der tijd? Wat waren uw motieven in het verleden?
- 2) Wat zijn de belangrijkste redenen dat u (weer) zou willen sporten?

Sociaal kapitaal

- 1) Kunt u de personen noemen die 'dichtbij' u staan? Wat is de aard van deze relaties? (Zie samenstelling sociaal netwerk)
- 2) Hebben deze personen invloed (gehad) op uw sportdeelnamekeuze?
- 3) Zo niet, wordt uw sportdeelnamekeuze beïnvloed door andere personen?
- 4) Ben je via sport in contact gekomen met mensen die nu dicht bij je staan in je sociaal netwerk?
- 5) In hoeverre bent/was u sportief actief met mensen die u reeds kende buiten de sport/ met mensen via de sport?
- 6) Welke plaats nemen uw medesporters in binnen uw sociaal netwerk? Ga je sporten/ zou je gaan sporten om nieuwe mensen te ontmoeten?

- 7) Is er sprake van bonding en bridging? Maakt het dan veel uit van welk niveau deze 'nieuwe' mensen zijn?

Stimulansen en belemmeringen

- 1) Wordt u/bent u beïnvloed door uw omgeving om te gaan sporten? door vrienden, school, ouders, media, collega's etc.?
- 2) Bij welke sport heeft u zich het meest en het minst thuis gevoeld en waarom?
- 3) Heeft u bij het sporten ooit te maken gehad met discriminatie? Heeft u ooit problemen gehad met de regelgeving en omgangsnormen en -vormen in de sport?
- 4) Spelen uw talenten/vaardigheden een rol in uw sportdeelnamekeuze?
- 5) Vindt u dat u voldoende geïnformeerd wordt over sportactiviteiten en voorzieningen om te sporten? Door gemeente, sportvoorzieningen etc..
- 6) Vindt u dat er genoeg sportaanbod is in Tilburg? Wordt u op de hoogte gehouden/gebracht van het sportaanbod?
- 7) Beschikt u over voldoende vrije tijd en geld om te sporten? Denk hierbij aan andere belangrijkere vrijetijdsbezigheden, afstemming met het sportaanbod, kosten die de sport met zich meebrengt, etc.
- 8) Speelt het vervoer een rol in uw sportdeelnamekeuze? Denk hierbij aan de reisafstand, reiskosten en reistijd.
- 9) Wat vindt u van de veiligheid in en rondom de sportvoorzieningen?
- 10) Zijn er nog andere stimulansen en/of belemmeringen die u ervaart met betrekking tot sport?
- 11) Wat zijn nu voor u de belangrijkste stimulansen en/of belemmeringen bij uw sportdeelnamekeuze?
- 12) Wat zijn nu de belangrijkste redenen dat u deze en geen andere sporten beoefent?
- 13) Heeft u ideeën over de manier waarop de gemeente Tilburg, de sportverenigingen of sportcentra, de belemmeringen terug kunnen dringen en/of de mensen meer kunnen stimuleren tot sport?

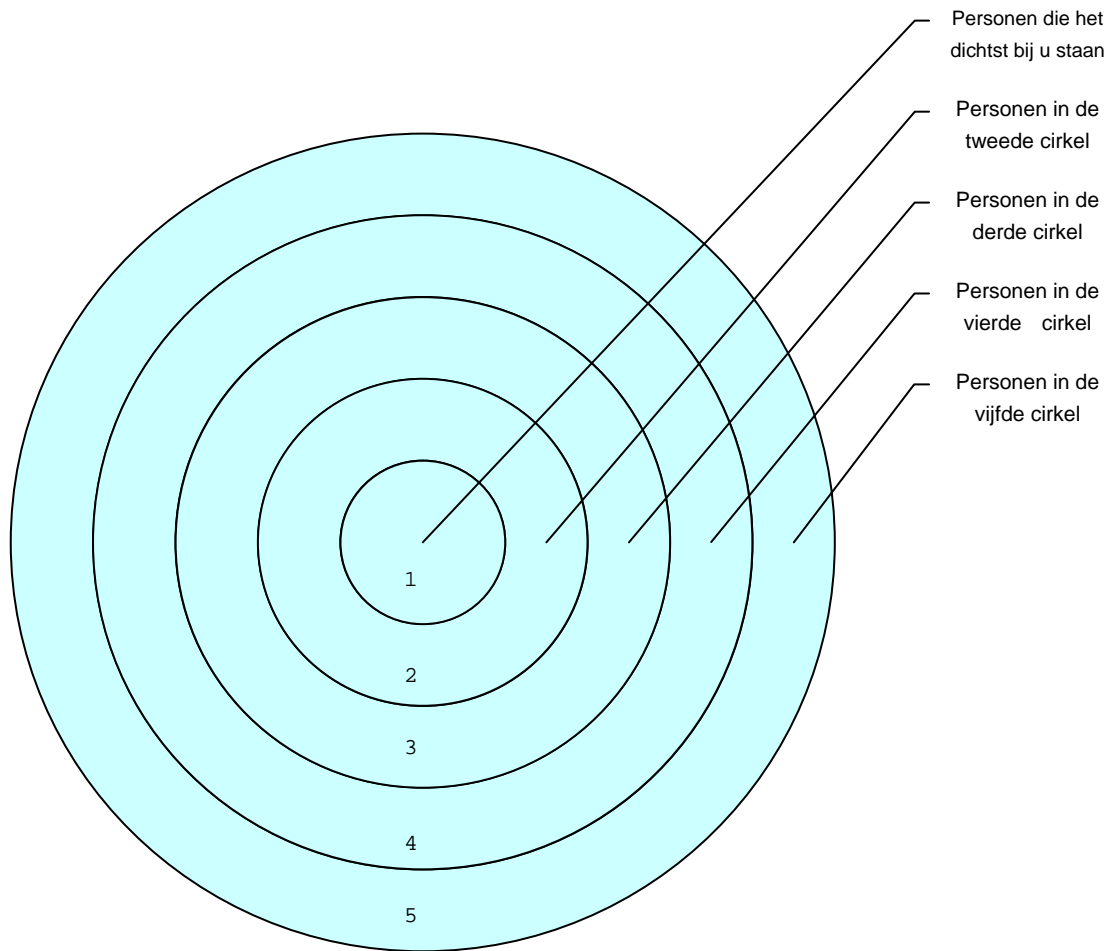
Toekomstverwachtingen t.a.v. sport

- 1) Hoe ziet u uw sportdeelname in de toekomst?
- 2) Wat is de reden dat u wel of niet zou willen sporten in de toekomst?
- 3) Spelen uw sportverleden en uw huidige sportgedrag een rol bij uw toekomstverwachting t.a.v. sport?
- 4) Uw toekomstverwachting (tav sport), speelt die een rol bij uw huidige sportdeelnamekeuze?

Sportloopbaan

Sport	Leeftijd									
	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
1:	☐									
2:	☐									
3:	☐									
4:	☐									
5:	☐									
6:	☐									
7:	☐									
8:	☐									
9:	☐									
10:	☐									

Personen in uw sociaal netwerk

Wie zijn deze personen in uw sociaal netwerk?

Personen die het dichtst bij u staan?

.....

Personen in de tweede cirkel?

.....

Personen in de derde cirkel?

.....

Personen in de vierde cirkel?

.....

Personen in de vijfde cirkel?

.....

Codering matrices

SV	=>	Sportverleden
HS	=>	Huidige sportdeelname
TS	=>	Toekomstige sportdeelname
VS	=>	Voorkeur sport (<u>gr</u> = groepsverband, <u>duo</u> = duo-sport, <u>in</u> = individueel, <u>ge</u> = georganiseerde sport, <u>on</u> = ongebonden sport en <u>co</u> = competitief)
TVS	=>	Thuis voelen bij een sport <ul style="list-style-type: none"> • TVS meest • TVS minst
OM	=>	Opzegmotieven <ul style="list-style-type: none"> • Persoonsgebonden • Clubgebonden • Sportgebonden
SO	=>	Socialisatie
HSO	=>	Huidige socialisatie
SPS	=>	Sociale problemen sport <ul style="list-style-type: none"> • Discriminatie • Regelgeving • Omgangsnormen en -vormen
STV	=>	Sport talenten en vaardigheden
SA	=>	Sportaanbod
SI	=>	Sportinformatie
SB	=>	Sportbegeleiding
VT	=>	Vrije tijd
FM	=>	Financiële middelen
SPV	=>	Sport vervoer
VSP	=>	Veiligheid sport
BS	=>	Belangrijkste stimulans
BB	=>	Belangrijkste belemmering
MV	=>	Motieven verleden
HM	=>	Huidige motieven
MT	=>	Motieven toekomst
ISV	=>	Invloed sportverleden op sportdeelnamekeuze
ISH	=>	Invloed sportverleden + huidige sportdeelname op toekomstverwachting ten aanzien van sport
ITV	=>	Invloed toekomstverwachting op sportdeelnamekeuze

Codes	Ans	Yvonne	Barry	Ralf	Hanneke
SV	Ballet gr. ge. Turnen ind. ge. co Voetbal gr. ge. co Paardrijden ind. on Volleybal gr. ge. co Streetdance gr. ge Fitness ind. on	Turnen, ind. ge. co	Voetbal gr. ge. co Zaalvoetb. gr. ge. co Squash duo. on	Judo duo. ge. co Tennis duo. ge. co Voetbal gr. ge. co Zaalvoetb. gr. ge. co Boksen duo. on	Gym gr. ge Ballet gr. ge Badm. duo. ge. co Volleybal gr. ge. co Judo duo. ge. co Tennis duo. ge. co Fitness ind. on Taibo ind. on Aquaftn. ind. on
	Meerdere sporten tegelijk Korte periodes	1 Sport tegelijk Korte periode	Meerdere sporten tegelijk Korte en lange periodes	Meerdere sporten tegelijk Korte en lange periodes	1 Sport tegelijk Korte periodes
HS	Geen sport	Paardrijden ind. on	Squash duo. on Fitness ind. on	Tennis duo. on Kickboksen duo. on Fitness duo. on (F+K Beide thuis) Vissen ind. on	Geen sport
TS	Wil weer gaan sporten	Wil wel meer sporten	Wil blijven sporten	Wil blijven sporten, misschien eens een andere sport	Wil weer gaan sporten

Geert	Linda	Johan	Victor	Monique	Mark
Voetbal gr. ge. co Tennis duo ge. co Fitness ind. on Zwemmen ind. on	Turnen ind. ge. co Jazz ballet gr. ge Tafelt. duo ge. co Fitness ind. on	Judo duo. ge. co Voetbal gr. ge. co Krachtr. ind. on Taekw. duo on	Voetbal gr. ge. co Fitness ind. on	Zwemmen ind. ge Volleybal gr. ge. co Tennis duo ge. co JazzBallet gr. ge Fitness ind. on	Tennis duo ge. co Voetbal gr. ge. co Stijld. duo ge Streetsd. / Aerobics ind on
Meerdere sporten tegelijk Lange periodes	Meerdere sporten tegelijk Korte en lange periodes	Meerdere sporten tegelijk Korte en lange periodes	Meerdere sporten tegelijk Lange periodes	Meerdere sporten tegelijk Korte en lange periodes	Meerdere sporten tegelijk Korte en lange periodes
Hardlopen ind. on Fietsen ind. on	Streetsd. gr. ge Stijld. duo. ge	Hardlopen ind. on Fietsen ind. on	Hardlopen ind. on Fietsen ind. on	Home-t. ind. on Volleybal gr. on	Volleybal gr. on Fitness ind. on
Wil meer sporten, wanneer hij meer tijd zou krijgen	Wil zo blijven sporten, misschien iets anders erbij, maar geen verplichtingen	Wil meer sporten, wanneer hij meer tijd zou krijgen	Wil ongebonden blijven sporten, misschien een andere sport erbij	Wil meer sporten, maar moet rekening houden met de kinderen	Wil zo blijven sporten. Wanneer meer tijd en geld beschikbaar is, oude sporten weer oppakken/inruilen

Bram	Marcel	Diane	Nancy	Astrid	Sander
Voetbal gr. ge. co	Zwemmen ind. ge Turnen ind. ge. co Judo duo. ge. co Kickb. duo on Squash duo. on Fietsen gr. on Vliegersp ind on	JazzBallet gr. ge Badm. duo. ge Tennis duo ge Fitness ind. on	Turnen ind. ge. co Handb. gr. ge. co Basket gr. ge. co Paardr. ind. ge	Wandelsport gr. ge Turnn. ind. ge. co Korfb. gr. ge. co Tafelt. duo ge. co	Gym gr. ge Voetbal gr. ge. co Judo duo. ge. co Voetbal gr. ge. co
1 Sport tegelijk Lange periode	Meerdere sporten tegelijk Korte en lange periodes	1 Sport tegelijk Korte periodes	Meerdere sporten tegelijk Lange periodes	Meerdere sporten tegelijk Korte en lange periodes	Meerdere sporten tegelijk Lange periodes
Squashen duo on Zwemmen ind. on Zw: Gezond en is leuk. Sq: Door vrienden	Geen sport	Tennis duo. on Cardio ind. on Zwemmen ind. on	Biljart duo ge co Wandelen ind. on Op eigen initiatief	Thuis Fitness/ Cardio ind. on	Squashen duo. on Fietsen ind. on Eigen indeling
Wil zo blijven sporten, misschien een teamsport ipv een huidige sport, maar geen verplichtingen	Wil wel sporten, maar tijdgebrek en geen mogelijkheden qua locatie	Wil zo blijven sporten, maar wil wel meer tennissen	Wil zo blijven sporten, misschien extra sporten uit eigen initiatief	Wil zo blijven sporten	Wil meer sporten ivm gezondheid

Codes	Ans	Yvonne	Barry	Ralf	Hanneke
VS	Wil het liefst dansen gr.ge. Dat ligt haar het meest, maakt haar happy. Ook als uitlaatklep.	Wil het liefst paardrijden ind. on. Dat ligt haar gewoon en ze is een dierenfreak. Samenwerking met het paard.	Wil het liefst voetballen gr. ge. co. Door blessure kan hij dit niet meer.	Wil het liefst zaakvoetballen gr. ge/on (co). Leuke sport, met een team, conditie, techniek, dit vind hij belangrijk.	Wil het liefst fitnessen icm spinning ind. on.
TVS meest	Dansen, het zit in haar bloed.	Paardrijden, ze is een dierenfreak, een hand met de paarden.	Voetbal, sociale contacten, vrienden onder elkaar, heel de entourage bij de club.	Fitness thuis, eigen indeling, maar wel een afwisseling met een competitieve sport, bijvoorbeeld tennis.	Fitness, (spinning), gedachten op nul, afleiding, compensatie naast werk, afreageren, geen verplichtingen.
TVS minst	Fitness, saai, niet gezellig.	Turnen, ze was niet lenig en fysiek onhandig, het lag haar niet.	X	Veldvoetbal, het klikte niet met het team en de club. En de sport vond hij ook niet alles.	Judo, vervelende jongen, kon techniek daardoor niet goed leren, ze kon nooit winnen.

Geert	Wil het liefst tennissen duo. (Ge.co.) Kan helaas geen partner vinden.	Wil het liefst dansen duo/gr. ge.co. Dat gaat haar goed af en ze voelt zich er lekker bij.	Wil het liefst judo en duo. ge. co. Om de sport zelf en de gezelligheid.	Wil het liefst voetballen gr. ge.co. Door blessure kan hij dit niet meer. Het spelletje is geweldig en ook het teamgevoel, gezellig.	Wil het liefst volleyballen gr. ge/on. (co) en tennissen duo. ge/on. (co). Ze vindt het beide leuke sporten.	Wil het liefst tennissen duo. ge/on (co). Heeft hier helaas geen tijd voor.
	Voetbal, de omgeving, volkssport, hij is een volkman, niet al te hoog niveau qua denken en doen.	Stijldansen, sport is leuk, leuke mensen en een leuke club, lesgeven: kennis overdragen.	Judo, gezellig, de mensen bij de club, hij kende iedereen, training in teamverband.	Voetbal (bij Boutkan), voetballen met al zijn vrienden, samen stappen, voetballen, gezellig.	Volleybal (begin tijd), ze kende veel mensen bij de club, gezellig. Jazzballet, gezellig, prestaties, leuke sport, leuke groep.	Tennis, de sport zelf vond hij heerlijk.
Tennis, de omgeving, 'glamour-wereldje'.	Tafeltennis, ze hoorde daar niet thuis, onbekende omgeving.	Voetbal, de sport lag hem niet.	Fitness, veel showbinkies, afgunst naar elkaar.	Tennis, geen partner, ze kon het niet goed. Fitness, saai	Voetbal, hij werd buitengesloten, mocht niet meer trainen ivm studie	

Bram	Zou best nog eens willen voetballen gr.ge.co. en tennissen duo. ge/on. (co) ipv de huidige sporten, maar doet ze niet liever. Beide leuke sporten en voetbal vanwege het teamverband.	Marcel	Wil het liefst Kitesurfen ind. on. Hij houdt van de zee en van vliegeren.	Diane	Wil het liefst alleen tennissen duo. ge/on. (co). Ze heeft helaas geen partner nu.	Nancy	Wil het liefst bijarten duo. ge.co. Sociale contacten, gezelligheid, eigen indeling.	Astrid	Wil het liefst fitness en cardio ind. on. Geen verplichtingen, eigen indeling.	Sander	Wil het liefst zaalvoetballen gr. ge/on. (co). Teamsport vindt hij leuk.
	Voetbal, hij was kind aan huis bij de club, heel gezellig.	Kickboksen, hij voelde zich daar thuis, leuke sport.	Tennis, individuele sport, leuke sport. Jazzballet, met een groep iets in elkaar zetten.	Basketbal, een hele leuke groep, leuke sport.	Turnen, dat lag haar, dat vond ze helemaal geweldig, leuke sport.	Voetbal, clubverband, teamverband, dat was hartstikke leuk.					
X	Turnen, dat vond hij geen leuke sport.	Fitness, ze vond die apparaten niets, snapte ze niet.	Handballen, geen leuke sport, niet haar soort mensen.	Korfball, geen leuke sport.	Judo, minder actief.						

Codes	Ans	Yvonne	Barry	Ralf	Hanneke
OM Pers. geb. motieven	3 Overgang basis- middelb. school 5 Tijdsgebrek. 6 Geld- en tijdsgebrek	1 Is niet zo'n sportieveling, de drive zit er niet in.	1 Blessure	4 Afronding studie. 7 Moeilijk afstemmen sportpartner	6 Vriendin stopte, niet alleen verder. 8 Tijdsgebrek 10 Oppassen voor blessures
OM Clubgeb. motieven	2 Opgeheven, te weinig mensen.			1 Nieuwe trainer, daardoor niet meer leuk. 2 Verplichtingen. 3 Geen leuke vereniging, team. 5 Materiaal niet goed. 6 'Slecht volk' 7 Verplichting	3 Wilde recreatief spelen, geen teammens 4 Saaije trainer
OM Sportgeb motieven	1 Niveau hoger, werd te serieus. 4 Durfde niet meer 7 Niet meer leuk			3 De sport paste niet bij hem.	1 Uitgekeken 2 Saai 5 Uitgekeken 7 Saai 9 Saai

Geert	Linda	Johan	Victor	Monique	Mark
1 Verhuizing 2 Tijdsgebrek, geen geschikte partner 3 Geen mot./discip. 4 Geen mot./discip 5 Blessure	1 Verhuizing 2 Verhuizing 4 Verhuizing 5 Verhuizing 6 Verhuizing	4Tijdsgebrek	4 Blessure 5 Verhuizing vriend	1/6 Moeilijk contacten leggen. 2 Tijdsgebrek 3 verhuizing (studie) 4/5 Zwangerschap 6 Blessure	2 Moest van ouders 4 Studie, tijdsgebrek 5 Blessure sportpartner 6 Blessure
		2 Verplichtingen	1 Haat en rijd bij club 2 De competitie stopte. 3 Problemen met bestuur. 5 Niet leuk 'volk'		2 Laat en vertrainen
3 Uitgekeken 4 Uitgekeken	1 Niet leuk meer 3 Niet leuk 6 Niet leuk meer	1 Sport lag hem niet 2 Andere activiteiten leuker 3 Andere activiteiten leuker	3 Spelverruwing.	5 Saai	1 Andere sport leuker 3 Te hoog niveau

Bram	Marcel	Diane	Nancy	Astrid	Sander
1 Verhuizing	1 Verkeerde lichaamsbouw 4 Tijdgeb. (ook van anderen, plannen) 5 Tijdgebrek 6 Tijdgebrek	3 Blessure 4 Buren uit elkaar 5 Tijdgebrek	3 Tijdgebrek	1 Lichamelijke ontwikkeling.	2 Slechte studieresultaten (ouders) 4 Verhuizing
			1 Opgeheven 3 Verplichtingen		
	1 Niet leuk 2 Andere activiteiten leuker 3 Andere activiteiten leuker 6 Locatie-problemen	1 Andere sport leuker 2 Niet leuk meer 4 Verwaterd 5 Verwaterd	2 Andere sport leuker 4 Andere activiteiten leuker	2 Niet meer leuk 3 Niet leuk 4 Niet leuk	1 Niet leuk meer 3 Niet leuk meer

Codes	Ans	Yvonne	Barry	Ralf	Hanneke
SO	Vriendinnetjes, ouders (stimuleren tot sport, maar keus was vrij), school, scholijfvrouw, zichzelf, school, vriendinnetje, oud klasgenootje, media, reclame	School, klasgenootjes. Ouders stimuleerden meer in muzikale richting. Haar broers en vader waren wel sportief, moeder en zus niet, rest van omgeving wel sportief.	Vader (voorbeeld), vrienden van school, vrienden, neef, fysiotherapeut, zichzelf, vriend	Zichzelf, klasgenoten, buurtgenoten, klasgenoten, school, klasgenoten, neef, vriendenkring, sportschool, opa, ouders (stimuleren tot sport maar keus was vrij)	Ouders, vriendin, ouders, sportschool, school, vriendin, zichzelf, vriendin, zichzelf, sportschool, vriendin (voorbeeld)
HSO	Eigen keus.	Eigen keus, netwerk manege, media, haar vriend.	Eigen keus, zijn vriendin, vrienden.	Eigen keus, vriend, media.	Man

Geert	Linda	Johan	Victor	Monique	Mark
Ooms, familie, vrienden, zichzelf, media, school, zichzelf, topsporters. Absoluut niet door ouders gestimuleerd.	Klasgenootjes, zichzelf, zichzelf, zichzelf, ouders (voorbeeld), zichzelf, vriend, media. Het gezin sportte, groot deel van rest van omgeving sportte ook.	Vader (voorbeeld), vriendjes, oom, zichzelf, sportschool. Het grootste deel van zijn omgeving sportte.	Ouders, vader (voorbeeld), neef, dansschool, vrienden, vriend, zichzelf, zichzelf, vrouw (stimuleren tot sport, maar keus is vrij).	Ouders, klasgenoot, vrienden, zichzelf, vader (voorbeeld), school, vriendin, zichzelf, zichzelf, media, werk.	Oude kennissen, vrienden, broer, schoolvriend, vriend, zichzelf, vrouw, schoonvader.
Eigen keus.	Eigen keus, vrienden	Eigen keus	Vrouw, vrienden, media.	Media, werk, eigen keus.	Vrouw, schoonvader.
Hij is moeilijk te beïnvloeden	Ervaart ze wel als een stimulans		Ervaart hij wel als stimulans.		Ervaart hij wel als een stimulans.

Bram	Marcel	Diane	Nancy	Astrid	Sander
Schoolvriendjes, zichzelf, vrienden, ouders, vriend, zichzelf, vriendin (stimuleren tot sport, maar keus is vrij).	Ouders, vader, klasgenoot (voorbeeld), sportschool, zichzelf, vriend, vrienden, zichzelf.	Vriendin, buren, man, zus, zoon, man. Familie sportte eigenlijk niet, vrienden wel, later haar man.	Vriendjes/vriendin eïjes, schoolvriend, vriendin, kroeg, zichzelf, ouders (zij stimuleerden tot sport, maar de keus was vrij). Haar broer sportte wel.	School, vriendin, vriendin, wijkcentrum, broer (voorbeeld)	Ouders, vriendjes, school, vrienden, buurman, vrouw. Ouders sportten niet, vrienden en klasgenoten meer.
Bijna heel zijn omgeving en familie sportten.					
Ouders, vriendin, vrienden.	Eigen keus.	Gezin.	Eigen keus, vrienden, partner.	Eigen keus.	Vrouw, zwager.
Ervaart hij wel als een stimulans		Ervaart ze wel als een stimulans	Ervaart ze wel als een stimulans		Ervaart ze wel als een stimulans

Codes	Ans	Yvonne	Barry	Ralf	Hanneke
SPS Discr.	Nooit ervaren	Nooit ervaren	Nooit ervaren, zou wel een belemmering of stimulans kunnen zijn	Nooit ervaren, zou wel een belemmering of stimulans kunnen zijn	Nooit ervaren, zou wel een belemmering of stimulans kunnen zijn
SPS Regalg.	Wel belemmering, opzegtermijn, dat was aftroggelen van mensen, ze hadden een verkeerd beeld geschetst	Nooit ervaren	Nooit ervaren	Nooit ervaren, zou wel een belemmering of stimulans kunnen zijn	Nooit ervaren
SPS Omg.	Nooit ervaren	Geen belemmering, wel een roddelcircuit	Nooit ervaren	Wel belemmering geweest, klikte niet met spelers in zijn team	
STV	Wel stimulans, wil dansen, zit in haar bloed, ze heeft ritme	Haar talent ligt niet bij sport. Af en toe een belemmering	Geen belemmering, geen bewuste stimulans, hij is vrij sportief aangelegd, dus kan alles oppakken.	Geen belemmering, wel stimulans, je wilt het goed doen (competitie), uitbouwen.	Wel stimulans/ belemmering, ze wil iets doen wat ze kan

Geert	Linda	Johan	Victor	Monique	Mark
Nooit ervaren, heeft er helemaal niets mee	Vroeger als belemmering en nu als stimulans	Nooit ervaren, zou geen belemmering of stimulans zijn	Nooit ervaren	Nooit ervaren, zou wel een belemmering of stimulans kunnen zijn	Wel ervaren, maar geen belemmering
Wel belemmering, antigezag, jaarcontracten	Wel belemmering, vast aan abonnement	Wel belemmering, houdt zich moeilijk aan anderemans regeltjes	Wel belemmering, problemen met besturen.	Wel belemmering, ze is niet zo goed in sociaal contact	Geen belemmering, hij accepteert de regels.
Kan wel een belemmering zijn, glamourwereld, hekel aan mensen die niet willen werken in de sport.	Nooit ervaren, zou wel een belemmering of stimulans kunnen zijn	Nooit ervaren	Wel belemmering, negatieve kritiek van trainer	Nooit ervaren, zou wel een belemmering of stimulans kunnen zijn	Wel ervaren, gepest in team, maar geen belemmering
Geen bewuste simulans/ belemmering. Het is een harde werker, kiest dus voor zo'n sport	Wel stimulans/ belemmering, kiest een sport die past bij haar vaardigheden	Geen bewuste simulans/ belemmering, kiest wel voor een fysieke sport.	Geen stimulans/ belemmering, als je maar plezier hebt	Wel stimulans/ belemmering, kiest wel voor balsporten	Geen stimulans/ belemmering, heeft niet zoveel sporttalent, vindt het gezellig

Bram	Marcel	Diane	Nancy	Astrid	Sander
Nooit ervaren, zou wel een belemmering of stimulans kunnen zijn	Nooit ervaren, zou wel een belemmering of stimulans kunnen zijn	Nooit ervaren, zou wel een belemmering of stimulans kunnen zijn	Nooit ervaren, zou geen belemmering of stimulans kunnen zijn	Nooit ervaren, zou wel een belemmering of stimulans kunnen zijn	Nooit ervaren, zou wel een belemmering of stimulans kunnen zijn
Nooit ervaren, zou geen belemmering of stimulans kunnen zijn	Nooit ervaren, zou wel een belemmering kunnen zijn, houdt niet van regeltjes	Nooit ervaren, zou wel een belemmering of stimulans kunnen zijn	Nooit ervaren, zou wel een belemmering of stimulans kunnen zijn	Nooit ervaren	Nooit ervaren, zou wel een belemmering of stimulans kunnen zijn
Nooit ervaren, zou wel een belemmering of stimulans kunnen zijn	Nooit ervaren, zou geen belemmering of stimulans kunnen zijn	Nooit ervaren, zou wel een belemmering of stimulans kunnen zijn	Wel belemmering, clubverband, geen goede relatie met teamgenoten	Nooit ervaren, zou wel een belemmering of stimulans kunnen zijn	Nooit ervaren, zou wel een belemmering of stimulans kunnen zijn
Geen stimulans/ belemmering, het blijft recreatief, wel aanleg hebben, anders verliezen (competitie)	Geen belemmering/ stimulans, iedereen sport op eigen niveau, kunt je ontwikkelen.	Wel stimulans/ belemmering, kan goed tennissen, wil ze ook blijven doen	Wel stimulans/ belemmering, doet wel een sport die ze goed kan	Wel stimulans/ belemmering, sportief aangelegd, dus ze gaat ook voor de uitdaging	Geen stimulans en belemmering, doet sporten om verschillende redenen, goed kunnen, eigen indeling.

Codes	Ans	Yvonne	Barry	Ralf	Hanneke
SA	Weet niet, geen informatie.	Wel genoeg, mond-op-mond of langs fietsen, geen informatie daarover, info over aanbod zou stimulans kunnen zijn	Wel genoeg	Wel genoeg binnen zijn interesses, extreme sporten te weinig. Geen informatie, behalve telefoon-, gouden gids	Wel genoeg, geen informatie, weet wel de weg te vinden om erachter te komen.
SI	Te weinig informatie, actieve promotie is belangrijk	Te weinig informatie, geen belemmering, zoekt ze zelf wel op, geen actieve promotie. Zou wel stimulans kunnen zijn	Te weinig informatie(geen actieve promotie), zou een stimulans kunnen zijn	Te weinig informatie, vooral gemeente. Zelf zoeken, geen actieve promotie.	Te weinig informatie, geen actieve promotie
SB	Goed, soms te goed, te veel bemoeien.	Goed, als ze begeleiding wil, zoekt ze die op.	Bij een nieuwe sport wil hij wel begeleiding, zou belemmering kunnen zijn.	Verschilt per sport, voor sommige heel belangrijk.	Goed, zou een stimulans kunnen zijn

Geert	Wel genoeg, wel informatie, wel stadsnieuws, kabelkrant, Stappegeoor.	Wel genoeg, wel informatie, tv, krantjes, mond-op-mond. Aanbod geen stimulans voor haar.	Wel genoeg, geen informatie, zelf zoeken. Informatie is geen stimulans	Wel genoeg, geen stimulans. Geen informatie over aanbod.	Wel genoeg, werkt bij Sportbedrijf Tilburg	Wel genoeg, geen stimulans. Wel informatie, internet, Tilb. Koerier
	Te weinig informatie, het is er wel, maar je zult het zelf moeten zoeken (geen actieve promotie).	Genoeg informatie, moet het wel zelf zoeken, geen actieve promotie. Kan stimulans zijn	Niet de gemeente, wel de sportvoorzieningen	Niet de gemeente, wel de sportvoorzieningen (niet actief), kan stimulans zijn.	Commerciële partijen wel, verenigingen niet, gemeentelijke accommodaties wel (niet actief, geen stimulans	Wel genoeg, geen actieve promotie, geen stimulans
X		Bij sommige sporten is het belangrijk, goede en slechte ervaring, kan belemmering zijn.	Vindt begeleiding zeer belangrijk, nu weet hij hoe alles werkt	Vroeger heel belangrijk, nu niet meer zo	Begeleiding is belangrijk, goede ervaring	Goed, is ook een stimulans

Bram	Marcel	Diane	Nancy	Astrid	Sander
Weet niet, geen informatie. Meer info over aanbod zou stimulans kunnen zijn.	Niet genoeg, wel genoeg informatie, maar neemt het niet tot zich.	Wel genoeg, geen stimulans. Niet genoeg informatie.	Wel genoeg, geen stimulans. Wel informatie, gidsen van Tilburg.	Wel genoeg, te weinig informatie.	Wel genoeg, wel stimulans.
Genoeg informatie, wel zelf zoeken, geen actieve promotie. Zou stimulans kunnen zijn.	Wel genoeg informatie, geen actieve promotie	Weet ze niet, heeft al een abonnement, geen actieve promotie, geen belemmering	Wel genoeg, maar wel zelf willen! Zoeken, geen actieve promotie. Sportvoorzieningen iets meer.	Wel door voorzieningen, niet door gemeente	Wel genoeg, geen stimulans.
Bij een nieuwe sport is het belangrijk, maar daarna niet meer, geen belemmering	Goed, kan een belemmering zijn.	Vindt ze heel belangrijk, ligt eraan welke sport, kan een belemmering zijn.	Goed, een stimulans.	Belangrijk bij bepaalde sporten	Geen belangrijke rol, geen stimulans

Codes	Ans	Yvonne	Barry	Ralf	Hanneke
VT	Weinig vrije tijd, onregelmatige diensten, 2 kinderen, sociale contacten, op bank zitten. Openingsdagen kunnen een rol spelen	Niet voldoende vrije tijd. Veel activiteiten buiten sport. Aandacht meer op andere zaken, wel belemmering. Geen rol openingsdagen	Hij maakt er tijd voor vrij, belangrijke factor in zijn leven. Openingsdagen geen probleem	Hij maakt er tijd voor vrij in avonden en weekend. Wil geen verplichtingen, gezette tijden sporten, dat kan een belemmering zijn. Openingsdagen geen probleem	Ene kant te weinig vrije tijd, andere kant geen tijd vrij maken. Keuzes maken. Te veel hobby's.
FM	Genoeg geld	Geld is belemmering, paardrijden is een dure sport. Kan het nu vrij goedkoop doen.	Geld op dit moment geen belemmering, maar wel een belangrijke factor. Overwegingen maken.	Geld is geen belemmering. Overwegingen maken.	Als het goedkoper zou zijn, zou het stimuleren, wil best betalen voor kwaliteit

Geert	Weinig vrije tijd, sport geen prioriteit, lange werkdagen die al veel energie kosten. Wel belemmering. Probleem gezette tijden sporten, verplichtingen (eigen indeling), afspraken maken	Linda	Voldoende vrije tijd. Is een stimulan.	Johan	Weinig vrije tijd. Wel een belemmering. Zou wel vrije tijd vrij kunnen maken, maar hij heeft andere prioriteiten. Probleem verplichtingen, gezette tijden, rekening houden met anderen	Victor	Te weinig vrije tijd. Wel een belemmering. Werk plus lange reistijd, andere zaken naast sport	Monique	Te weinig vrije tijd. Wel een belemmering. Werk plus kinderen, oppas Openingstijden geen probleem.	Mark	Te weinig vrije tijd. Wel belemmering Gezin, functie werk veel uur, partner met wisselende diensten, kinderen.
Voldoende geld, geen belemmering of stimulans	Niet voldoende geld, ervaart ze wel als belemmering.	Genoeg geld, sport mag geld kosten.	Genoeg geld, wel overwegingen maken.	Genoeg geld, wel overwegingen maken. Geen belemmering.	Niet genoeg geld, is wel een belemmering.						

Bram	Genoeg vrije tijd, wel belemmering als hij sportactiviteiten wil uitbreiden. Wel stimulans.	Te weinig tijd. Probleem kinderen, lange werkdagen, daarnaast eigen bedrijfje.	Genoeg vrije tijd, maar maakt er geen tijd voor vrij, ze is er niet mee opgegroeid. Geen stimulans.	Genoeg vrije tijd, maar ze werkt vaak 's avonds, dat is een belemmering. Probleem verplichtingen (vaak 's avonds bij clubs), andere bezigheden, niet in haar eentje iets gaan doen. Eigen indeling belangrijk.	Genoeg vrije tijd, wel stimulans. Probleem verplichting, gezette tijden, eigen indeling belangrijk	Te weinig vrije tijd, om sporten uit te breiden, is belemmering. Probleem verplichtingen, eigen indeling belangrijk.
	Probleem met verplichtingen, wel belemmering.	Probleem met verplichtingen, gezette tijden wel belemmering. Openingsstijden geen probleem	Huishouden en gezin belangrijker			Drukke baan (onregelmatig), gezinsleven, partner onregelmatig weg. Openingsstijden geen probleem.
Genoeg geld, geen belemmering, wel afwegingen maken.	Genoeg geld, geen belemmering.	Genoeg geld, wel overwegingen maken, wel stimulans.	Genoeg geld, geen belemmering en ook geen stimulans.	Genoeg geld, maar ze sport liever thuis.	Genoeg geld, geen belemmering en geen stimulans.	

Codes	Ans	Yvonne	Barry	Ralf	Hanneke
SPV	Geen belemmering, moet wel in de regio zijn.	Wel belemmering af en toe, moet alles op de fiets doen.	Geen belemmering, moet wel in Tilburg zijn. Wel stimulans als het dichtbij is.	Geen belemmering, maar kiest wel voor sporten dicht bij huis, want hij sport vaak.	Geen belemmering, wel binnen de straal van 15 kilometer.
VSP	Geen ervaring, ze voelt zich wel veilig	Veiligheid kan beter bij haar sport, maar geen belemmering. Veiligheid is goed, veel toezicht, kan belemmerend zijn.	Nooit problemen ervaren.	Nooit problemen ervaren. Zou wel een belemmering kunnen zijn.	Veiligheid is goed, is een stimulans.

Geert	Stimulans om dichtbij te sporten, belemmering als hij ver weg moet sporten, wil nl. bier drinken	Linda	Geen belemmering, geen stimulans.	Johan	Geen belemmering, wel stimulans als hij dichtbij kon sporten.	Victor	Geen belemmering, geen stimulans. Het is allemaal dichtbij.	Monique	Kan een belemmering zijn als het ver weg is.	Mark	Geen belemmering, geen stimulans.
Geen belemmering, maatschappij wordt harder	Nooit problemen ervaren. Zou wel een belemmering kunnen zijn.	Veiligheid in sport nooit problemen ervaren. Zou wel een belemmering kunnen zijn. Veiligheid (criminaliteit) geen belemmering.	X	Nooit problemen ervaren.	X						

Bram	Marcel	Diane	Nancy	Astrid	Sander
Wil in Tilburg sporten, is belemmering als het daarbuiten is.	Wel belemmering, moet ver reizen om zijn favoriete sport te beoefenen.	Geen belemmering, wel als het verder weg zou zijn.	Wil sport beoefenen die ze op de fiets kan bereiken, anders is het een belemmering.	Geen belemmering.	Geen belemmering, geen stimulans.
Is een belemmering om daar te sporten.	Nooit problemen ervaren.	Goede veiligheid. Zou wel een belemmering kunnen zijn.	Nooit problemen ervaren. Zou wel een belemmering kunnen zijn.	Nooit problemen ervaren.	Nooit problemen ervaren. Zou geen belemmering kunnen zijn.

Codes	Ans	Yvonne	Barry	Ralf	Hanneke
BS	Motieven, gezondheid.	Motieven	Motieven	Motieven	Motieven, als ze moest kiezen haar vaardigheden
BB	Tijdgebrek VT, zwangerschap	Geen motivatie om meer te doen, VT	Afstand, de kosten die eraan verbonden zijn.	Geen belemmeringen, het ergens niet naar je zin hebben zou een belemmering kunnen zijn.	VT

Geert	Linda	Johan	Victor	Monique	Mark
Motivatie/ discipline	Motieven, daarnaast talent en vaardigheden	Motieven	Motieven	Motieven	Motieven, daarnaast HSO vrouw
VT, motivatie/ discipline	FM	VT, verplichtingen, gezette tijden.	VT	VT, verplichtingen gezette tijden, FM	VT, FM

Bram	Marcel	Diane	Nancy	Astrid	Sander
Motieven, daarnaast HSO	X	Motieven, daarnaast vaardigheden	Motieven, daarnaast HSO	VT, eigen indeling, vrijblijvend, geen verplichtingen	Motieven
VT om extra te gaan sporten, SI voor andere sporten	VT, tijdgebrek	Mist die drive om te sporten, VT	VT	Geen belemmeringen	VT

Codes	Ans	Yvonne	Barry	Ralf	Hanneke
MV	<u>1 Sport zelf</u> 2 Gezondheid 2 Sociale contact	<u>1 Sport zelf</u>	1 Sportende sociale omgeving	1 Gezondheid <u>2 Competitie</u> 3 Sociale contacten	<u>1 Sport zelf</u>
	Beide motieven	Alleen intrinsiek	Alleen extrinsiek	Beide motieven	Alleen intrinsiek
HM	<u>1 Sport zelf</u> 2 Gezondheid 2 Sociale contact 4 Uिताatklep je kan er alles in kwijt	<u>1 Sport zelf</u> 1 Sociale contacten 3 Ontspanning	<u>1 Sport zelf</u> 1 Sociaal contact	1 Gezondheid 1 Sociaal contact, gezelligheid 3 Ontspanning <u>3 Competitie</u>	1 Gezondheid 2 Uिताatklep lekker afreageren
	Beide Motieven	Beide motieven	Beide motieven	Beide motieven	Alleen extrinsiek
MT	<u>1 Sport zelf</u> 2 Gezondheid	1 Gezondheid	<u>1 Sport zelf</u> 1 Sociaal contact	1 Gezondheid 2 Sociale contacten	1 Gezondheid
	Beide motieven	Alleen extrinsiek	Beide motieven	Alleen extrinsiek	Alleen extrinsiek

Geert	Linda	Johan	Victor	Monique	Mark
1 Utitaa klep van negatieve energie 2 Sociale contacten	1 Sociale contacten	<u>1 Sport zelf</u> <u>2 Verbeteren eigen prestatie</u>	<u>1 Sport zelf</u>	<u>1 Competitie</u> 2 Sociale contacten	1 Sociale contacten, gezelligheid <u>2 Sport zelf</u>
Alleen extrinsiek	Alleen extrinsiek	Alleen intrinsiek	Alleen intrinsiek	Beide motiveven	Beide motiveven
1 Utitaa klep van negatieve energie	<u>1 Sport zelf</u> 2 Utitaa klep energie kwijt raken 3 Gezondheid 4 Sociale contacten	1 Utitaa klep, afreageren 2 Ontspanning, gezelligheid	1 Sociale contacten 2 Gezondheid	1 Gezondheid 2 Sociale contacten <u>3 Competitie, strijd</u>	1 Gezondheid <u>2 Sport zelf</u> <u>2 verbeteren eigen prestatie</u> 4 Sociaal contact 5 Utitaa klep
Alleen extrinsiek	Beide motiveven	Alleen extrinsiek	Alleen extrinsiek	Beide motiveven	Beide motiveven
1 Gezondheid	1 Gezondheid 2 Sociale contacten	1 Utitaa klep 2 Sociale contacten, gezelligheid	1 Gezondheid 2 Sociale contacten	1 Gezondheid 2 Sociale contacten	1 Gezondheid <u>2 Sport zelf</u> <u>2 verbeteren eigen prestatie</u> 4 Sociaal contact 5 Utitaa klep
Alleen extrinsiek	Alleen extrinsiek	Alleen extrinsiek	Alleen extrinsiek	Alleen extrinsiek	Beide motiveven

Bram	Marcel	Diane	Nancy	Astrid	Sander
x	<u>1 Sport zelf</u>	<u>1 Sport zelf</u> 2 Ontspanning	1 Gezondheid 2 Sociale contacten	1 Sociale contacten <u>2 Sport zelf</u> 3 Gezondheid	<u>1 Sport zelf</u> 2 Sociale contacten
1 Gezondheid 2 Sociaal kapitaal, gezelligheid 3 Sport zelf 4 <u>Competitie</u>	Alleen intrinsiek	Beide motieven	Alleen extrinsiek	Beide motieven	Beide motieven
Beide motieven	Alleen intrinsiek	Beide motieven	Alleen extrinsiek	Alleen extrinsiek	Alleen extrinsiek
1 Gezondheid 2 Sociale contacten	<u>1 Sport zelf</u>	<u>1 Sport zelf</u> 1 Ontspanning 3 Gezondheid	1 Sociale contacten 2 Gezondheid	1 Gezondheid	1 Gezondheid (2 Sociale contacten)
Alleen extrinsiek	Alleen intrinsiek	Beide motieven	Alleen extrinsiek	Alleen extrinsiek	Alleen extrinsiek

Codes	Ans	Yvonne	Barry	Ralf	Hanneke
ISV	X	Wel invloed, niet veel gestimuleerd vroeger, nu nog moeite om te gaan sporten.	Wel invloed, altijd gesport, wil ook altijd bezig blijven	Wel invloed, er zijn bepaalde sporten blijven hangen, het is gezond.	Wel invloed, ze weet wat ze mist nu ze niet sport, wil weer sporten.
ISH	Wel invloed, ze weet wat voor gevoel het geeft en ze wil weer sporten	Wel invloed, ze heeft het nooit van thuis uit meegekregen, dus zal ook niet meer gaan sporten	Wel invloed, hij heeft altijd gesport en wil ook blijven sporten	Wel invloed, de sporten die hij heeft gedaan of nu doet zullen wel doorwerken in de toekomst.	Wel invloed, door de positieve ervaring die sporten haar heeft gegeven.
ITV	Geen invloed. daar is ze nu nog niet mee bezig.	Geen invloed, daar is ze nu nog niet mee bezig.	Geen invloed.	Geen invloed, daar is hij nog niet bewust mee bezig.	Geen invloed op haar sportkeuze.

Geert	Linda	Johan	Victor	Monique	Mark
Wel invloed, hoe fitter het lichaam, hoe fitter de geest, weet hij van vroeger, de drive is er nog steeds	Wel invloed, omdat ze vroeger heeft gesport en nu nog, blijft ze de behoefte ook houden.	Wel invloed, omdat hij vroeger veel heeft gesport en is gestimuleerd, wil hij nu ook sporten.	Wel invloed, omdat hij vroeger is gestimuleerd, wil hij nu ook sporten.	Wel invloed, het hoort erbij, omdat ze het gewend is.	Wel invloed, als hij het vroeger minder had gedaan, zou hij nu ook minder doen, van jongs af aan
Wel invloed, hij heeft de ervaring: lichaam fit, geestelijk fit, hij ziet er het nut van in.	Wel invloed, ze weet wat voor gevoel het geeft, heeft het altijd gedaan, wil het ook blijven doen.	Wel invloed, hij is vroeger veel bezig geweest met sport en wil dat ook weer gaan doen.	Wel invloed, ook de sporten gaan in elkaar over	Wel invloed, dat blijft erin zitten, het werkt op elkaar door, vroeger veel gesport, nu en waarschijnlijk in de toekomst.	Wel invloed, hij doet het al van jongs af aan en denkt dat dat ook in de toekomst zal blijven doorgaan.
Geen invloed, daar is hij totaal niet mee bezig.	Geen invloed, wel andersom, nu wel en later ook.	Geen invloed, hij sport nu ook niet.	Geen invloed, dat staat er los van	Wel invloed, wegens gezondheid.	Wel invloed, wegens gezondheid.

Bram	Marcel	Diane	Nancy	Astrid	Sander
Wel invloed, weet dat je er fit van wordt, je groeit er mee op.	X	Wel invloed, vroeger nooit gestimuleerd van thuis uit, nu nog niet echt de drive om te sporten.	Wel invloed, omdat ze vroeger gesport heeft en gestimuleerd is, wil ze nu ook sporten.	Wel invloed, ze vindt het leuk om aan beweging te doen, goed voor je lichaam.	Wel invloed, als hij meer gestimuleerd zou zijn, zou hij fanatieker zijn geweest.
Wel invloed, weet dat je er fit van wordt, je groeit er mee op.	(Geen invloed, staat er los van)	Wel invloed, als ze vroeger meer had gesport en nu ook, dan zou ze in de toekomst ook meer sporten.	(Geen invloed)	Geen invloed, dat staat er los van.	Wel invloed, hij weet dat het goed voor je is, je voelt je er goed door, dan wil hij zo houden.
Geen invloed	Geen invloed	Wel invloed, wil straks met haar zoon tennissen.	Wel invloed, ze blijft nu, omdat ze later ook wil blijven bijjarten	Geen invloed, ze denkt niet echt vooruit.	Wel invloed, wegens gezondheid